

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟ್ಟ ಮುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕ

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲ್

ಪ್ರಕಟಣೆ

ಕನಾಡು ವಿಧಾನ ಮಂಡಳದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 001

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್
 ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟು ಮುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ
 ಲೇಖಕರು: ಎಸ್.ಎಸ್. ಹಾದಿಮನಿ
 ನಿಷ್ಠೆ ಸಹಾಯಕ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಧಾರವಾಡ
 ಪ್ರಕಾಶನ
 ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
 ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ
 ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 001
 ಪುಟ : 258+xi ಬೆಲೆ: ರೂ. 30/-
 ಸಭಾಪತಿಗಳು : ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು
 ಸಭಾಧ್ಯಕರು : ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ
 ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2013 ಪ್ರತಿಗಳು : 2,500
 ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ
 ಸಕಾರ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

A.S. PATIL

Eminent Parliamentarian Series

Written by S.S. Hadimani

Retired Assistant Co-operative Education Officer

Dharwad

Published by

Karnataka Legislature Library Committee

Vidhana Soudha, Bangalore - 560 001

Page: 258+xi Price: Rs. 30-00

Chairman Karnataka Legislative Council

& Speaker Karnataka Legislative Assembly

First Edition : 2013 Copies : 2500

Printed & Designed by

Government Press, Bangalore.

**ವಿಧಾನ ಮಂಡಳ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
2012 – 2013**

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಶ್ರೀ ಡಿ.ಹೆಚ್. ಶಂಕರಮೂರ್ತಿ
ಸಭಾಪತಿಗಳು, ಕನಾರಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು

ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ ಕೆ.ಜಿ. ಬೋಪಯ್ಯ
ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕನಾರಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ

ಶ್ರೀ ನೆ.ಲ. ನರೇಂದ್ರಭಾಬು
ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಕಿಮ್ಮನೆ ರತ್ನಾಕರ್
ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಎನ್.ಎ. ಹೃದಿರ್ಜಿ
ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಜಮೀರ್ ಅಹ್ಮದ್ ಖಾನ್
ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ. ಡಿ. ಹೇಮಚಂದ್ರ ಸಾಗರ್
ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ॥ ಶ್ರೀನಾಥ್
ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಪೆನ್ನಾ ಪಿ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಭಟ್
ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಪೆನ್ನಾ ಎಸ್.ಆರ್. ಲೀಲಾ
ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯಪಟು ಮುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ
ಅಧಿಕಾರಿ – ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗ

ಕನಾಡಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಸಚಿವಾಲಯ

ಪಿ. ಓಂ ಪ್ರಕಾಶ	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಎಂ. ಮಂಜುನಾಥ್	ಅಪರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜ್ ಅರ್ವಾ	ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಪ್ರ)
ಅನುಸೂಯ ಎನ್. ದೇವಗಿರಿ	ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕೆ

ಕನಾಡಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಚಿವಾಲಯ

ವಿ. ಶ್ರೀಶ್	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಟಿ. ಕೃಷ್ಣಗೌಡ	ಅಪರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ಎಂ.ಸಿ.

ಶೇಖರ ನುಡಿ

ಇತರರಿಗಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜ ಜೀವನ. ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು, ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರ ಬದುಕಿನ ಅವಿಸ್ತರಣೀಯ ಫಟನೆಗಳನ್ನು, ಅವರ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆ - ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಂತಹ್ದು, ಬಹಳ ಅರ್ಥಮಾಣವಾದದ್ದು, ಆದರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದಂತೆ.

ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳ ಕುರಿತು ಮುಸ್ತಕ ಹೊರತರಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ ಸಚಿವಾಲಯದವರ ನಿರ್ಧಾರವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಹೀಳಿಗೆಯ ಶಾಸಕರುಗಳಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಅವರ ಜ್ಞಾನದ ಆಳ, ವಿಚಾರಗಳ ಮಂಧನ, ಮತ್ತು ನಡುವಳಿಕೆಗಳು ಸೂಕ್ತಿಕ ನೀಡುತ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಅಳಿಯ ಶ್ರೀ ಎ. ಆರ್. ಪಾಟೀಲರ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿ. ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ನನಗೆ ಉದ್ದೋಜ ನೀಡಿದವರು. ಶ್ರೀಯುತರು ನನ್ನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ತೀರ್ಮತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡವರು. ನನ್ನಂತೆಯೇ ಇತರ ಅನೇಕರ ಬಾಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವರು. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ದೋಜ ನೀಡಿದವರು ಇವರು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರದೆ, ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸಹಕಾರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸೂಳಿಸಿದ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು. ಇಂಥವರ ಮಸ್ತಕ ರಚಿಸುವುದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಅಂತಹ ಮಾಲಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನಾರಟಕ ರಾಜಕಾರಣದ ಅಪರಾಪದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಪುಳ್ಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ತದ್ದಿ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್‌ರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಸ್ತಕ ರಚಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕನಾರಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ

ಸಚಿವಾಲಯದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಉಪಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಂಶೋಷಿಸಿದ್ದರೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬರಹವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಅವರ ಸುಮತ್ರಾದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಗೌಡ ಎ.ಪಾಟೀಲ, ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎ. ಪಾಟೀಲ, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎ. ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ಸಹೋದರರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನೇರವಾದ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ದ್ವಿವಕುಮಾರ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಂತ್ರಾಯ ಎಂ. ದೇವಗಿರಿ, ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ, ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೃಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕನಾಟಿಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಾನ ಸಭಾಪತಿಗಳಾದ ಅವರಿಗೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಈ ಕೃತಿ ಅಂದವಾಗಿ ಹೊರಬರಲು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೂ ನಿಷಿದ್ಧಿ ದಾ: ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅವರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಜೆ. ಪಿ. ದೃವಜಾಜ್ಞಾಯ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೃಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಸ್. ಎಸ್. ಹಾದಿಮನಿ

ದಿನಾಂಕ : 26.02.2013   ನಿವೃತ್ತ ಸಹಾಯಕ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಧಾರವಾಡ.

ಪರಿವಿಡಿ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿಷಯ	ಪುಟ
	ಭಾಗ-1	
1	ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿ : ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ	1
	ಭಾಗ-2	
2	ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನೆಗಳು	15
	ಭಾಗ-3	
1	ಮುಂಬ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ	33
2	ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನರ್ವಿಂಗಡಣೆ ಮನೂದೆ ಮೇಲೆ	34
3	ಮೃಸಾರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮನೂದೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ	38
4	ಕಲಫಟ್ಟಿಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಮಿಶ್ರಿಕೋಟಿ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿ	45
5	ಮೃಸಾರು ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆಯ ಮನೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ	47
6	ಮೃಸಾರು ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆಯ ಮನೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ, 1959	60
7	ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕ್ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ	62
8	ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು	65
9	ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಬೇಕು	66
10	ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ	70
11	ಯೋಹೋಪಯೋಗಿ ಕಾಮಗಾರಿ	72
12	ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು	73

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿಷಯ	ಪುಟ
13	ಹುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	85
14	ಆಯವ್ಯಯ ಹೀಡಿತ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	88
15	ದನಗಳ ದವಾಖಾನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಬೇಕು	91
16	ಸಂಶೋಧನೆ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು	93
17	ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಚಚೆ೜	94
18	ಶಿಕ್ಷಣ	98
19	ಬೆಣ್ಣೆಹೆಳ್ಳಿದ ಸೇತುವೆ ತೀವ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು	99
20	ವ್ಯವಸಾಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	101
21	ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	107
22	ಪಂಚಾಯತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮನೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	110
23	ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನ ಇರತಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ದೋಷಿಸಿಂಡು ಹೋಗಬಾರದು	114
24	ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭ	118
25	ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಪರ್ಕನೆಯಾಗಬೇಕು	125
26	ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಗೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ	127
27	ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಇವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	131
28	ವ್ಯವಸಾಯ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	134
29	ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	145
30	ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	148
31	ಬೀಜ ತಳಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ	152
32	ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ದೀನ ದಲಿತರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಚಚೆ೜	163
33	ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	172
34	ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ೜	174

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿಷಯ	ಪುಟ
35	ಹಣಕಾಸಿನ ಆಯವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ	177
36.	ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಂತಾಪ	185

ಭಾಗ-4
ಗಣ್ಯರ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳು

37	ಸಹಕಾರಿ ಭೀಷ್ಯ ಕವನ	189
38	ತಂದೆಯವರು	191
39	ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	194
40	ಎಲ್ಲರಂಥರಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	197
41	ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ	202
42	ಸಹಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೌರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು	205
43	ಅಮರಗೋಳದ ಅಮರಜ್ಞೋತಿ	207
44	ಅಪರೂಪದ ಸಹಕಾರಿ	210
45	ಸಹಕಾರಿ ಹಿತಾಮಹ	213
46	ವಂಶಾವಳಿ	216

ಭಾಗ-5

47	ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳು	221
----	--------------	-----

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕುರಿತು

ಅಜಾತ ಗುರು ನಾಗಲೀಂಗಾಯ್ ನೆಲೆಗೊಂಡ
ಮಣಿ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದು ನವಿಲಗುಂದ
ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಗ್ರಾಮ ಅಮರಗೋಳಕೆ ಕೇತ್ತಿ
ಬಂತಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ

ಇಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಡಿ ಇಟ್ಟಿ ನ್ಯಾಯವಾದದಿ ದಿಟ್ಟ
ಅಡಿ ಇಟ್ಟಿ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರಿವರು
ರಾಜಕೀಯದಿ ಮಿಂಚಿ; ಗುಡುಗುತ್ತ ಜನದನಿಗೆ
ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತ ವರ್ಷವನು ಸುರಿಸಿದವರು

ಮಲಪ್ರಭಾಯೋಜನೆಗೆ ಇವರೆ ಕಾರಣಮರುಷ!
ಮುನಿ-ಭಗೀರಥರಿವರು ಯತ್ನದಲ್ಲಿ
ಶುಷ್ಕ ಭೂಮಿಗೆ ಜೀವನದಿ ಹರಿಸಿ ಕೃಷಿಕರನು
ಮೇಯಿಸಿದರ್ದೈ ನವಿಲ-ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ರಾಜಕೀಯದ ಹೊಳದಿ ಇವರು ತಾವರೆಯಂತೆ
ರವಿ-ಕೀರಣದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತವರ್ಣ ಕಂಡು
ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದರು ಇವರು
ಸಪ್ತವರ್ಣದ ದ್ವಾರ್ಜವ ಹಿಡಿದು ಹೊಂಡು

ರಾಜಕಾರಣಕಾದ ನಷ್ಟ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ
ದೀವಳಿಗೆ ಶುಭ-ಲಾಭ ತಂದಿತಲ್ಲಿ
ಸಹಕಾರ ಪಣತಿಯಲ್ಲಿ, ತೈಲವಾದರು ಇವರು
ಬೆಳಗಿದರು ಅದನೆಲ್ಲ ರಂಗದಲ್ಲಿ

ದೇಸಗತಿ ಮನೆತನದ ಜೋತಿ ತಾ ಪಾಟೀಲ
ಮನೆತನವ ಬೆಳಗುತ್ತಿಹ ಭಾಗ್ಯದಂತೆ
ಸಹಕಾರ ರಂಗಕ್ಕೆ, ರಾಜಕೀಯದ ದತ್ತು-
ಮತ್ತರೊಲು ಇವರು ನಿಜಬದುಕಿನಂತೆ

ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೊಂದಿದರು
ಫನತೆ-ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ
ವ್ಯಕ್ತಿ, ಶಕ್ತಿಯು ಆಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವದೆಂತು?
ಎಂಬುದಕೆ ಇವರಾದರೋಂದು ಸಾಕ್ಷಿ

ಪ್ರಾಮಾಣೀಕರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಇರುವಂತೆ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆಯ ತೋರಿದರು
ವಿಧ-ವಿಧದ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ

ಇಂಥ ಚೈತನ್ಯವನು ಅಪ್ಪಿ ಸೋಲಿಪ ಧೈರ್ಯ
ಅಯುಷ್ಯದಂಕಿಯಿಂ ಎಂತು ಸಾಧ್ಯ ?
ಆಗಾಗ ಇವರೋಡನೆ ಮುಪ್ಪು ಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು
ಆಡಲ್ಪ್ಯ ಮುಟ್ಟಾಟವೆಂಬ ಪಂದ್ಯ

ನುಸುಳಿ ಕಂಗಳಲ್ಲಿಣಿಕಿ ನೋಡಬಯಸಿದ ಮುಪ್ಪು
ತಳ್ಳಿದರು ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ತೊಟ್ಟು
ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ಬೀಳಿಕ್ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರ್ಪು
ಉರುಗೋಲನು ಅದರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು

ಸಹಕಾರ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ
ಮುಗಿದಿರಲು ಜಾರಿದರು ನೇಪಧ್ಯಕೆ
ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಇಹವಿಂದು ಅವರ ಆದರ್ಶಗಳು
ಸಹಕಾರ ಬೃಹದ್ರೂಪ ಸಾರಧ್ಯಕೆ

ಸಹಕಾರದಾಗಾಸದಿ ಇವರೋಂದು ಧ್ವನಿತಾರೆ
ಸಪ್ರವಣಿದ ಸಪ್ತಮಿಷಿಯ ಪಥದಿ
ಅಂಥ ದಿಕ್ಕೊಚಿಯನು ನಮಿಸಿ ಭಾವಾಂಜಲಿಯ
ಹಿಡಿದಿಹೆದು ಈ ಕವನ ಕವಿಯ ಮನದಿ

ಜಿ. ಪಿ. ಧೈರ್ಯಚಾಳಾಕಾಯ್

ಭಾಗ-1

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ : ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ : ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರ

ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದದಾಚೆ, ನರಗುಂದದೀಚೆ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರುವದು ಅಮರಗೋಳ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೌಡಕಿ ಮನೆತನ ಶ್ರೀ ಬಸನಗೌಡರು. ಶ್ರೀ ಬಸನಗೌಡ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಬಾಳಮ್ಮೆ ದಂಪತೀಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 29-05-1904 ರಂದು ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರು ಜನಿಸಿದರು. ನಂತರ ಶರಣರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲಮ್ಮೆ ದಂಪತೀಗಳ ದತ್ತಕ ಮತ್ತುರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಾದರು.

ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿನ ವಿಶೇಷವು ಬೇರೆತು ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕು, ಹಗಲಿರುಳು ಲೋಕೋದ್ವಾರದ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಯೋಗಿ ನಾಗಲಿಂಗಪ್ರಜ್ಞನವರ ಕರ್ಮಾಭೂಮಿ. ಜನರ ಚಿಂತೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೋಂಥಾ ದುಡಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಮನಸ್ಸು ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಲ್ಲಿ ಮೂಡಬೇಕಾದರೆ ನಾಗಲಿಂಗಪ್ರಜ್ಞನವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ರಾಜ್ಯವೇ ಮೆಚ್ಚುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರಿ ಆಗುವರೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಜನ್ಮವೇತ್ತಿ ಬಂದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮರಗೋಳದ ನೇಲದ ನಾಗಲಿಂಗಪ್ರಜ್ಞನವರ ಪ್ರಭಾವ ಇವರ ಮೇಲೆ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸರ, ತಂದೆ ಬಸನಗೌಡರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇವರ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬಾಲಕನ ಜುರುಕು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾದವು.

ಬಾಲಕನಿದ್ದಾಗ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಒಡನಾಟವೆಂದರೆ ಅಚ್ಚ-ಮೆಚ್ಚು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಓದುವಾಗಲು ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ, ಆಟವಾಡಲು ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವೇಹಪರತೆ, ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಬೇರೆತು ಅಚ್ಚ-ಮೆಚ್ಚಿನವರಾದ ಇವರನ್ನು ಇಡೀ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು, ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಇತಿಹಾಸದ ಲಭ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ, ಇವರ ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಪಂಥರಮರದವರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಸಣ್ಣಲೀಂಗಪ್ಪದೇಸಾಯಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಲೀಂಗಪ್ಪದೇಸಾಯಿ ಎಂಬುದು ಇವರ ಮೂಲ ಮನೆತನ. ಇವರು ಬಿಜಾಪುರ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಯಿಂದ ಸನ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವದರೊಂದಿಗೆ, ಇದು ಹಳ್ಳಿಗಳ ವರ್ತನಕ್ಕಿಂತ ಹೊಂದಿ, ಕಂದಾಯ ಹೊಡುವಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದು, ಕುಕನೂರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಇವರದು ದೇಶಗತಿ ಮನೆತನ. ನಂತರ ಇವರು ಕ್ರಮೇಣ ಹಿರೇಕೆಲವಡಿ, ಗಂಗಾವತಿ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗುಡ್ಕೆ ಬಂದರು. ತದನಂತರ ನಾಗನೂರು ಮತ್ತು ನಾಗನೂರಿನಿಂದ ಅಮರಗೋಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಗೌಡಕ್ಕಿಂತ ಮನೆತನವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶೀಕ್ಷಣ :

ಅಮರಗೋಳವು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮ. ಈಗಿನಂತೆ ಅಮರಗೋಳಕ್ಕೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅತೇ ಸಮೀಪವೆ ಶಾಲೆ ಇದೆಯೆಂದರೆ ನರಗುಂದವೆ ಆಗಿತ್ತು. ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಂಬುದು ತಂದೆಯ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಉರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನರಗುಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ದಂಪತೀಗಳಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಪ್ರತಿದಿವಸ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ನರಗುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ 4 ನೇ ಇಯತ್ತೆಯನ್ನು ನರಗುಂದದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ 5 ನೇ ಇಯತ್ತೆಯಿಂದ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ವರೆಗಿನ ಶೀಕ್ಷಣವನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ಸರಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಶೀಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಇವರು ಬಿ.ಎ. ಪದವಿಯವರಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಕನಾರ್ಕಿಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದರು. ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಲ್ಲಾಪುರದ ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ತಂದೆಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂತೆ ವಕೇಲರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಕಾನೂನುಪದವಿಯನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದ ಕಾನೂನುಪದವಿಯನ್ನು ಮಣಿಯ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದರು.

ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನ:

ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಕಾನೂನುಪದವಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ತಕ್ಷಣ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಮಗನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದ, ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರ ಮತ್ತಿಯಾದ ನಿಂಗಬಸಮ್ಮನೋಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಇವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಪ್ಪಗೌಡರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮತ್ತರು.

ಶ್ರೀಮತಿ ನಿಂಗಬಸಮ್ಮನವರು ಆಕ್ಸಿಕವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಮತ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ-ಮೋಷಣೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು.

ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಮರುಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರು. ಆಫಾತಕೆಳ್ಳಿಗಾಗಿದ್ದ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ-ಮೋಷಣೆಗೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಮರುಮದುವರೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಬಸನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರ ಮತ್ತಿಯಾದ ಬಸಮ್ಮನವರೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದರು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಬಸಮ್ಮನವರು ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದವರು. ಬಲು ಸಹನೆಯುಳ್ಳವರು, ಅತೀವ ತಾಳೆಯವರು, ಸ್ನೇಹಜೀವಿಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದರು. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಬಸಮ್ಮನವರಿಗೆ ಶಿವದೇವಗೌಡ, ಚಂದ್ರಶೇಖರಗೌಡ, ಪ್ರಭುಗೌಡ, ಸುಭಾಷಗೌಡ, ಬಾಪುಗೌಡ ಮತ್ತು ವಿಜಯೇಂದ್ರಗೌಡರೆಂಬ ಆರು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಅಲ್ಲದೇ ನೀಲಮ್ಮ, ಪ್ರೇಮಾ, ಶೋಭಾ ಹಾಗೂ ಜಯಶ್ರೀಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಹೀಗೆ ಬಟ್ಟು ಎಂಟು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು.

ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಿ, ಏರಡನೆ ಮಗ ಜಿಲ್ಲಾ ವೈದ್ಯಾರ್ಥಿಕಾರಿ, ಮೂರನೇ ಮಗ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಹೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು, ನಾಲ್ಕನೇ ಮಗ ಮಲಪ್ರಭಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಫ್ ಕೆಮಿಸ್ಟ್‌ರಾಗಿ ಸೇವೆ, ಐದನೇ ಮಗ ಸಹಾಯಕ ಕ್ಯಾಷಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಆರನೇ ಮಗ ಸರಕಾರಿ ಪಾಲಿಟಿಕ್‌ಸರ್ಕಾರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ, ಏಳನೇ ಮಗ ಕೆಸ್ಪಾಡ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಾಂಟ್ ಆಫೀಸರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿವೃತ್ತಗೊಂಡವರು. ಎಂಟನೇ ಮಗ ಶಿಶು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು ಗದಗ ಜಿ.ಟಿ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಕುಟುಂಬ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಕುಟುಂಬ. ಇವರು ಪರರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪರೋಪಕಾರದ ಮೂಲಕ ಘಲವು ಮತ್ತೊಂದಿಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವರ ಮೊಮ್ಮೆಕ್ಕೆಳೆಲ್ಲ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ವೈದ್ಯಾರ್ಥಿಕಾರಿಗಳು, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಮೊಮ್ಮೆಕ್ಕೆಳೆಲ್ಲರನ್ನು ಶೂಡಿಸಿದರೆ 40 ಜನರ ತಂಬು ಸಂಸಾರ. ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಬಸಮ್ಮನವರು ದಿನಾಂಕ: 31-12-1999 ರಂದು ಮೃತರಾದರು.

ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ:

ಇವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಶ್ರೀ ಗುಂಜಾಳ ವಕೀಲರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದವರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರು. ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮ ಪಟ್ಟರು. ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಪರವಾದ ವಕಾಲತ್ತನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

ಬಡವರ, ದೀನದಲಿತರ, ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತರು. ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿದೇ, ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲವರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಹಿತ್ಯಾಗಳನ್ನು, ಸ್ವೇಹಿತರನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರ ಮನವನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ಅಪಾರ ಹಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದು ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾಜೀವನವು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು.

ವಕೇಲಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾಚೀವನದ ಆರ್ಕಫೆಂಡ್‌ಯೇ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು 1932 ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರಸ್‌ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇವರು 1940ರಿಂದ 1952ರವರೆಗೆ, ಎರಡು ಸಲ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ನಂತರ 1946-52 ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಚೀರಮನ್‌ರಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೂ ಸ್ವರೂಪ ನೂರಾರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರು.

1952-57 ರವರೆಗೆ ಏದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನರಗುಂದ-ನವಲಗುಂದ ಮತ್ತೊಳ್ಳೆತ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ನಂತರ 1957 ರಿಂದ 1967 ರವರೆಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ನರಗುಂದ ಮತ್ತೊಳ್ಳೆತ್ತದಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕನಾರಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕನಾರಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. 1967 ರಲ್ಲಿ ನರಗುಂದ ಮತ್ತೊಳ್ಳೆತ್ತಗಳಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾಗುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಇವರ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನವು ಸಹಕಾರದ ಕಡೆಗೆ ಆರ್ಕಫೀಸ್‌ತವಾಯಿತು.

ಸಹಕಾರದತ್ತ ಒಲವು:

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲರು 1937ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಸಂಖಟನೆ, ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ “ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕ ಸೂಪರವೈಜೆಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ ನಿ.., ನವಲಗುಂದ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೂಂದು “ಸಹಕಾರ ರ್ಯಾತ ಭವನ” ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಕೆ.ಸಿ.ಸಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ 1946 ರಿಂದ 1961 ರವರೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಹದಿನ್ಯೇದು ವರ್ಷಗಳ ನುದೀಪ್ರ

ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊಲ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು.

ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನೆಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ ಮನರಾಖಿಭಾವಗೊಳಿಸಿ, 1951 ರಿಂದ 1977 ರವರೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಸಹಕಾರ ಚಲನಚಿತ್ರ ಯುನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರ ಪರಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಮಾಡಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಸನ್ಯಾಸ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಇವರಿಂದ ಸರಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಭವ್ಯ “ಸಹಕಾರ ಭವನ” ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ಸಹಕಾರ ಭವನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರ ಹೆಸರು ಚಿರಸೃಷ್ಟಿಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶಾಸಕ ಶ್ರೀ ಉಪನಾಳ ಗೂಳಪ್ಪನವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಕನಾರ್ಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1957 ರಿಂದ 1975 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇವರು ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೂನಿಯನ್ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಗಾಂಧಿನಗರದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಡಚಣೆಗಳು ಬಂದರೂ ಭಲದಿಂದ ಖರೀದಿಸಿದರು, ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಆರ್ಥಿಕ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಇವರ ಸೇವಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲದೇ, ಯೂನಿಯನ್‌ಗೆ ಬೃಹತ್ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಂದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಧ್ಯಾ. ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದರು.

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನಲ್ಲಿ 1957 ರಿಂದ 1975 ರವರೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಸಹಕಾರ ಭವನದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು.

ಇವರು ಧಾರವಾಡ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1955 ರಿಂದ 1974 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಸದರ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಪುನರ್ನೈತನಗೊಳಿಸಿದರು. ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಶಹರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, 1955 ರಿಂದ 1975 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಸದರ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1965 ರಿಂದ 1976 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಪೇಶ್ವರ ಜೋತಿಯವರು ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ಪುನಃಶ್ರೇತನಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಂಘದ ಪುನಃಶ್ರೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ನೀಲನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಬಂಗಾರ ಶೇಣಿಯಿಂದ ರಜತಗಿರಿ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ವಿರೀದಿಸಿದರು. ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ನಿವೇಶನ ಕನಿಷ್ಠ ಕ್ಷೇತ್ರವು 8 ಗುಂಟೆ ಆಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಗುಂಟೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ರೂ. 255.00 ಆಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಇಂದು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೋಬ್ಧಿಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ದರದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಸದರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಸಂಘದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಹಾಮಂಡಳದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಗೈದುದಲ್ಲದೆ ಸದರ ಮಹಾಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಶಹರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ನಿವೇಶನ ಮಾರ್ಪಾಕ್ಯಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಇವರು, ಕನಾರ್ಚಿಕ ಸಹಕಾರಿ ನೂಲಿನ ಗಿರಣೆ ನಿಯಮಿತ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇದರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಶಹರದ ಮದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ನಿರ್ವೇಶನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕಿನ ನೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹೈನೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಎಂಬುದೊಂದು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಕೃಷಿಜಮೀನವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಬಾಹ್ಯದ ಮೇರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ತ್ವರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಹಂತಾಂತರಿಸಿದರು. ಇವರು 1968-70 ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಇವರು, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಹಿಂದಿ ಹೈಸ್ಕೂಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೂ ಸಹಿತ ಸ್ವಂತದ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಧಾರವಾಡ ಶಹರದ ವನಿತಾ ಸೇವಾ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆ, ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1967-68 ರ ವರೆಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೂ ಸಹಿತ ಸ್ವಂತದ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಮೈಸೂರು ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಹೋಮ್ ನಿಯಮಿತ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇದರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಏಳು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅನುಪಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಹರಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ನಿರ್ವೇಶನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕನಾರ್ಚಿಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಮಹಾ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಕನಾರ್ಚಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ ನಿ., ಬೆಂಗಳೂರು ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಇದರ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಈಗ ಕನಾರ್ಚಿಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಮಹಾಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದೆ.

ನಾಟಕ,ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಅಭಿರುಚಿ. ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ,ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸಹಕಾರ ಪ್ರಜಾರವನ್ನು ನಾಟಕ,ಸಂಗೀತಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

ಇವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಮಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿ, ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೇ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ವರ್ತಿಯಿಂದ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಸಹಕಾರ ಕುರಿತು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಸೇವೆ ಗೈದರು. ಹಾಗೂ ಮೊರ್ಚಯುರೋಪ್ ದೇಶಗಳಾದ ಮೋಲಂಡ್, ರ್ಯುಕೋಸ್‌ನ್‌ಲ್ಯಾವಾಕಿಯಾ ಅಲ್ಲದೇ, ರಷಿಯಾ, ಇಂಡೀಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಹಕಾರದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರು .

ಕನಾರಿಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ನಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ನಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಿ, ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1959 ರಿಂದ 1974 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ, ಹಾಗೂ ಎ.ಎಲ್.ಮೆಹತಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಕಾನೂನು ತಿದ್ಯುಪಡಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೊಂಡಜ್ಞ ಬಸವನವರೋಂದಿಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡರೆ, ಅದಕ್ಕೂಸ್ಕರ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಏಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರು ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಅರ್ಥಾತ್ ಭಾವನೆಯಿಂದ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮನ್ಯೇತನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರು ಎಲ್ಲೀಯೇ ಇರಲಿ, ಸಹಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿಸ್ಸಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಂದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು. ಇವರು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕನಾಂಟಕದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇರೆದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯು ದಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು, ತಮ್ಮ 82 ವರ್ಷಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ, ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೇ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ವಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಸು ಗಟ್ಟಿತನ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತಹ ಮುದು ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಗಿದ್ದ ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭ್ರಾಧಿದಾರಿಗಳೂ ಶಾಕಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪರಾಷ್ಟಪ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹಿತ ಇದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಜೀವನ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಳ, ಗಂಭೀರ ಹಾಗೂ ನೇರವಾಗಿ ನುಡಿಯುವಂತಹದ್ದು ಆಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಸರಳತೆ ಹಾಗೂ ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಹೆಸರಾದವರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗೆ ಮುದುಪಾಗಿತುವ ನಿಸ್ಸಾರ್ಥಕ ಮನೋಭಾವ ಅವರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ಚಳುವಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಹಳ, ದೇವರ ಕಾಣಿಕೆರೂಪದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಹಳ ದುರುಪಯೋಗ, ಅಧಿಕಾರ ದುರುಪಯೋಗ, ಜಾತಿ ದುರುಪಯೋಗ, ಧರ್ಮ ದುರುಪಯೋಗ ಎಂದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸರ್ವಜನ ಮಾನ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರ ಶ್ರೀತಿ, ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರಾದವರು.

ಶ್ರೀಯುತರ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಅವರ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ. ಅವರು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲಿ, ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲಿ ಸದಾ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿಂದು ಮಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಓದುವದು. ಒಂದೋ ಎರಡೋ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಓದು ಅವರನ್ನೊಂದೂ ತಣೆಸುತ್ತಿರಲ್ಲ. 4-5 ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಒಂದೆರಡಾದರೂ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾದ್ದರೆ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೊಸ ಮಸ್ತಕದ ಕೆಲವು ಮಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಓದದೆ ಮಲಗುವವರಲ್ಲ. ಅವರದು ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಭೀರ ಬಿಂದು. ಸೃಜಣಶಕ್ತಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪುರಿತು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 29-06-1990ರಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದರು.

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಕಣಿಮುಂದೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ನಮ್ಮೇಲ್ಲರ ಬದುಕು ಸಹನೀಯವಾಗಲು ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ, ತತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ನಮಗಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿ, ನಮ್ಮೇಲ್ಲರ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

* * * * *

ಭಾಗ-2

ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನೆಗಳು

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನೆಗಳು : ಸುಪರ್ ವೈಚಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ ಸಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಣಗಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು 8-5-1905 ರಂದು ಶೇತ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಘದ ಉದ್ದೇಶ, ರೈತರನ್ನು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಇದನ್ನು ಖಿದ್ದಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ಇದರ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು. ಕೃಷಿಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದ ಇವರು ರೈತರ ಗೋಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವರು. ರೈತನಿಗೆ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ಪಾದನೆ ಇದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೇ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರಗಾಲದ ಬಡಿತ. ಇವುಗಳಿಂದ ರೈತನ ಬದುಕು ಚಿಂತಾಜನಕವೆಂದು ಮನಗಂಡರು. ಅವರ ಬದುಕು ಬಂಗಾರವಾಗಲು ಉರಿಗೊಂದು ಸಂಘ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕೊಂಡು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಜಾರಣೆಗಾಗಿ “ತಾಲೂಕಾ ಸುಪರ್ ವೈಚಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್” ಎಂಬುದನ್ನು 1939 ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೂಂದು “ಸಹಕಾರ ರೈತ ಭವನ” ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಅಧಿನಿಯಮ, 1937ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿಯಾಯಿತು. ಇದು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅನುಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ಮನವಿರಂಗಡಣೆಯ ನಂತರ, ಇದು 1957ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಣೆಯಾಯಿತು.

1957ರ ವೇಳೆಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ನಾಟೀಲ್ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ನಂತರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ

ಯೂನಿಯನ್‌ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟವರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇವರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಹೋದವು. ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ, ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದಲು ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಯೋಜನೆ ಬಂದಿತು. ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯರಾದ, ಆಗಿನ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ, ಸರಕಾರದಿಂದ ರೂ. 98,000-00 ಗಳಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆದರು. ಸವಣಾರು ನವಾಬರಿಗೆ ಸೇರಿದ 40 ಗುಂರೆ ಬಯಲು ಜಾಗೆಯನ್ನೂ ಲಗೊಂಡ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು 1962 ರಂದು ಖರೀದಿಸಿದರು. ಸದರ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಮುಂದೊಂದು ದಿವಸ ಮುಂದಿನ ಆದಳಿತ ಮಂಡಳಿ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ದುರುಪಯೋಗ ವಾಗಬಾರದೆಂದು ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಪರಮ ಶಿಪ್ಯಂದಿರಾದ, ಮಾಡಿ ಶಾಸಕರಾದ ಶ್ರೀ ಉಪನಾಳ ಗೂಳಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಖಚಿತನಿಂದ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಇಂದು ಸದರ ಕಟ್ಟಡದ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಐದು ಕೋಟಿಗೂ ಮೇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಇವರು ಹಣವಿಲ್ಲದೇ ಖರೀದಿಸಿದ ಮೂರನೇ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ:

ಧಾರವಾಡ ಪಿ.ಎಲ್.ಡಿ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮನ್ಯಾತನ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು.

ಧಾರವಾಡ ಪಿ.ಎಲ್.ಡಿ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತವಾದ ಬ್ಯಾಂಕು. ಇದು 1929ರ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಅಧಿನಿಯಮ, 1937 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದು. ಇದು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಧಾರವಾಡ, ಕಲಘಟಗಿ, ಹುಬ್ಬಿ, ನರಗುಂದ, ನವಲಗುಂದ, ಗದಗ, ಹಾನಗಲ್, ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರು, ಹಾವೇರಿ, ಸವಣಾರು ಮತ್ತು ಶಿಗ್ಗಾಂವ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. 1952ರಷ್ಟುತ್ತಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕನ ಮ್ಯಾನೇಜರ್

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಡಿ. ಧಾರವಾಡಕರ ಎಂಬವರ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕು ಸಮಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನೋಂದಣಿ ರದ್ದು ಆಗುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು, ಅದರ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀರನ್ನು ಕಂಡು, ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಮನ್ಯಾತ್ಮಕನಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು, ಶ್ರೀಯುತರು ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಮನ್ಯಾತ್ಮಕನಗೊಳಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಯುತರು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು. ಬ್ಯಾಂಕಿನ 1,58,000-00 ಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಇವರಿಗೆ ಚಿಂತನೆಯಾಯಿತು.

1956 ರ ರಾಜ್ಯ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸದರ ಬ್ಯಾಂಕು ಮೈಸೂರು ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ವಿಸೆಗೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ರಾಜ್ಯ ಭೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದುದರಿಂದ 1,00,000-00 ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಮನ್ಯಾ ಮಾಡಲು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಬಾಕಿಯನ್ನು ಮನ್ಯಾ ಮಾಡಿತು.

ಸದರ ಬಾಕಿಯ ಮನ್ಯಾದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಬ್ಯಾಂಕು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಲಾಭ ಹೊಂದುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಸದರ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿಂದನ್ಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಬ್ಯಾಂಕು ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಿತು. ಆಗಿನ ನಗರಸಭೆ ಆಯುಕ್ತರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಆತ್ಮೀಯರು. ಹೀಗಾಗೆ ನಗರಸಭೆಯವರು ಧಾರವಾಡ ಶಹರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮೊಣಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಕೇವಲ ರೂ. 61,000-00 ಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಕೆರೆಯ ಪ್ರಮೇತ್ಯಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ರೂ. 61,000-00 ಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇಂದು ಈ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಮ್ಮೆತ್ತು ಸುಮಾರು 3 ಕೋಟಿಗಳಷ್ಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಇವರು 1955-1976ರ ವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿ 19 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಮನ್ಯಾತನ

ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುವ, ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯವರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದಶೀ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮೇಶ್ ಜೋತಿ ಮುಂತಾದವರು ಮನ್ಯಾತನಗೊಳಿಸಲು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರು 1958ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಹಿತರನ್ನು, ಸಹಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದರು. ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು. ಧಾರವಾಡ ಶಹರದ ರಚತಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ ಶೇಟ್‌ಜಯಿಂದ ಜಮೀನನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ, ನಿರ್ವೇಶನಗಳ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಬಂದೊಂದು ನಿರ್ವೇಶನದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಗುಂತೆ. ಪ್ರತಿ ಗುಂತೆಗೆ ಕೇವಲ ರೂ. 255.00. ಇದು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಹ ಬೆಲೆ. ಆದರೂ ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇಂತಹ 600 ನಿರ್ವೇಶನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮಾಲಿಕರು ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಸ್ವರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸದರ ಸಂಘಕ್ಕೆ “ಸಹಕಾರ ಭವನ” ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರು.

ವನಿತಾ ಸೇವಾ ಸಮಾಜ, ಧಾರವಾಡ ಇದನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮಣಿಕ್ಕೆ ತಂದವರು.

ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಅಂತಹೀ ಅವರು ವನಿತಾ ಸೇವಾ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 1968-70 ರವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸದರ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಧನಸಹಾಯ, ಬಹುದಿಶಾಲವಾದ ನಿರ್ವೇಶನವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರು. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇದನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮಣಿಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರು.

ಗಾಂಧಿ ಹಿಂದಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್, ಧಾರವಾಡ.

ಹಿಂದಿಭಾಷೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆ. ಇದು ತುಂಬಾ ಸರಳವಾದುದು. ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಹೊಂದಲು ರಾಷ್ಟ್ರ

ಭಾಷೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡರು. ಆದುದರಿಂದ ಗಾಂಧಿ ಹಿಂದಿ
ಹೈಸ್ಕೂಲನ್ನು ಕಾಮನಕಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಧಾರವಾಡ ಶಹರದ ಗಾಂಧಿ
ಹಿಂದಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1968-70 ರ ಎರಡು
ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭಾ, ಧಾರವಾಡ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭಾ, ಧಾರವಾಡ
ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್ರ್ ಚೇರ್ ಮನ್ನರಾಗಿ ಮಾಡಿದ
ಕಾರ್ಯಗಳು:

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು.
ಇದು ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು ಆಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್‌ರು
ಮುಂಬ್ಯೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು 1940-1952ವರೆಗೆ
ಆಯ್ದುಯಾದಂಥರು. ಇವರು ನವಲಗುಂದ ಶಾಲಾಕೆನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ
ಜಿಲ್ಲಾ ಲೋಕಲ್ ಚೋಡ್ರ್‌ಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, 1946 ರಿಂದ 1952ವರೆಗೆ
ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್ರ್‌ಗೆ ಚೇರುಮನ್ನರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು
ತಂದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತರಹದ ಸ್ಕೂಲುಗಳು ಇದ್ದವು. ಮೊದಲನೆಯದು
ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್ರ್‌ನ ಅಧಿನಿರ್ದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕಂಥದಾಗಿತ್ತು. ಎರಡನೆಯ ತರಹದ
ಸ್ಕೂಲುಗಳು ಗಾವತಿ ಸ್ಕೂಲುಗಳಿಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಗಾವತಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ
ಸರಕಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುದಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ತತ
ಶಿಕ್ಷಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ
ಬೇಕಾಗುವ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಹೀಲೋಪಕರಣ, ಪಾಠದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್ರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ವಿಸಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ
ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು, ಎಲ್ಲ ಗಾವತಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು
ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್ರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ವಿಸಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸರಿಯಾಗಿರದೇ ಪ್ರಪಂಚಿಕವಾಗಿ ಸದಾ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ತೊಳಳಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಕ್ಷಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳಿಗೆ ಮೂದಲು ನೀಡುವ ನೀಡುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಸರಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಉತ್ತಮ ವೇತನ ಶ್ರೇಣಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

1964 ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನ

ಧಾರವಾಡವು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯ ಹುಟ್ಟಾರು. ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಸಹಕಾರಿಗಳ ಕೊಡುವಿಕೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು 1964ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಇದು ಎರಡು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಹಾಗೂ ಕೂರ್ತಾಟಕ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಹಕಾರ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಯಿತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಕೆ.ಡೇ ರವರು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕೂರ್ತಾಟಕದ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಶ್ರೀ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ ಅಂದಾನಪ್ಪನವರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಗುದ್ದಪ್ಪನವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಲಗೊಳಿಸುವದು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಅನುದಾನ ನೀಡುವಂತೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲುವುದು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅವರ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಬೆಲೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವದು, ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು, ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸದೃಢಗೊಳಿಸುವುದು, ದೀಪಾಲಿ ವಧಿ ಸಾಲದ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವುದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂಲಿನ ಗಿರಣಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟಿಸುವುದು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಜನತಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕ್ರಮ ಕೊಳ್ಳಲಂತೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ತಮೋಣಿ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಹೊಡಬಹುದಾದ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ದೀಘಾರವಧಿ ಸಾಲಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಹ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೂಲಿನ ಗಿರಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ, ಮೈಸೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಹಾಗೂ ಮಡಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ, ರಾಜ್ಯದ 19 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸದಸ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

1968-ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಮೇಳನ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್‌ರು ದ್ವಿತೀಯ ಸಹಕಾರ ಸಮೇಳನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು 1968ರಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಅದು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಜರುಗಿತು. ಈ ಸಮೇಳನದ ಉದ್ದಾಟನೆಯನ್ನು ಆಗಿನ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಏರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಯವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಮುಕ್ತಾಯ ಸಮಾರಂಭದ ಸಮಾರೋಪವು ಆಗಿನ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಆಹಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಬಾಬು ಜಗಜೀವನರಾಮರವರಿಂದ ನೇರವೇರಿತು. ಅದರ ಬಹಿರಂಗ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡರವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಪ್ಪಿ. ಶಂಕರೇಗೌಡರು, ‘ಸಹಕಾರ ಪತ್ರಿಕೆ’ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಉಪಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್.ಗೌಡ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ರಚಿಸ್ತಾರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎ.ಜಮಬಿಂಡಿಮರ ಇವರು ಮುಖ್ಯಾಲಂಕಿತಿಗಳಾಗಿ

ಉಪಸ್ಥಿತಿರದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಸಹ ಧಾರವಾಡ ಸಮೈಳನದಂತೆ ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚಕಟ್ಟಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿಗಳು ಪಾಲ್ಯಾಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಮೈಳನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಮೈಳನದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಕಾರ್ಯರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮೈಳನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು—

ಅಲ್ಲಾವಧಿ ಮತ್ತು ದೀಪಾರ್ಥಕ ಸಾಲಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಸರಳೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ಕಡೆತಗೊಳಿಸುವುದು; ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳನ್ನು ಸದ್ಯಾಗೊಳಿಸುವುದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತರದ ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಸಾಫನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದು, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ಕಾನೂನಿಗೆ ತಿದ್ದುವಡಿಯನ್ನು ತರುವುದು, ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ತರಬೇತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಹಕಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಪಾಲುದಾರಿಕ ಇರುವುದು, ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು, ಈ ತರಾವುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಸದರ ಸಮೈಳನದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರು ಪಾಲ್ಯಾಳ್ಯಾವಂತ ಆಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತರಹದ ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡವು. ಇದರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಸಾಲದ ವಿತರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಾಲದ ವಸೂಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಸರಳೀಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಮತ್ತೆರಡು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು. ಅನೇಕ ತರಹದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರವಾದವು.

ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಹಾಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ

ಇಂದಿನ ಮಹಾಮಂಡಳವು 1918ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳ ಶಾಸನದನ್ನು “ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಹಕಾರ ಪ್ರಜಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ” 1924ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 27ರಂದು ನೋಂದಾಯಿತವಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಖಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಹಕಾರ

ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಸಹಕಾರ ಕುರಿತು ಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ, ಸಹಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಮತ್ತಪ್ಪು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. 1956ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ನಿರ್ಮಿತ್ತ ಆಗಿನ ಮುಂಬೈ, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಮದ್ರಾಸು ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಇದು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿತು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ದ ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಈಗಿನ ಮಹಾಮಂಡಳವು ಗಾಂಧಿ ನಗರದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಸಹಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಹಾಷಲ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಮಡಿಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳಿಸಿದರು. 19 ಜೆಲ್ಲೆಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸದಸ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ 52 ಜನ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೋಧಕರನ್ನು ನೇಮಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ಅನುದಾನವನ್ನು ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆದರು. ಸದಸ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗೆ ಶೇಕಡಾ 25ರಪ್ಪು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 75ರಪ್ಪು ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಅನುದಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಸರಕಾರ ನೌಕರರು ಪಡೆಯುವಂತಹ ವೇತನವನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳದ ನೌಕರರು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಜಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಮೊಬೈಲ್ ಚಲನಚಿತ್ರ ಫಟಕವನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಸಿಸಿದರು. ಅದು ಒಂದು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ, ಇನ್ವೋಂದು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕೂಡಿ, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ‘ಸಹಕಾರ ದರ್ಶನ’ ಎಂಬ ಸಾಕ್ಷಾರ್ಥಿಕ ತಯಾರಿಸಿದರು.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಕನಾರ್ಕಿಕ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸಹಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಬಗೆಗೆ ಜಿಂತನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ಅಭ್ಯಾಸಿಕಗಳಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಕಾರಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಇವರಿಗೂ ಸಹ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಇದರಿಂದ ಯೂನಿಯನ್‌ಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದುವ ವಿಚಾರ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದ್ದರೂ, ಮಹಾಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವೆಂಬುದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಮಹಾಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದೇ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಸಾಲದ ಯೋಜನೆ ಬಂದಿತು. ಆಗಿನ ಸಹಕಾರ ಸಂಖ್ಯಾತಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎ.ಜಮಬಿಂಡಿಮತರವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಯುತರು ಸಹ ಮಹಾಮಂಡಳದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಸದರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಹೋ-ಆಪೋರೇಟಿವ್ ಹೋಮ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸಾಲ ಪದೆಯುವದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಲಹೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಕಾರ್ಯೋನ್ನುವಿರಾಗಿ 1958 ರಲ್ಲಿ ಹೋ-ಆಪೋರೇಟಿವ್ ಹೋಮನ್ ನೋಂದಾಯಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ನಂತರ ಕನಾರ್ಕಿಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಅಪ್ಸ್‌ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿನಿಂದ ರೂ.1,25,000-00 ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪುಂಗರಾಜ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ನೇರಿದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು 1,13,000-00 ರೂ. ಗಳಿಗೆ ವಿರೀದಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಯೋಜನೆ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸದರ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 2000-00 ಬಾಡಿಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಸದರ ಕಟ್ಟಡವು ಏರಡು ಅಂತಸ್‌ನಿಂದ ಕಟ್ಟಡವಾದುದರಿಂದ ಮೊದಲ

ಮಹಡಿಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿಗಳ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀನಲಾಗಿಟ್ಟರು. ಅವರಿಂದ ನಾಮನಲ್ ಮೊತ್ತದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿಗಳು ಒಂದರೆ ಕೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಕೋ-ಆಪೋರೇಟಿವ್ ಹೋಮಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನಿರ್ವತ್ತಿ ಹೊಂದುವವರೆಗೆ ಇದ್ದರು. ನಿರ್ವತ್ತಿಯ ನಂತರ ಕೋ-ಆಪ್ ಹೋಮ್, ಮುಂದಿನ ಮಹಾಮಂಡಳದ ಅಧ್ಯಕರ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೇನು ಕೋ-ಆಪ್ ಹೋಮ್ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಪರಮ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್‌ರವರು ಮಹಾಮಂಡಳದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್‌ರವರ ದಿಟ್ಟ ಕ್ರಮದಿಂದ 1984ರಲ್ಲಿ ಕೋ-ಆಪೋರೇಟಿವ್ ಹೋಮ್‌ನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದರು. ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕನಸನ್ನು ನನಸು ಮಾಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ರೇಸ್‌ಕೋರ್ಸ್ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಆಸ್ತಿಯ ಕಿಂತು ಈಗ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾದುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಹಸರು ಚಿರಾಯುವಾಗಿದೆ.

ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಹಕಾರ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರದ ಮೂಲಕ ಸಹಕಾರ ಮಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಅವಶ್ಯ ಆದುದರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ “ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಹಕಾರ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬೋಮ್ಮೆಗೊಡರನ್ನು ಅಧ್ಯಕರನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ತಾವು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇವರ ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸದರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ “ಜ್ಞಾನಗಂಗೋತ್ತಿ” ಎಂಬ ಮಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಒಟ್ಟು 140 ಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣಗೊಳಿಸಿದರು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರ ವ್ಯವಸಾಯಪನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು (ಆರ್.ಆಯ್.ಸಿ.ಎಂ.) ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಮೆದಲು ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯು ಕೇರಳದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೇರಳದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ತಂದರು. ಕನಾರ್ಟಿಕ

ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಇವರ ಚೇರಮನ್‌ರಾಗುವ ಅವಕಾಶ. ಇವರು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲ್ಮೈಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಇವರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಮುಂದೆ ಇವರ ಪರಮ ಶಿಕ್ಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥರು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸಾಫ್ಟ್ ಪನೆ :

ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗಿದರೂ ಅದು “ಸಹಕಾರ”ದ ಮೂಲಕವೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಇಚ್ಛೆ. ಅವರು ಏನೇ ಮಾತನಾಡಲಿ, ಏನೇ ಮಾಡಲಿ, ಅದು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಇವರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೂಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಡಿದರು. ಅದು ಇಂದು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಕಾರ ಮಹಾ ಮಂಡಳವಾಗಿ ರೂಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಹೆಸರು ಸ್ವರಂಜೀಯವಾಗಿದೆ.

ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ

ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಮೌರಬ ಮತ್ತು ನರಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿರೋಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು. ಸೋಮನಕಟ್ಟಿ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ವೇಶನ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪರಿಶ್ರಮಪಟ್ಟರು.

“ಕೈ ಪತ್ತು ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ”

ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿಂದು ರೈತರು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸಾಲ ವಸೂಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರಗಾಲ ಬರಲಿರುವದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಪುತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾಲದ ಹಣ

ವಸೂಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ “ಕೃಷಿ ಪತ್ರು ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ” ಸಾಫಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಸೇತುವೆ ಹಾಗೂ ರಸ್ತೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ

ದಿನಾಂಕ 26-7-1962 ರಂದು ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹುಮನೂರ ಹತ್ತಿರ ಹುಬ್ಬಳಿ-ಸೊಲ್ಲಾಮರ ರಸ್ತೆಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಳ್ಳಿದ ಸೇತುವೆ ಹಾಗೂ ಶಿರೋಳ-ಹೊಳೆ ಅಲೂರು ರಸ್ತೆಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು.

* * * * *

ಭಾಗ-3

ಸದನದಲ್ಲಿ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ

ಪೂರ್ವ ಖಂಡೇಶ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊನ್ನೆ - ಭಾನವಾಡೇ ರಸ್ತೆ ದುರಸ್ತಿ ಬಗೆಗೆ
ಚಚೆ, 15-03-1954.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ (ನವಲಗುಂದ-ನರಗುಂದ): ಮಾನ್ಯ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ
ಸಚಿವರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಹುದೇ?

1. ಬೋಡವಾಡ ಜನರು ಬೋಡವಾಡ-ಇಡ್ಲಿಬಾಡ-ಬುಸವನಾಳ ರಸ್ತೆಯಿಂದ
52 ಕ್ರಮಿ ಕ್ರಮಿಸಿ ಜಲಗಾಂವಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ
ಬಂದಿದೆಯೇ?
2. ಬೋಡವಾಡದಿಂದ ಕುನ್ನೆ-ಭಾನವಾಡೆಯ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು
ರಸ್ತೆಯು ಕೇವಲ 21 ಮೈಲುಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಜನರಿಗೆ
ಇದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ
ಬಂದಿದೆಯೇ?
3. ಸರಕಾರವು ಈ ರಸ್ತೆಯ ದುರಸ್ತಿಗೆ 25,000-00 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು
ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದ್ನೀ ನಿಜವಿರುತ್ತದೆಯೇ?
4. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ವರೆಗೆ ದುರಸ್ತಿ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಏಕೆ
ಕ್ಷೇಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ?

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಂ.ನಾಯ್ಕ ನಿಂಬಾಳ್ಕರ್ (11.08.1954)

1) ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಯಾ ನೆರಿ ಜಾವ್ನೆರವಾಡ ರಸ್ತೆಯು ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

2) ಇಲ್ಲ. ಈ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 30 ಮೈಲುಗಳಾಗುತ್ತದೆ.
ಈ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ರಸ್ತೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

3) ಇಲ್ಲ.

4) ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಘಾವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನವಿಂಗಡಣೆ ಮೂದೆ ಮೇಲೆ ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ

[4 ಏಪ್ರಿಲ್ 1956]

1912ರಲ್ಲಿ ಕನಾಡಕ ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷಿಕರಣ ಸಾಧನೆಯ ಚೆಳುವಳಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೇಡಿಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. 1927ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾಂಗ್ರಸ್ ಕಮಿಟಿ 1928ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಾಸನಬಧ್ಯ ಕಮಿಟನ್ ಇವುಗಳು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವವರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಬೆಂಬಲಿಸಿದವು ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದವು. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳವರೆಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಫಲವಾಗಿ ನಾವು ಇಂದು ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಮುಂಬ್ಯೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ ...

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ (ನರಸುಂದ): ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹೃದಯತುಂಬಿ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಂಬಯಿ, ಮದ್ರಾಸ್, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಕೊರ್ಕ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಆಡಳಿತ ಫಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಕೊದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಒಡೆಯುವಿಕೆ ಕಾರಣದಿಂದ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರು ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರು ಪ್ರದೇಶವು ಕೊನೆಯದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಸಂಖ್ಯಾತರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಇವರ ಅಧಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಡಚಣೆಯುಂಟಾಯಿತು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಳೆದು ಹೋದವರಂತಾದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಸಾವಾಚಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಹ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದರು.

ಹೊಸ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ನಿಯೋಜಿತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ್ವಾರಾಣವಾದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಸದ್ಯದ ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದರ ಭಾಲ್ಕಿ ಹುಮ್ಮಾಬಾದ ಮತ್ತು ಸಂತಾಪೂರ (ಜಿರಾದ) ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾಳ್ಜ್ 7(2)ನೇಡ್ದನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳುವುದು:

“ಸದ್ಯದ ಕೂಗರ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ “ಕೂಗರ್ ಜಿಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸದರ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಬೀದರ, ಭಾಲ್ಕಿ, ಹುಮ್ಮಾಬಾದ, ಮತ್ತು ಸಂತಾಪೂರ (ಜಿರಾದ) ಗಳನ್ನು ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗಗಳಿಂದು ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹೊಳ್ಳೀಗಾಲ ತಾಲೂಕನ್ನು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ನಂತರ ಇದನ್ನು ಹೊಸ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗವಿಂದು ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು”.

ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನನ್ನ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಏನೆಂದರೆ, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಡಳಿತ ಫಟಕಗಳಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಇದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆಡಳಿತ ಫಟಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 22 ಲಕ್ಷಗಳು ಇರುತ್ತದೆ. 5 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 5 ಲಕ್ಷಗಳು. ಇದು ಅನಂತರ ಭಾರೀ ದೊಡ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಚನೆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಕ್ಕದ ಎರಡು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಲ್ಲೆ ಎಂದು ಇಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಇದೆ.

ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಮಾತ್ರ, ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಫಾಗಳ ಹಂಚುವಿಕೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮನೂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ 26 ಸಾಫನಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಂಚಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1,94,00,000 ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಫನಕ್ಕೆ 7,23,933 ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾಫನದಂತೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಫನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ 27 ಸಾಫನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿನುಗುಣವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ, 189 ತಗಬೇಕು. ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಳಿಯಾಳ, ಸೂಪಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕನಾಫಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಗೆ ಸಮರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಸನ್ಯಾಸೀ ಎಂಬಿ. ಪಾಟೀಲರವರು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಾದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಂಬಯಿ ಶಹರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮುಂಬಯಿ ಶಹರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಾಜದವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮನೆಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ದೇಶದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತಕ್ಕ ಒಳಪಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಮರ್ಥ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಪರಿಣಾಮವಾದರೆ, ಇದರ ಮಹತ್ವವು ನಶಿಸಿಹೋಗಬಹುದು. ಇದರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹತ್ವವೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ನನ್ನ ಸಹೋದರರು ಈ ಬಗೆ ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಇವರ ಅತಿಯಾದ ಮೇಲು ಧ್ವನಿ ಇದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನನ್ಯ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಶಹರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಗ್ರಂಥ ಇದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವರು ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಮುಂಬಯಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದು ಸಮಾಜದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಕೆಡುಕನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಶದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನೋಭಾವನೆ ಕೆರಳಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ದೇಶದ ಐಕ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವರು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಶೋರುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿ ಜನರ ಮನೋಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರತ ದೇಶದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದರ್ಶ ಕಮೀಷನ್ ತನ್ನ ವರದಿಯ 65 ಮತ್ತು 67ರ ಪ್ಯಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದೇರೋ ಆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಾನು ಅದನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ದ್ವಿಭಾಷಾ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದವರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಕಾಪಾಡುವ ಆಡಳಿತ ಫಣಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಒಂದು ತತ್ವದಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಹಿತ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಗದಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡು ಮಾಡಕೂಡು. “ನಾನಾ ಭಾಷಾ ಗ್ಲೋಬ್‌ಗಳ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಭಾಷಾ” ಗ್ಲೋಬ್ ಅಯ್ಯೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಾಷ್ಟದಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಹುಭಾಷಾ ಗ್ಲೋಬ್ ಇರಬಾರದೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ”.

ಮುಂಬಾಯಿಯು ಈಗ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜದವರು ಕೂಡುವ, ಅವರ ಮೂಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒಲುಮೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೂಡುವ ಹಾಗೂ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಮಣ್ಣೋದಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಬೇಕು. ನಾನಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಈ ಶಹರವನ್ನು ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನುಂಡ ದೇಶದ ಐಕ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೇ ವಿಶ್ವಪ್ರಜೆಯ ಶಹರವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಒಂದೇ ಗುರಿ ಅಳತೆಗೋಲಾಗಿರಬೇಕು.

* * * * *

ಮೈಸೂರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಂಡಳಿಯ, ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

8-5-1958

ಬರೀ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು 1500 ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಪಂಚಾಯತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಉತ್ತರನ್ನದ ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. 1000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೊಂದು ಪಂಚಾಯತ್ತಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ತಿಗೊಂದು ಸ್ಕೂಲ್ ಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ) ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ತರಹದ ಸಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾಯಿದೆಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹ ಸಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಂದರೆ “ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾಯಿದೆ” ಈಗ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ತರಲು ಎಷ್ಟೋ ವಿಳಂಬವಾದರೂ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ, ಏನೇ ಕಾಯಿದೆ ಮಾಡಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ದೋಷಗಳು ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿದ್ದುಪಾಟು ಮಾಡುವುದು ಜರಾರು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಈಗ ಯಾವ ಮನೂದೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇದೆಯೋ ಇದರೊಳಗೆ ಮುಂಬ್ಯ ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಂತಹ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮುಂಬ್ಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ “ಮುಂಬ್ಯ ಪಂಚಾಯತ್ತಿ ಅಧಿನಿಯಮ, 1933”ನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಜಾರಿಗೆ ತಂದದ್ದು. ಅನಂತರ 1939, 1947 ಮತ್ತು 1950ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳು ಆಗಿ ಈಗ ಪ್ರಗತಿಪಡಿಸಿದಂತಹ ಒಂದು ಕಾಯಿದೆ

ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಈಗ ತಂದಿರುವ ಮೂರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ 1500 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಂದು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ “ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸುಂಪಿನಲ್ಲಿ” ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡಲು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿ 1500 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಸರಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉತ್ತನ್ನದ ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಂಚಾಯಿತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೋರತು ಬರಿ 1,500 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾದಲನೆದಾಗಿ 1,000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಪಂಚಾಯಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. 1,000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿದ್ದು, 3000 ದಿಂದ 6,000 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಹಣದ ಉತ್ತನ್ನವಿದ್ದರೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಡಳಿತ ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿ, ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವದು ನಮ್ಮ ಭಾಗದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರುವ ಏಷಯ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಬರಿ 1 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು 1,500 ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಇನ್ನೊಂದು ತೊಡಕೇನೆಂದರೆ 1,500 ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬೆಳೆದು ನಮ್ಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಯವರು ಪ್ರಸಿಡೆಂಟರು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ಅವರವರೊಳಗೇ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಬಡಿದಾಡಿ ಮನೆಸುಂಕ ಕೊಡದೇ, ತೆರಿಗೆ ಕೊಡದೇ, ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತನ್ನದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವದು ಮೇಲು. 800 ಅಥವಾ 1,000 ರೂಪಾಯಿ ಆದಾಯವಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಕ್ಕಾಟ ತಪ್ಪತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದೇ ರೀತಿಯ.ಪಿ.ಯಲ್ಲಿದೆ. ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ 1,500 ಎಂದು ಮಾಡಿರುವದನ್ನು 1,000 ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಬೇಕು.

ಆ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಹ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಾಡುವದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಾದರೆ, ಆದಷ್ಟು ಇಂತಹ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಜರೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಇಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ.

ಇನ್ನು, ಉಳಿದ ನಿರ್ಬಂಧಕವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಹುರುಪಿನಿಂದ ದುಡಿಯವಂತೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಯೋಜನೆ ಆಯೋಗದವರು ಯಾವ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಡಳಿತ, ಗ್ರಾಮರಾಜ್ಯ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದಂಥ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬೊಂಬಾಯಿ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿದ್ದಂಥ ಅಂಶಗಳು ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಬೊಂಬಾಯಿ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತ್ಮ ಕರ್ಮಟಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಮಾಡುವ ಏಪಾರ್ಫಡಿದೆ. ಈ ಸ್ವಾತ್ಮ ಕರ್ಮಟಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಮಂದಿಗಳಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮ ಶಾಲೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವುದು, ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಫಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾದದ್ವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೂ ತಪ್ಪದೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರೋ, ಅದರ ಘಟನೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿದ್ದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಅವರ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದರೂ ಕೆಲವೋಂದು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಾಧಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೊರತೆಯಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೀಫ್ ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ರೋಟಿವ್ ಆಫೀಸರು ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು:

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಸರಪಂಚರ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರೇಳಿಗೆ 30ನೆಯ ಕ್ಲಾಜನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಸರಪಂಚರೇ

ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವ ಹಾಗೆ ಇರಕೂಡದು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಚೀಫ್ ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ರೋಟಿವ್ ಆಫೀಸರಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿದ್ದು, ಅವರೇ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಎಷ್ಟೋ ಸಲಹಳೆಯ ಸರಪಂಚರವರು ತಮಗೆ ಸಾಫ್ತಾನಮಾನ ಬೇಕೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಚುನಾವಣೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಚೀಫ್ ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ರೋಟಿವ್ ಆಫೀಸರರೇ ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಇರಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಸೂಚನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ಇರಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಸರಪಂಚನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾದರೂ, ಗಲಭೇ ಎಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ, ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಇಂಥದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಬಾರದು ಅಥವಾ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಇಷ್ಟು ಜನರು ರುಜು ಮಾಡಿ ಸರಪಂಚನಿಗೆ ಕೆಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಣಾಕಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಡೆಮ್ಯೂಟಿ ಕಮೀಷನರ್‌ ಮತ್ತು ಚೀರ್ಕುನ್ಸುರಿಗೆ ಇರಬೇಕು:

ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳನ್ನು ಕಮೀಷನರವರೇ ಅಪಾಯಿಂಟ್‌ಎಂಟ್ ಮಾಡುವಂತಿದೆ. ಅವರೇ ಒಂದು ಕೇಡರ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಕಡ್ಡಾಯವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಡೆಮ್ಯೂಟಿ ಕಮೀಷನರವರು, ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಚೀರ್ಕುಮನ್‌ (ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಧಿಕಾರೇತರ ಚೀರ್ಕುನ್ಸುರಿದ್ದರೆ) ಅವರು ನೇರಿ ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೇ ಒಂದು ಕೇಡರ್ ತಯಾರಿಸಿ, ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರನ್ನು ಆರಿಸುವ ಏಪಾಡು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಅಥವಾ ಡೆಮ್ಯೂಟಿ ಕಮೀಷನರೊಬ್ಬರೇ ವಾಾಜಿದರೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೇಳಗಾವಿಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ನಾಲ್ಕು ಡಿವಿಜನ್ ಸೇರಿ ಒಂದು ಕೇಡರ್ ವಾಡಿದರೆ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟಮೊಳಗೇ ನೇಮಕ ಮಾಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೆಪ್ಲೋಟಿ ಕಮಿಷನರು ಮತ್ತು ಚೀರ್ನನ್ನರು ನೇರಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಶೇಕಡ 40ರಂತೆ ಕೊಡಬೇಕು:

ತಾಲೂಕಿನ ವಿಕಾಸ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕು, ಯಾವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಯಾವ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವಾಡಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಆಯಾ ತಾಲೂಕಿನ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ.ಗಳು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡನ ಪದನಿರ್ಮತ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕು, ಇವರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಬಾರದು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿರಬೇಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಶೇಕಡ 25, ಶೇಕಡ 15, ಶೇಕಡ 10 ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡನೂ ಪಂಚಾಯತಿಗೂ ಕೊಡುವುದೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಇಡೀ ಶೇಕಡ 80 ತೆಗೆದು ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಶೇಕಡ 40ರಂತೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆಯಾ ತಾಲೂಕಿನ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ. ಇವರು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡನ ಎಕ್ಸ್‌ಆಫಿಸಿಯೋ ಮೆಂಬರುಗಳಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ತಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿನ ವಿಕಾಸ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕು, ಯಾವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಯಾವ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಯಾವ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಿದ್ದು, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸದಸ್ಯರ ಸಲಹೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದು. ಈ ಸಭೆಯ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡನ

ಎಕ್ಕು ಆಫಿಷಿಯೋ ಸದಸ್ಯರಾಗುವುದು ಸಮರ್ಪಕವೂ ಸರಿಯಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ. ಜೆಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಗಿ, ಏನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಪವಾದ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಎಕ್ಕು ಆಫಿಷಿಯೋ ಆಗಿರತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪೋಡಿಂಗ್ ಪವರ್ ಇರಬೇಕು. ತಾಲೂಕು ಬೋಡ್‌ ಪ್ರೈಸೆಂಟ್ ಆಗಬಾರದು ಎಂದು ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಎರಡು ತಾಲೂಕು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಚುನಾಯಿತರಾದ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ ಅವರು ಎರಡೂ ತಾಲೂಕು ಬೋಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕು ಆಫಿಷಿಯೋ ಆಗಿ ಉಳಿಯವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತಾಲೂಕು ಬೋಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರವು ಇರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾಲೂಕಾ ಬೋಡ್‌ ಪ್ರೈಸೆಂಟರು, ಸಾರ್‌ಎಂಡಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿ, ಹೆಲ್ತ್ ಕಮಿಟಿ ಮುಂತಾದ ಕಮಿಟಿಗಳ ಚೀರ್ನಾ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಆಡಳಿತದ ಅನುಭವ ಬರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಸಾರ್‌ಎಂಡಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿ ಚೀರ್ನಾ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೈಸೆಂಟ್ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಫ್‌ಮಾನಿಕ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ದುಡಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಡ್ಯೂಕ್‌ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಇರಬೇಕು

ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯ, ಡ್ಯೂಕ್‌ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಇರಬೇಕು. ನಾಮಿನೇಷನ್ ಇರಬಾರದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮಾತನಾಡಿದ ಅನೇಕ ಮಿಶ್ರರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನದೂ ಸಹ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಬೋಡ್‌ಗೆ ಡ್ಯೂಕ್‌ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಇರಬೇಕು. ನಾಮಕರಣ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದನ್ನು ಕೊಡಲೆ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಕೆಲವರು ವಶೀಲಿ ಬಾಬಿ ಮಾಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿ, ನಾಮಕರಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾಮಕರಣ ವಿಧಾನ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಯಾವಾತನು ನಿಜವಾಗಿ

ಕಾರ್ಯಕರ್ತನಾಗಿರುವನೋ ಅಂಥವನು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಬರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಮಕರಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು.

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಕೊಂಡಜ್ಞ ಬಸಪ್ಪನವರ ವರದಿ ಇದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಯಿದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ ಆಡಳಿತ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪಾದಂಥ ಮಾತು. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಉಳಿತಾಯವಾಗುವುದು ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂಥ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

**ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಮಿಶ್ರಕೋಟಿ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿ
ಮಾಡಿಸುವ ಪುರಿತು ಚಚೆ**

1958-59

ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಿಶ್ರಕೋಟಿಯ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನವನ್ನು ಸೇಳಿದರು.

ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಮಿಶ್ರಕೋಟಿ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ಸರಗುಂದ): ಸರಕಾರವು ದಯವಿಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು:

- (ಎ) 1959ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 18 ರಂದು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಸಚಿವರು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಮನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಮಿಶ್ರ ಕೋಟಿ ಸರ್ವೇನಂಬರು 203ರಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ದುರಸ್ತಿ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇನಂಬರು 194, 195, 196, 197, 191 ಮತ್ತು ಇತರ ಜಮೀನು ಸುಮಾರು 64 ಎಕರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಕ್ರಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಲಾಗಿದೆಯೇ?
- (ಬಿ) ಸದರ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿಯ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬವಾಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನು?
- (ಸಿ) ಕೆರೆಯನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಸದ್ಯ ಇದ್ದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಆ ಒಟ್ಟಿನ ಕೆಳಗಿನ ಸರ್ವೇ ನಂಬರು 194, 195, 196, 197, 191, 199 ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣದ ಸದರ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವದು ನಿಜವಿರುತ್ತದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎಂ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ (ಯೋಕೋಪಯೋಗಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕೆ ಸಚಿವರು):

- (ಎ) ಸರ್ವೇನಂಬರು 203ನೇದ್ದರ ಮಾಲಿಕರಿಂದ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಉದ್ಭವವಾದದ್ದರಿಂದ, ಸರ್ವೇನಂಬರು 203 ನೇದ್ದನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಕೆರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಈವರೆಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವದು ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರಿಕೋಟಿ ಸರ್ವೇ ನಂಬರು 173 ನೇದ್ದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಸರ್ವೇ ನಂಬರು 191, 195, 197 ಮತ್ತು ವರ್ಗೀರೆಯಿಂದ ಪಯಾರ್ಟ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ತನಿಖೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.
- (ಬಿ) ಸರ್ವೇ ನಂಬರು 203 ನೇದ್ದನ್ನು ಕೆರೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಏರೋಧಿಸಿ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಈ ವರೆಗೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಹೊಳ್ಳಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- (ಸಿ) ಸರ್ವೇ ನಂಬರು 191, 195, 197, ಮತ್ತು ವರ್ಗೀರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಿಶ್ರಿಕೋಟಿ ಸರ್ವೇನಂಬರು 203 ನೇದ್ದರಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಸರ್ವೇನಂಬರು 191, 195, 197 ಮತ್ತು ವರ್ಗೀರೆಗೆ ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಕೆರೆಯ ಮಣ್ಣ ಹೊರತೆಗೆಯವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಈಗ ಬದಲಾದದ್ದು ನಿಜವೇ?

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎಂ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ : ಹೌದು.

* * * * *

ಮೈಸೂರು ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆಯ ಮಸೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಚಚೆ,

1959

ಗೇಣೆದಾರರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಭೂ “ಪರಮಾವಧಿ ಪರಿಮಿತಿ” ಎಂಬುದು ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೋರೆಕಲಾರದು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿಮುಲ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೋರೆಯಲಾರದು ಎಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನವನ್ನು ಸೇಳಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ):— ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ದಿವಸ ಮಾನ್ಯ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಈ ರೀತಿಯಾದ ಭೂಮಿಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ; ನಾನು ಇದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಸಮತಾವಾದ, ಸಮಾಜವಾದ ಧೋರಣೆಯಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಹುದು ಎನ್ನುವ ದಸೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಈ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂಬೈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಆಕ್ಷ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿಗೂ, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಿರುವ ಮಸೂದೆಗೂ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಜತ್ತಿ ಸಮಿತಿಯವರು ಈಗ ಇದು ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಂತೆ ಇಲ್ಲಿ, ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಸುವಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಗೇಣೆದಾರರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ, ಈ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಾಯಿದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ; ಮತ್ತು ಗೇಣೆದಾರರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಚಳವಳಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಭಾಗಗಳು ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ

ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ. ಜತ್ತಿ ಸಮಿತಿಯವರು ಕಳುಹಿಸಿದಂತಹ ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರ ಪದೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಒಂದೇ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮಂಜಪ್ಪನವರು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂಬೆ ಪ್ರಾಂತದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು “ಪರಮಾವಧಿ ಪರಿಮಿತಿ”ಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಪರಮಾವಧಿ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ಮುಂಬೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮಾವಧಿ ಪರಿಮಿತಿ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಲಾರದು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿಮುಲ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎಕರೆ ಇದೆ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಎಕರೆಗಳವೆ. ಹೀಗೆ ಎರಡರಿಂದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಎಕರೆಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವರೆಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಜಮೀನುದಾರರು 400-500 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಳ್ಳಿ ಜನರ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಹೊಂಡು ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿ ಗಳಿಸಿದರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ. ಸಿ.ಜಿ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ:- ಭೂಮಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರುಗಳು ಇರಬಹುದೇ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್: ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಿತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ನಡೆದು ಸಮಾನಾವಕಾಶ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆತೀತು. ಈ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನಂಬು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಕಮ್ಮೊನಿಸಂ ಚಳವಳಿ ಎದ್ದು, ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಗೇಣಿದಾರರು ಕಸಿದುಹೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರಲಾರದು. ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆದಮ್ಮ ಸಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಈ ತರಹ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಗ್ಗುವಂಥ ಮುಸೂದೆ

ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. 3,600 ರೂಪಾಯಿ ಆದಾಯ ಬರುವ ಮೂರು ಫ್ಲ್ಯಾಮೆಲೀ ಹೋಲ್ಡ್‌ಇಂಗುಗಳನ್ನು ಸ್ವತ್ತತಃ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕವನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಈ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ನಿವ್ವೆಳ ಉತ್ಪನ್ನವೆಂದರೆ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ ಅರ್ಥದಷ್ಟ್ವಾ, ಉಳಿದ ಭೂಮಿ ಎಂದರೆ ಏಷಿಷ್ಟ ಭೂಮಿಗೆ 33.3 ರಪ್ಪು ಎಂದೂ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದರು, ಒಟ್ಟು ವರಮಾನದ ಅರ್ಥದಷ್ಟ್ವಾ ಖಚಿತಗೆ ಸಾಲುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಯವರು ಇಟ್ಟು ಖಚಿತ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಸ್ವಂತ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಭಾವವಿದ್ದರೆ, ಎಕರೆಗೆ ಖಚಿತ ಹೆಚ್ಚು ಬಂದು, ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರತಕ್ಕಂಥ ಉದಾಹರಣೆಯು ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:—ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟಿಂಬವು “ಕುಟಿಂಬ” ದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಇದರ ಅರ್ಥ, ಇದು ನಂತರ ಒಂದು ಕುಟಿಂಬವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜಿ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ : ಮಾನ್ಯರೆ, ಒಬ್ಬರು ಡಾಕ್ಟರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ವರ್ಕೇಲರು.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಒಬ್ಬರು ಡಾಕ್ಟರು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ವರ್ಕೇಲರು ಮತ್ತು ಮರಣೆದವರು ಅನುಭವಿ ಮನುಷ್ಯ.

ಶ್ರೀ ಟಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ : ಕೈಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ವಿಚಾರವು ಇದೇ ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆ ಮೂದೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ, 1959:

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ):— ಸ್ವಂತ “ಸಾಗುವಳಿ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿನ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗ ವಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ ತಾವು

ಇಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ಉಳುವವನೇ ಮಾಲಿಕನಾಗಬೇಕು, “ಉಳುವವನೇ ಮಾಲಿಕನಾಗಬೇಕು” ಎಂಬ ತತ್ವ ಇದ್ದರೆ, ಅದು ಜಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ವಿಕಿಂದರೆ ಯಾವನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಬೇಕೆಂಬುದು ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಕೂಲಿಕಾರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾಲಿಕರ ಪರವಾಗಿ ಯಾವನು ದುಡಿಯತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು ಎಂದು ಇದೆ. ಅದು ಸತ್ಯ. ಬರಿ ಕೂಲಿಕಾರರು ಇರುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ದುಡ್ಡ ಹಾಕಿದವರು ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜನರು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಶೈಷ್ವವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲ್ತಿಕಾರಣೆಯನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯನು ಹತ್ತು ಮೃಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಇದೆ. ಹತ್ತು ಮೃಲಿನೊಳಗೇ ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲುತನ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ತಾನು ನೂರಾರು ಮೃಲಿ ಬಂದು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ವ್ಯವಸಾಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಸಾಗುವಳಿ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಅಬ್ಬೋಸೆಂಟಿಲ್ಯಾಂಡ್ ಲಾಂಡ್ ಎಷಯ. ಇವರು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. 20 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವರೇ ಮಾಲಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ರೈತರು ಗಂಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅನುಭವ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮಾಲಿಕರು ಎಂಬ ವಾದ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಉಳಿದಿದೆ. ಜಮೀನ್ನಾರೆಲ್ಲಾ ಜಮೀನು ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲೋ ಶೇಕಡ ಹತ್ತು ಭಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ

ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಬ್ಜಸೆಂಟಿಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲಾಂಡ್ ಕಡೆ ಜಮೀನು ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಕಡಿದಾಳ್ ಮಂಜಪ್ಪ : ಅಲ್ಲಿ ರೈತರ ಉಚ್ಛಾಟನೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಆ ಉಚ್ಛಾಟನೆ ನಡೆದಿರುವದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಶೇಕಡ ಹತ್ತು ಭಾಗದಷ್ಟು ಜನರು ಈ ರೀತಿ ಉಚ್ಛಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಜಮೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಜಮೀನುದಾರರಿಗೆ ಅವರು ರೈತರು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಟ್ಯು ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸರೆಂದರ್ರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಲಕ್ಷ್ಯಾಂಶರ ದುಡ್ಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಂಪನ್ಸೇಶನ್ ಸರಿಯಾಗಿದೆ :

ಇನ್ನು ಕಾಂಪನ್ಸೇಶನ್ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಇದು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆಂದು ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ತಮಗೆಲ್ಲಿರುಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ಕಾಂಪನ್ಸೇಶನ್ ಇದರೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. 15 ವರ್ಷದ ಒಂದು ಲಾವಣಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟು ಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಕ್ಕುಲುತನ ಮಾಡುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪ್ಲಾನೀಂಗ್ ಕಮೀಷನ್ನಿನವರ ಸೂಚನೆಗಳಿಂತೆ ಉತ್ತಮವಾದಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ತರಹ ಕಾಂಪನ್ಸೇಶನ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ತಕರಾರು ಮಾಡಬಾರದು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ವಿನಂತಿ.

ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜಿ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ:- ತಮ್ಮ ಬೊಂಬಾಯಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ರೆವಿನ್ಯೂ ಎಷ್ಟು ಇದೆ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:- ಇದು ಪಟ್ಟಿಗಳು. ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ 1955ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಎಂಬುದು

ಮೊದಲೇ ಬಂತು. ಆಗಲೇ ಬಹಳ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವೆಳಿದಾರರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಗೇರೇ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ವಾದ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಇದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಮನ್ವಯವಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿಯಂತೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. 1/3 ಲಾಖೀ ಆಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ 10ನೇ ಕಲಂ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ ಕೊಡ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಿರಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏದು ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏದು ಪಟ್ಟಗಳಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಏದು ಭಾಗಗಳಿಗೂ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾದ ಕಾನೂನು ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಇಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎಂ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ:-(ಬಿಳಿಗರೆ) ಮುಂಬೈಯೊಳಗೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಒಂದು ಎಕರೆ ತ್ರೈಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ವೆಚ್ ಲ್ಯಾಂಡಿಗೆಷ್ಟು?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:- ತ್ರೈಲ್ಯಾಂಡಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳು, ವೆಚ್ ಲ್ಯಾಂಡಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಈ ಸೀಲಿಂಗಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಎಗ್ಗ್ಸ್‌ಫ್ರೆನ್ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ? ಟೀ, ಕಾಫಿ, ರಬ್ಬರ್ ಇವಕ್ಕೆ ಸರಿ ಎಂದು ನನಗೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಣ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಲವಂತ ಆದ ಮೇಲೆ ನೋಡೋಣ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದರೆ ಡಿಸ್‌ಆರ್ಗನ್ಯೆಜ್ ವಾಡಿದರೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಉತ್ತನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದೊಳಗೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಬಡತನ ಹಂಚಿಕೊಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಮಾಡಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯ ಇದೆ.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಮಾಜ ರಚನೆ ಇದ್ದ ಕಡೆ ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒದಗುತ್ತದೆ, ನೋಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಧಕ್ಕೆ ತಟ್ಟದ

ಹಾಗೆ ಕಾಯಿದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಥಿಕ ಧಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಲೋಪದೋಷ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಉತ್ತನ್ನದ ಬಾಬುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆ ಇದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಡಿಸ್ಟಿಂಗ್‌ನ್ ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಎನಿಸಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಸರಿಯೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಗೇರೆದಾರರು ಮಾಲಿಕರಾಗುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಿ, ಯಾರು ಹೊಲದೊಳಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ರೈತವಾರಿಪಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮಾಲಿಕರಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಈ ಮನುದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಈ ಕಾಯಿದೆ ಸರಿ ಇದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ರೈತರಿಗೆ ನೋವು ಆಗುವಂತೆ ಲುಕ್ಕಾನುಮಾಡಿ, ಮಾಲಿಕರು ಆಗದಂತೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಇರಬಾರದು.

ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಕಲಮುಗಳನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಇಟರೆ ಸರಿ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂಬೇಯೊಳಗೆ ಕೆಲವರು ಪರ್ಸಿನಲ್ ಕಲ್ಪಿತೇಷನಿಗೋನ್ಸ್ಯಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಾಂತರ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ಆ ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲಂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಕೋಟು-ಕಟ್ಟೇರಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಜಾಪುನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಏನೆಂದರೆನೆ, ಓನೆನ್ನಿ ಕಾಯಿದೆ ಆಚರಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಅನೇಕ ತರಹ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು.

ಮಾಮಲೆದಾರರು ಟ್ರೀಬ್ಯುನಲ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಂಚಾರ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಇದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡೆ ಮಾಲಿಕರ ಕಡೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಪರ್ಸಿಂಟ್ ರೈತರ ಕಡೆ ನಿಣಾಯ ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಬಹಳ ಕಡೆ

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಮೀನ್‌ದಾರರ ಕಡೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. 25 ಟ್ರೈಬ್ಯೂನಲ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಡಬೇಕು. ಯಾಕೋ ವಿನೋ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮೋಹ ಇದೆ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಯೂನಲ್ ನಿನು ಇದೆ ಅದು ಎರಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೂ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ಜೂರಿಸದಿಕ್ಕನ್ನು ಏನು ಇದೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜಡ್‌ಗಳ ಹತ್ತಿರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅನುಭವಸ್ಥರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕಂದಾಯ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಲಾಬೇಗೆ ಕೊಡುವುದು ಜೊಲೋ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಕಾಗದ ಈಚೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಹೂರತೆಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಶಿ.ಜಿ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ : ಭೂಮಿಯ ವ್ಯಾಜ್‌ಗಳ ತೀಮಾರ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಇದು ತಾಲೂಕು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಎರಡು ತಾಲೂಕುಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಿಬಿಡವಾಗಿರುವದೋ ಅದು. ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದು.

ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ವಕೀಲರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವ ಇದೆ. ಶ್ರೀ ವೈ. ಏರಪ್ಪನವರು ಟನೆನ್ಸಿ ಬೋರ್ಡ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವವರು, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಜಡ್ ದಜ್‌ಯವರು ಅಪೆಲ್‌ಟ್ ಅಥಾರಿಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಇದೆ. ಇದು ಹೀಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಜಡ್ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೇರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಜಡ್ ನೇಮಿಸುವುದು ಜರೂರು ಇಲ್ಲ. ಏಷ್ಯೂ ಬಾಬು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು

ಮಾಡಿದ್ದ ಆಗಿದೆ. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಯುನಲ್ ಬೇರೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಂತೇಲು ಟ್ರೈಬ್ಯುನಲ್ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸೆಲ್ಕ್ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಮಿಷನ್ ಇದೂ ಸಹ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಿತಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಿಶ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದು ಆರ್ಥಿಕತ್ವದ ಉದ್ದೇಶ ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೃದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತನ್ನ ಇರಬಹುದು, ಬೇರೆ ಕಡೆ ಅಂಥ ಭೂಮಿ ಜವಳಿಭೂಮಿ ಆಗಿ ಫಲವಶಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಭೂಮಿಯೋಳಗೆ ಉತ್ತನ್ನ ನೋಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತನ್ನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯ. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಮನಸ್ಸಿ ರೀತಿಯಂದ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಬಂಬಲ ವೀಡುತ್ತ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿದೆ.

ಮೇರಲನೆಯದಾಗಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ತಹಸೀಲದಾರರು ಇಡೀ ತಾಲೂಕಿನ ಬಹು ಭಾಗದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯೋಳಗೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನ್ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬ್ಲಾಕ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫೀಸರ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಮಲ್ಲಾರರು, ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫೀಸರು

ಕೂಡಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ತ್ವರಿತಗತಿಯಿಂದ ಆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದ ಕಾರಣ ರೇವಿನ್‌ನ್ಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರೇವಿನ್‌ನ್ಯಾ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಳೆ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳು ತೀಮಾರ್ಕನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೂರುಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದಿರಬಹುದು. ಅವರ ಹತ್ತಿರವಿರತಕ್ಕ ಕಾಯಿದೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗಿ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಟೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂಥ ರೇವಿನ್‌ನ್ಯಾ ಆಡಳಿತ ಪೂರ್ವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಪಾರದು ಆಗಬೇಕು.

ಈಗ ಗೋವಾಲ್ ಸಮಿತಿಯವರು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜನರಲ್ ಅಡ್ಷನಿಪ್ಪ್ರೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಮುದ್ದೆಯೋಳಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಗೋವಾಲ್ ಸಮಿತಿಯವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ರೇವಿನ್‌ನ್ಯಾ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮಾಪಾರದು ಮಾಡಿ, ಹಿಂದೆ ಒಂದೇ ಜನರಲ್ ಅಡ್ಷನಿಪ್ಪ್ರೇಶನ್ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಈಗ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಕಮೀಷನರ್ ಹತ್ತಿರ ಕಡತಗಳು 2-3 ತಿಂಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಡಿವಿಜನಲ್ ಕಮೀಷನರ್ ಹತ್ತಿರ 5-6 ತಿಂಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಕೊಂಡಜ್ಞ ಬಸವ್ವನವರ ವರದಿ ಇದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಯಿದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ ಆಡಳಿತ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಾದಂಥ ಮಾತು. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಉಳಿತಾಯವಾಗುವುದು ಇದೆ. ಇದನ್ನು

ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂಥ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬರಗಾಲ ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ (ನರಗುಂದ): ದಯವಿಟ್ಟು ಸರಕಾರವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು:

- (ಎ) ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ಮತ್ತು ಮುಂಡರಿಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ $\frac{3}{4}$ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮತ್ತು ರೋಣ ಮತ್ತು ನರಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ, ತೀವ್ರವಾದ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇರುವದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ?
- (ಬಿ) ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಜನರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆಯೇ?
- (ಸಿ) ಸರಕಾರವು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬರಗಾಲ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಅರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ (ಗೃಹ ಸಚಿವರು) (ಎಂ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕಂದಾಯ ಸಚಿವರು):

- (ಎ) & (ಬಿ) ಮಳೆಯು ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ನರಗುಂದ, ರೋಣ, ಮುಂಡರಿ ಮತ್ತು ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅಭಾವವು ಈ ವರ್ಷವುಂಟಾಗಿದೆ.
- (ಸಿ) ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯದ ಸನ್ನಿಹಿತವು ಬರಗಾಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸುವಂತಹದು ಇರುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಬರಗಾಲ ಟೀಡಿಟೆ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ನಿಯಮಗಳೇನು?

ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ : ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಕೊರತೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ಆದರೆ, ಈವರೆಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಲುಪಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಬರಗಾಲವೆಂದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಾರಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇದ್ದರೂ, ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಘೋಷಿಸದೆ ಇರುವದು ನಿಜವೇ?

ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ : ಇದು ಸರಿಯಾದುದು ಅಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜನ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಏನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಬರಗಾಲ ಎಂದು ಸಾರಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಘ್ಯಾಮಿನ ಕೋಡ್ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ನಾನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕೆಲಸ ಬೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೌರ್ವಮೆಂಟಿನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಜನರಿಗೆ ತ್ರಾಸ ಇರಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತ್ರಾಸ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಸುಮಾರು 50-60 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಆಗದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದು ನಿಂತಿದೆ. ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಸ್ಟೇರ್ಸಿಟಿ ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಪ್ಪು ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಕಾವಿ ಸಾಲವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ತಕಾವಿಯನ್ನು ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳ ಖರೀದಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ.

ವಿಭಾಗೀರೂ ಕಮೀಷನರ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಂಜೂರು ವಾಡುವ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈಗ ನಮಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನುವರೆಗೂ ತಕಾವಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್: ಮಾನ್ಯರೇ ಒಳ್ಳೆದು. ಸರಕಾರವು ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೆಳ್ಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುವದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ : ಯಾವ ವೇಳೆಯೋಳಗಾಗಿ ಸರ್ ?

ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್: ಮುಂದಿನ 24 ಅಥವಾ 48 ಗಂಟೆಯೋಳಗೆ ಅಥವಾ ಹೊನೇಯದೆಂದರೆ ಈ ವಾರದೊಳಗೆ.

* * * *

ಮೈಸೂರು ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ (8-8-1959)

ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಬೇಕು:

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ಲಾನ್‌ನಿಂಗ್ ಕಮಿಷನರ್ ಅವರ ಸೂಚನೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥಾಂಡರ್ಡ್ ಎಕರೆ ಎನ್ನವುದು ಯಾವುದು, ಎಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಎಂದು ಭಾವಿಯನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ತರಹ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನ್ಯದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸೂಚನೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಸಲಹೆ.

3000 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಪಗಾರವಿರಬಹುದು:

80ನೆಯ ಪುಟದೊಳಗೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಮಿಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಐದುನೂರು ರೂ. ಪಗಾರದ ಒಬ್ಬ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್‌ಚೇರಮನ್ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 3500 ರೂಪಾಯಿ ಪಗಾರ ಬಹಳ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. 2500.00 ರೂಪಾಯಿ ಅಥವಾ 3000 ರೂಪಾಯಿ ಪಗಾರವಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪರಿಮಿತಿಯ ಉತ್ತನ್ನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು:

ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಮಿಷನ್‌ಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಅಡ್ಡಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ನೇಮಕವಾಗಿದ್ದ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಮಿಷನರ್ ಅವರು ಇಂತಿಂಧ್ ಪ್ರುದೇಶ ಹೀಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂಥ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪ್ರಾಂತ ಸಣ್ಣದು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಮಿಷನರ್ ನೇಮಿಸಬಾರದು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತನ್ನದ

ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ಕಾಲಿದೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದೊಳಗೆ ಜಮೀನಿನ ಉಪ್ಪನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಕ್ಯಾಗೂಡಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಕಾಲಿದೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರ ದೊರೆಯಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ

ಆರ್ಥಿಕ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚಚೆ

1960

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭ್ಯಾಸದ ವಾಗಬೇಕು. ಸಂಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶ ಮುಂಬೀ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿದ್ದಾಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ, ರಸ್ತೆಗಳ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾಗಲಿ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಈ ರೀತಿ ಸರಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ) :- ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಕೆಲವೊಂದು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಂತಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು :

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕ ಸಲ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ. ಎರಡು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದವು; ಆದರೆ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಾರ್ಗ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೀಪಿಸದಿರುವಂಧ ಬಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಂಡುಬಂದುದಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಲಾಗಿ, ಈಗೇ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಏನೋ ಒಂದು ತರಹ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಆಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದೆ.

ರಸ್ತೆಗಳ ಸೌಕರ್ಯ ಬೇಕು :

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಡಿವಿಜನ್‌ನೊಳಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆಗಳಿಲ್ಲದೇ

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 6-7 ತಿಂಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ದುಸ್ತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಇಂಥದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆ ಮಿತ್ರರಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪನವರು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ವಾಲುಗಳಿಗೆ, ಬ್ರಿಡ್ಜುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಖಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ನಮ್ಮೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ನಮ್ಮೆ ಪ್ರದೇಶ ಮುಂಬ್ಯೆಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿದ್ದಾಗ, ಎಷ್ಟೋ ಬಜೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣ ಸಿಗದೆ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಲಿ, ರಸ್ತೆಗಳ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಸರಿಯಾದ ರಸ್ತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ತುಟ್ಟಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಖಚು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಿಮೆಂಟ್ ರಸ್ತೆಯಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆಗಳ ಕಡೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕಿ, ಮುತುವರ್ಚಯಿಂದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲದೊಳಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ತಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಸರಿ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮೆ ಪ್ರದೇಶ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ, ಒಡಾವಣೆಗಾಗಲಿ, ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಗಳಾಗಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೋಮಿನವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮೆ ಕಡೆ ಜನರಿಗೆ ತಾವು ಏಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ಒಂದು ತರಹ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ವಾಲು ಕೊಟ್ಟರೆ, ನೀರಾವರಿ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಥವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹಳೆ ಮೈಸೂರಿನವರು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದನ್ನು ತಪ್ಪ ಅರ್ಥವಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ರಸ್ತೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ

ವಿಕಾರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಸುರಪುರ ಇಂಡಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲ್ ಅಗತ್ಯ, ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನರಗುಂದದ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಮೂಲ್ ಕಟ್ಟಿ ಎಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆವು, ಕಟ್ಟುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

* * * * *

ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು

[22.3.60]

ಬರಗಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಲಗು ಆಗಲು 10 ವರ್ಷ ಬೇಕು. ನೀರಾವರಿ ಸ್ಥೋಮುಗಳು ತಯಾರಾಗುವಾಗ ಕಾಲುವೆಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ 10 ವರ್ಷ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಆದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೆರೆ ಆಗಬೇಕು, ಯಾವ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಆಗಬೇಕು, ಯಾವ ಯಾವ ತರಹ ತ್ರಾಸುಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಕರ್ಮಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕು. ದೆಮ್ಮೆಟಿ ಕರ್ಮಿಷನರ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಗಿ, ಬ್ಲೌಕ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕರ್ಮಿಟಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಆಗಿ, ಒಂದು ಸ್ಕೀಮ್ ಮಾಡಿ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಸೈಟ್ ಲೆದೆಲ್‌ನೊಳಗೆ ಒಂದು ಬರಗಾಲದ ಕರ್ಮಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. 1958-59ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ “ಘ್ಯಾಮಿನ್” ರಿಲೀಫ್ ಫಂಡ್” ಎಂದು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ 30 ಲಕ್ಷ ರೂಗಳನ್ನು ಮೀಟ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗ್ಝ್ಯಾ ತಂದಿದ್ದೀರಿ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಖೆಗೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪಾನು ಮಾಡಿ, ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ತೀವ್ರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಶೆ.

* * * * *

ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

[22.3.60]

ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಾಲೆಗಳಾಗಿ ಇವರು ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಂತಿಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಹೆಚ್ಚಿಗಳ ಶಾಲೆಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಶಾಲೆಯೋಳಿಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲಿನೋಳಿಗೆ 7ನೇ ಕ್ಲಾಸ್ ಪಾಸು ಮಾಡಿದರೂ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಕೊಡ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಾವೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಲೆಖ್ತಿ ಕೊಡ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಾಸ್ತರ್ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ನಾನೇ ಕ್ಲಾಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಫೇಲ್ ಮಾಡಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಮೋಷ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನುಷ್ಯ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಬೇಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಹುಡುಗರನ್ನು ಪ್ರಮೋಷ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುಪುದಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಅತ್ಯ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು. ಶಾಲೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಏನು ಇದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರು ಪೊಣ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಳ್ಳಿ ಅಟಿನೊಷನ್ ಕೊಟ್ಟರೆ ಎಂಥಾ ಹುಡುಗರೂ ಪಾಸಾಗುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 100ಕ್ಕೆ 80 ಮಂದಿ ಪಾಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯೋಗ್ಯಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಾರು ಮಾಸ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಜನರು

ಇನ್ನಾವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಏಪಾರಾಟು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಆಶೇಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಮೂಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ರೀತಿ ಅದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೇಳುವವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಶಾಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷಗಳ ಕಳಗೆ ಶಹರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗಿತ್ತು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂಥದ್ದೇನನ್ನೂ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಶಾಲಾಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ, ಎಷ್ಟು ಶಾಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇವರು ಇದುವರೆಗೆ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಜನ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸರಿಯಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಲ್ಲ. ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 12 ಲಕ್ಷದವ್ಯು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 45000 ಹಳ್ಳಿಗಳಿರುವ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಹಣ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಎರಡೂ ಯೋಜನೆಗಳು ಮುಗಿಯಲ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ.

ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಕಳವಳ, ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೌರ್ಚಿ ಮರೆತಂತಾಸುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೂ ಕೂಡ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆ ರೀತಿ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ನುರಿತವರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಯೋಗ್ಯವಂದು ನನಗಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ

ಮಾಡದೇ ಇರತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಈ ಸರಕಾರ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಷಾದಕರವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಇವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಈಗಲೇ ಹದಗೆಟ್ಟಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮತ್ತಮ್ಮ ಹದಗೆಟ್ಟು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜೆನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯತಿರೆಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ್ಪಾದಿಸಿ ತೊಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಮ್ಮುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ, ಸುಮಾರು 15 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೂಲಂಕುಪ್ಪವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ತೀವ್ರ ರೇವನ್ಯಾ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಗಬೇಕು :

ರವೆನ್ಯಾ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಬಗ್ಗೆ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಸಚಿವರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ದಿವಸಗಳ ತನಕ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭಾಗದೊಳಗೆ ರೀ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಎರಡು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಬಹುದು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ತ್ರಾಸ ಆಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಾರದು.

ಶ್ರೀ ಕಡಿದಾಳ ಮಂಡಪ - ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್: ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ಸವ ಬರತಕ್ಕ ಬಾಬುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಅವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ತಾವು ಹೇಳಬೇಕು. ರೀ ಸರ್ವೇ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಎರಡು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮೊಣಿ ಮುಗಿಯಬೇಕು, ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯಬಾರದು ಎಂಬ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೂಡಲೇ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಚರ್ಚೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಆಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ

[6-4-1960]

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಇದರ ವಸ್ತೀಮೇಟ್ ಮಾಡಿದಾಗ 15 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವಿಚುರ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ 22 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ 22 ಕೋಟಿ ಎನ್ನುವುದು 27-28 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗಬಹುದು. ಆದ ಕಾರಣ, ತೀವ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್:-(ನರಸುಂದ) ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಇದರಂಥ ಸೋವಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ, ಇದರಲ್ಲಿ 25 ಸಾವಿರ ಎಕರೆ ಮುಖುಗಡೆ ಪ್ರದೇಶ ಇದೆ. 3 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ, 12 ಪಟ್ಟು ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಇದನ್ನು ತೀವ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಇದರ ವಸ್ತೀಮೇಟ್ ಮಾಡಿದಾಗ 15 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವಿಚುರ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ 22 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ 22 ಕೋಟಿ ಎನ್ನುವುದು 27-28 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ, ತೀವ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಅಂದರೆ ಬರೋಬ್ಬರಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ಸರಕಾರದವರು ಪರವಾನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 22 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವಿಚುರ್ ಆಗುವಾಗ, ಭಾರತ ಸರಕಾರದವರು ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬರೋಬ್ಬರಿ ಇದೆ. ಆದರೆ,

---

ಇದನ್ನು ಈಗಲೇ ಶುರು ಮಾಡಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಖಚಾಗಬಹುದಾದುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು.

ರೈತರ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಬಹಳ ಹೃದಯವಿದ್ರುವಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವು ಇರಿಗೇಷನ್ ಸ್ಕ್ರೋಮ್ ಮಲಪ್ರಭಾ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪರ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಸ್ಕ್ರೋಮ್ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದು ಶಿಥಾರಸ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಕಾಮಗಾರಿ

22.3.1960

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ರಸ್ತೆಗಳ ಕೆಲಸಗಳು ಶ್ವರಿತ ಗತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮೂಲಕ ಸರಕಾರದ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳಿದೆದ್ದು ಹೀಗೆ..

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ರಸ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ:

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ) ಸರಕಾರವು ದಯವಿಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು:

- (ಎ) ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಗೀಕರಣವುಳ್ಳ, ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹ ರಸ್ತೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೈಲುಗಳು ಎಷ್ಟು?
- (ಬಿ) ಉಳಿದ ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ರಸ್ತೆಗಳ ಕಾಮಗಾರಿ ಮೈಲೇಜು ಎಷ್ಟು?
- (ಸಿ) ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಪರ್ಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ರಸ್ತೆಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎಂ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ಕಣಿ ಸಚಿವರು):

- (ಎ) ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಟ್ಟು ರಸ್ತೆಯ ಉದ್ದೇಶಯ ಯೋಜನೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- (ಬಿ) 540 ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು..
- (ಸಿ) ಹೌದು. ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.

* * * * *

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವದು

[6-3-1960]

ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟವರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು. ಶ್ರೀಯುತರ ಕ್ಷೇತ್ರ ನರಸುಂದ ಮತ್ತು ನವಲಸುಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾಟನ್ ಸಾಯಿಲ್, ಎರೆ ಭೂಮಿ, ಫಲವತ್ತಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಗೋಡಿ, ಜೋಳ, ಕುಸುಬೆ. ಹಾಗೂ ಕಡಲೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುಹುದು. ಇದು ಬರಗಾಲ ಹೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶ. ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಘ್ಯವಾದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಣಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಅಗಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ....

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: (ನರಸುಂದ) ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಮಿಶ್ರರಾದಂಥ ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ ಅವರು ತಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬಂಬಿಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಿಸ್ತು ಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಂ.ಪಾಟೀಲ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೈ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ತಪ್ಪಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಪಾಲ ಇದ್ದು ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಖಾಂಟಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೆಳೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುವ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬವಣೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮವಾದಂಥ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾಟನ್ ಸಾಯಿಲ್, ಎರೆ ಭೂಮಿ ಇಯವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೋಡಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಜೋಳ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡ ಕಣಜವಾಗುವಂಥ ಭೂಮಿ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾಚುನ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ ಕೆಲಸ ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಆತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಅಬ್ಜ್ಞಾಡಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟೂ ಕಡೆ ಕಾಡು ಇದೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಹೀಕು ತಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ

ಉತ್ತಮವಾದ ಫಲವಾದ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಇಲ್ಲದ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದವರಿಗೆ ಏನೂ ಹೀಕು ಆಗದಂತೆ ಇದೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಇದೆ. ಅದು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು.

1906 ರಿಂದ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್‌ವೆಸ್ಟಿಗೇಷನ್ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ನವಿಲುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನರಗುಂದ, ರೋಣ, ಹುಬ್ಬಳಿ, ರಾಮದುರ್ಗ, ಬಾದಾಮಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 3 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾದಂಥ ಬ್ಲೌಕ್ ಕಾಟನ್ ಸಾಯಲ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಹೀಕು ಉತ್ಪನ್ನ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಮುಂಬೈ ಗವರ್ನರ್ಮೆಂಟಿನವರು ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರೂ. ೩೦೯ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ನೇವ ಹಾಕಿ, ಘಾರಿನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್-ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಘಾರಿನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್‌ಗೆ ಜರೂರಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ತೀವ್ರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಳೆಯತ್ತವೇ ಎನ್ನುವ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರೂ ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣನಾಥ ನದಿಯ ನೀರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಉಳಿದಿದೆ. ಮುಂಬೈ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಿದರೆ ಅನುಕೂಲವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರ ಮನಸ್ಸು ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತೀವ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಮೊದಲನೆಯ ಮಾತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತೇ ಇದೆ. ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇದು ಅನ್ನಡೆವಲಪ್ಪ ಏರಿಯಾ, ಇದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದಕ್ಕೆ ಹಣ ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟರೂ ಆಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಜರೂರು ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಮಾತು ಏನು ಎಂದರೆ ನವಲಗುಂದ, ನರಗುಂದ, ಸವದತ್ತಿ, ರೋಣ, ಬಾಡಾಮಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್. ಎಂ. ಪಾಟೀಲರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಈ ವರೆಗೂ ಸಹ ಉಗ್ರವಾದ ಬರಗಾಲ ಇದೆ. ಈ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶ ಏನಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲದ, ಗುಳಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು 500, 600, 700 ಜನ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ತ್ರಾಸಿನೋಳಗೆ ತೊಂದರೆ ಪಡುವ ಪ್ರದೇಶ ಇದು.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ನೇಮಿಸಿದ್ದ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಕಮಿಟಿಯವರೂ ಸಹ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯು ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಅನ್ನಡೆವಲಪ್ಪ ಏರಿಯಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗುವ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಈ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ತಮ್ಮ ರಿಮೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಮೂರನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸೇರಿದೆ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ವೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆಷ್ಟೇ ಮುಗಿದಿದೆ. ಒಂದರಿಂದ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಕೊಟ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವುದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದೆ. ಆ

ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಆಶೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣ ನದಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಜರೂರು ಇಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಬಾಕಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಏನು ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮಿಶ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಂ.ಪಾಟೀಲ್ ಅವರು ತಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಆರ್. ಪಾಟೀಲ್ (ಹಬ್ಬಳಿ) : ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ನನ್ನ ಮಿಶ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿರುವ ತರಾವಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಶಿವಪ್ಪವರು ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಾಜುರ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈ ಸ್ವಾಮಿ ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಫಾಯ್ದು ಆಗುತ್ತದೋ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗಿನವರಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನೋಡಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಮಂಡಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಆಗಿ ಜನತೆ ಎಷ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊಂದಿದೆ, ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಬಯಸುವಂಥ ಸರ್ಕಾರ ಜನತೆಯ ಹಿತದ್ವಿಷಯಿಂದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಧಾನ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲದು; ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚೆ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿದೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದವರು ಎಷ್ಟು ಫಾಯ್ದು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

ನಾನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬಂದವನು. ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಈ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಭಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ಹೆಚ್ಚೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ

ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ 3 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ದುಭಿಕ್ಷಾಕ್ಷೇತ್ರ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹಳೆಮೈಸೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಅಭಾವ ಇಲ್ಲದೇ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ ಈ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ತೆಗೆದರೂ ಸಹ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುಪುದಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕುದರೂ ಸಿಹಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುಪುದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಸವಳು ನೀರು. ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶತಮಾನದಿಂದ ನೀರಿನ ಅಭಾವದಿಂದ ನರಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದು ಉಂಟು.

ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೂರಕಿದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಆಹಾರದ ಅಭಾವವನ್ನು ಯೋಜಾತಿಸಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ ಫಾಯ್ದೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ್ದು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಬಿಜಾಮುರ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆ ಜನತೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡುವಂಥ ಈ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ನೋಡುವಂತಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಆಶುರತೆಯೂ ಕೂಡ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಾ ಇದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 3ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕ ಕೂಡಲೇ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ? ಇದನ್ನು 2ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕ ಕೂಡಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಎಂದು ಜನತೆಯ ಆಶುರತೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯಿಮೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೆ.

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಫಾಯ್ದು ಆಗುವಂಥ ಪ್ರದೇಶ ರೂಪಾಂಶಗಳು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವಂತಹ ಪ್ರದೇಶ ಇದ್ದು, ಆ ಜನರಿಗೆ ಆಗುವಂಥ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕೂಡಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಂದು ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯಿಮೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಿಸ್ನೆಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ

ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್ ಅವರ ಈ ಶರಾವಿಗೆ ಯಾವ ತರಹದ ಆತಂಕಗಳೂ ಬರದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮತ್ತು ಟಿಕ್ಕಿಕಲ್ ಅಥವಾ ಘೇನಾನ್ಯಿಯಲ್ ಹೆಲ್ಚ್ ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕೂಡಲೇ 2ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯಗತವಾಡಲು ಸರ್ಕಾರದವರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾನು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಈ ಶರಾವಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬಾಂಬೆ ಸರಕಾರದವರು ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ 100 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದೇವು. ಇದನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸೆಕೆಂಡ್ ಪಾಲ್ಯೂನ್ ಮಸ್ತಕದ 262ನೇ ಮುಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರ ತಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ-ಸಂದೇಹ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದಾಜನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಕ್ರೇಮನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಪಾಲ್ಯನಿಂಗ್ ಕಮೀಷನ್‌ಗೆ ಮತ್ತು ಸಿ.ಡಿ.ಎಲ್.ಪಿ.ಸಿ.ಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಒಂದನೆಯದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಫಾರೆನ್ ಎಕ್ಸೆಂಜ್ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ 15-20 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಫಾರೆನ್ ಎಕ್ಸೆಂಜ್ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಸಹ ತೃತೀಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈಗ 15-20 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಣ್ಣ ಫಾರೆನ್ ಎಕ್ಸೆಂಜ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತು. ಅವರೂ ಕೂಡ ಈ ಕೃಷ್ಣ ನದಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಅಖ್ಯೇರು ವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ

ನಿಧಾನ ಮಾಡಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯ ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯ ವಿಷಯ ಬಂತು. ಆಗ ಹಿಡಕಲ್ ಬಳಿ ಒಂದು ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಯಿತು. ಹೈದ್ರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರಿಂಝನ್ ಕಾನ್‌ಫರೆನ್ಸ್‌ನಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಪಾಲ್ಯನಿಂಗ್ ಕಮಿಂಝನ್ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದವರಲ್ಲಿ ಆಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಒಂದು ವಿಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೂ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಇರಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೂ ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇನ್ನು ನೀವು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅವರು ನಮಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟರು. ಅದರ ಮೇರೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಈಚೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇಡ. ಅದಕ್ಕೂಸ್ಥರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪಾಲ್ಯನಿಂಗ್ ಕಮಿಂಝನ್‌ರವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ, ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ನೀರನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಮ್ಮ ಭಾಗ ಏನು, ನಮಗೆ ಒದಗತಕ್ಕ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಗ, ಯಾವ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿಧಾನ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ತಕ್ಷಣ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಮಿಂಝನ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟೂ ವಾಗ್ಫಾದ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಪಾಲ್ಯನಿಂಗ್ ಕಮಿಂಝನ್‌ನವರು ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನೀರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಮೈಸೂರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಅಡ್ಡಸ್ವ ಮಾಡುತ್ತಿರಿ? ನೀರನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ರಾಫ್ಟನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತೀರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಟಿನ್‌ ಅಥ ಯೂಟಿಲ್ಯುಚೆಷನ್ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವೆಲ್ಲಕೂ ಉತ್ತರ ಈಗಾಗಲೇ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೋಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಂದಲ್ಲ ಸಾಳೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾನು ಈ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕೆ ಇಂಜಿನೀಯರುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಜರ್ಜೆ ಮಾಡಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎರಡನೇ ಪಂಚಮಾಷಿಕೆ ರೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಸದಸ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇದೆ ಎಂದು ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಒಂದು ಆಡ್ಡಿ ಆತಂಕ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಬಗೆವರಿಸಿ, ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾರ್ಥೋಜನೆ ಮಾಡಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ಆಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಜಾರಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 1960-61ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದೆ.

ಇನ್ನು ಪಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ್ರಿ ಪ್ರೇಕುಂಠ ಬಾಳಿಗಾ ಅವರು ದೇಶದ ಹಿತದ್ವಿಷಯಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವಾಗ ಅಡ್ಡಿ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾರು, ನಿಜ. ಅಡ್ಡಿ ಬರಬಾರದು.

ಇನ್ನೂಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಪುದಾದರ ಈಗ ಪಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂಸ್ವರವಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಪಂಚಮಾಷಿಕೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 1 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಆ ಹಣ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಹಣದ ಅಭಾವದಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇವೆಂಬ ಸಂದೇಹ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಜಿಟ್ಟಿ ಬಿಡಿ. ನಾವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ - ಹೌದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು, ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಅಡ್ಯೂಸರುಗಳ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪ್ಲಾನ್‌ನಿಂಗ್ ಕಮೀಷನ್ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಸಲಹೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ಲಾನ್‌ನಿಂಗ್ ಕಮೀಷನ್‌ನವರ ಮನೋಭಾವ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ರೂಪಾರೂ ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ರೂಪ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ದಿವಸ ಈ ನಿರ್ಣಯವಾದರೂ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಧ್ಯರೆ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ನಿರ್ಣಯ ಒಂದಿರತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಂದಿರತಕ್ಕ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಹೀಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು 3ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಕಾಯಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಂದಿರತಕ್ಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ 2ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೇ ಇದು ಸ್ವಿಲ್ ಓವರ್ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ.

26-7-1962 ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠ ಬಾಳಿಗ್ ಇವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಾಫಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ) : ಸರಕಾರವು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು.

(ಎ) ಈ ವರ್ಣೆ ಆದ ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಾ?

(ಬಿ) ನಿಜವಾಗಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುವದು ತುಂಬಾ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿರುವದು ನಿಜವಲ್ಲವೇ?

(ಸಿ) ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಆದ ವೆಚ್ಚವೆಷ್ಟು?

(ಡಿ) ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ವೆಚ್ಚವೆಷ್ಟು?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ (ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು):

(ಎ) ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ರೂ.51 ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(ಬಿ) ಇಲ್ಲ.

(ಸಿ) ರೂ. 51,01,000 (ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವೆಚ್ಚಗಳು ಸೇರಿ)ಗಳನ್ನು 1962ರ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗಳ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

(ಡಿ) ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ರೂ. 4,87,981.00 ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಇದು ತೀರಾ ಅಸಮಾಧಾನಕರವಾದುದಾಗಿದೆ. 48 ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ೩೫ ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ವೆಚ್ಚವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸರ್ಫಾಪತ್ತಿಗಳು.— ಗುಣಾತ್ಮಕದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನವೋ ಅಥವಾ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ (ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು) ಮಾನ್ಯರೆ, ನಾನು ಸರಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ, 48 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬದಲಾಗಿ ತಪ್ಪಾಗಿ 4 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದು ತೀಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವೆಚ್ಚವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು.

ಶ್ರೀ ಜ.ವಿ. ಗೌಡ : ಈ ಯೋಜನೆಯು ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ (ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು): ನಾವು ಇದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ತಯಾರಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ, ಭಾರತ ಸರಕಾರದಿಂದ ಕ್ಷಯರ್ನಗಾಗಿ ನಾವು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಜಿ. ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ : ಈ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ವಿಚ್ಛರಣೆಯಾಗಿರುವ ಹಣದ ಪ್ರಮೆಶ್ಚಿ ರೂ. 4,87,981 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ವಿಚಾರಿಗಿವೆ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಅಂದಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಮೊಬಲಗಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹಣ ಜೀಮುಗಳಿಗೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ವಿಚಾರಿಗಿದೆ? ಆ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀರಾ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ : ಇದು ಒಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿ ಇದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಭೆಯ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಡುವೆನು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತ ಹೋದರೆ ಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಜಿ. ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ : ಜೀಮುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಟ್ರೈಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿಚಾರಿಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ : ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚ್ಛರಣೆಯಾಗಿದ ಹಾಗೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದುದು ಅಲ್ಲ. ವಾಹನಗಳಿಗೆ, ಜೀಮುಗಳಿಗೆ, ಟ್ರೈಗಳಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ : ನಾನು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ) : ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗೇ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ನಾನು ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಾಪಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಭೆಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಜಿ. ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ (ರೋಣ) ನಾನೂ ನನ್ನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಮಾನ್ಯ ಗೌರವ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಾಪಸ್ತು ಪಡೆಯಲು ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಾಪಸ್ತು ಪಡೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎ.ಜೆ.ದೊಡ್ಡಮೇಟಿಯವರು ಸಹ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ತಂದು.ಅವರು ಸಹ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ತು ಪಡೆಯಲು ಇಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ ವಾಪಸ್ತಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ.

* * * * *

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು

1960-61

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು, ಮೆಡಿಕಲ್ - ಏಡ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು, ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೋದ ಸಲದ ಬಚೆಟ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ, ಅದರೂ ಈ ಗ್ರಾಮ ಅಭ್ಯಾದಯದ ವಿಷಯಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಳಿ ಎಳಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಇನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಹಳ ಚಿಂತಾಜನಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಯಂತೂ ನೋಡಿದರೆ, ಸುಮಾರು ಖದಾರು ಮೈಲಿಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆರೆ, ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೀರೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಬಡವರು ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀರು ತರುವಂತಹ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಜನಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುಡಿಯಲ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರೇ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಿನ ಬಾಗಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಮುತುವಜ್ಞ ವಹಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಇವರು ಹಚ್ಚಿನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ವಿಲೇಜ್ ವಾಟರ್ ಸಪ್ಲೈಯ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮು ಕಡೆ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಅನೇಕ ತರಹ ಯೋಜನೆಗಳಿವೆ. ನಾವು ಈ ಕಡೆ ಬಂದು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆರೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಳಗೆ ಇರುವ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹಣ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಧೆಯಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮೆಡಿಕಲ್ - ಏಡ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು :

ಇನ್ನು ವ್ಯಾದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟ ವ್ಯಾದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಷಪ್ಪೊಪಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ಸುಮಾರು ಹತ್ತಾರು ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ರೋಗಿಗಳು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದವಾಖಾನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 16 ಸಾವಿರ ಜನರು ಇರತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದು. ಅದೂ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದರ ಕಡೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಜರಾರು ಇದೆ, ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಬಹಳ ಚಿಂತಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸೌಕರ್ಯ ಸಿಗರೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಕೆಲವರು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರುಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 15 ಸಾವಿರ ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರು ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ, ಒಂದು ತಾಲೂಕಿನೊಳಗೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ, 50 ಸಾವಿರ ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರು ಸಹ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಭಾಗದೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದವಾಖಾನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎನ್.ಇ.ಎನ್. ಸ್ನೇಹ್ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಸ ಹೆಲ್ತ್ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವೂ ಸಹಿತ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರ್‌ಸಹಿತ ಹೆಲ್ತ್ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದವಾಖಾನೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದರೂ, ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೆಡಿಕಲ್-ವಿಡ್ ಬಗ್ಗೆ, ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ತರಹದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಏಪಾಡು ಮಾಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೋಂದು ಆಯಿತು.

ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆ ವಿಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜನರೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳದ ಅಭಾವವಿದೆ.

ನಾನು ಒಂದು ಉರಿನೋಳಗೆ ನೋಡಿದೆ; ನನ್ನ ಮತ್ತೊಳ್ಳೆತ್ತುದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಕೋಣೆಯೋಳಗೆ ಮೂರು ಜನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು, ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ, ಈ ತರಹ 15 ಮಂದಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮನೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಕೊರಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಾಟೀಲರವರು ಹೋದ ಸಲದ ಬಜೆಟ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಈ ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆ ವಿಷಯ ಸರ್ಕಾರದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

* * * * *

ಆಯವ್ಯಯ ಚೇಡಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

1960-61

ಕುಟುಂಬಗಳು ಮನೆ ಇಲ್ಲದ ಹೋರಗೆ ಇರುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಕ್ಷಣ್ಯ ವಿನಿಯೋಧ ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕೆಮಿಟಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡಾವಣೆಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಿದೆ. ಸರಕಾರವು ಬಡಾವಣೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ದಾಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್: ಸಾಮಾನ್ಯ, 1960-61 ನೇ ಸಾಲಿನ ಆಯವ್ಯಯ ಮೇಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾಗತಿಸುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಕಾಸ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯವಾಗಿಲ್ಲ. ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚವಾಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಯೋಜನೆ ಮಾರ್ಪಾಕೆಯಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ನೇ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಲೆಕ್ಕೆ ನೋಡಿದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಭತ್ತು ಪಾಲು ಜನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಹಣ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮನರ್ಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಸುಧಾರಿಸದೇ ಇರುವುದು ತುಂಬಾ ಶೋಚನೀಯ ಸಂಗತಿ.

ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಷನಲ್ ವಾಟರ್ ಸಪ್ಲೈ ಸ್ಕ್ರೀಮು ಎನ್ನುವಂತೆ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದವರು ಒಂದು ಸ್ಕ್ರೀಮನ್ನು ನಮ್ಮೆ ಕಡೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿದೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇನ್ನೂ ಆಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರೆವನೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡಾವಣೆಯನ್ನು ಸರಕಾರ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಏನಿದೆಯೋ ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರೆ, ಅದರ ಅಧಿಕಾರ ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಆಸೆ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಳ ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರವೇ ತೀವ್ರ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಕರ್ಮಟಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಯೋ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ತರಹ ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಜನಾಬದ್ದುವಾಗಿ, ಮೂಳೆವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ, ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡಾವಣೆಯನ್ನು ಸರಕಾರ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲ ಜಿದ್ಯೋಗೀಕರಣದಂಧ ಖಾತೆಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಿದೆಯೋ ಹೊರತು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಂತಿಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬಡಾವಣೆ ಏನು ಆಗಬೇಕೋ ಅದು ಆಗದೆ ಹಾಗೆಯೋ ಇದೆ. ರಾಜ್ಯ ಮನವ್ಯಾಂಗದಣಣಯಾದ ನಂತರ ಈ 10-12 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅನೇಕ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ಸೈಟುಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಒಂದು ಯೋಲಿ, ಎರಡು ಯೋಲಿ ಇರುವ ಕಡೆ 20 ಜನ ಒಕ್ಕುಲುತನ ಮಾಡುವವರು ಇರುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೌಸಿಂಗ್ ಕಾರ್ಮೋರ್ಕೇಷನ್ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಾಮಬಡಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಕ್ಷಿಜೇಷನ್ ಪೇಪಸ್‌ ಏನಿವೆಂದೋ ಅವುಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆಕ್ಸೆಜೇಷನ್ ಆಕ್ಸೆನ್ ಪ್ರಕಾರ ಎಷ್ಟೋ ಕೇಸುಗಳು ತೀಮಾರ್ನವಾಗದೇ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ತಡೆದು ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ. ಇನ್ನು ಹೊಸಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಕ್ಸೆನ್ ಪ್ರಕಾರ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡಾವಣೆಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಯೋಜನೆಯೂ ಕೂಡ ಮುಗಿಯ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕಡಿದಾಳ ಮಂಜಪ್ಪ - ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಆಕ್ಸೆಜೇಷನ್ ಕೇಸುಗಳು ಸೆಕ್ಕೆಟಿರಿಯೇತ್ತಾಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ - ಒಂದು ಯುಕ್ತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ, ಗ್ರಾಮ ಬಡಾವಣೆಗೆ ತೀವ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವಂಥ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ.

ಶ್ರೀ ಕಡಿದಾಳ ಮಂಜಪ್ಪ: ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ದಾಖಿಲೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ - ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆಕ್ಸೆಜೇಷನ್ ಪ್ರಕರಣ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಜನ ಹೋಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ದಾವಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದು ತೀಮಾರ್ನವಾಗಲು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕೇಸುಗಳು ತಡೆವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

* * * * *

ದನಗಳ ದವಾಖಾನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು

1960-61

ದನಗಳ ದವಾಖಾನೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು, ಶಾಲೆಗಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಸತಿಗಾಗಿ ಮನೆಗಳ ಏಪಾರ್ಕ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ಸದನದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ..

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ದನ ಕಟ್ಟಿಪುದಕ್ಕೂ ಜಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದನಗಳ ದವಾಖಾನೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. 25000 ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದವಾಖಾನೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನೆ ಇದೆ, ಈಗ 50000 ದನಗಳಿಗೆ ಹೊಡ ಒಂದು ದವಾಖಾನೆ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು. ವೆಟನ್‌ರಿ ಅಸ್ತ್ರೀಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಜಿತ್ತು ದುಃಖಮಯವಾದ ಜಿತ್ತಿಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಕಡಿದಾಳ ಮಂಜಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ, ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಕಟ್ಟೇರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆರ್ಕಿಟೇಷನ್ ಕೇಸುಗಳು ತೀರ್ಮಾನವಾಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಫೈಲುಗಳಿಂದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ತಂಡಿ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಕೆಲ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನ ಮತ್ತೊಂದು ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಬೇಕು.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಮನೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು :

ಗ್ರಾಮಾಂಶರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶಾಲೆಗಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಏಪಾರ್ಕ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಗ್ರಾಮಾಂಶರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಇರಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ, ಅವರು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ? ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಈ ಸೌಕರ್ಯವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರಿಂದ ಸಾಲವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಟ್ಟುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ತಾಲೂಕಿನ ಜವತ್ತು ಅರವತ್ತು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಶಾಲಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಇಬ್ಬರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸೇರಿ ಒಂದು ಮನೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹೇಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಹೇಳುವುದು? ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಲ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ವರ್ಕ್‌ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಬೇಕಾದರೆ ಆ ಮಾಸ್ತರರಿಂದ ಬಾಡಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತೂ ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೀವ್ರ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ತಲಾರಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಈ ರೀತಿ ವಸತಿಸೌಕರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಸಂಶೋಧನೆ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ವ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು

27-3-1961

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:— ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕಷ್ಟವೇನಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟರು ಡ್ರೆಕ್ಸರ್ ಆಥ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಟರ್ ಎನ್ನುವವರನ್ನು ತಾವು ಸಂಶೋಧನೆ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ವಿಂಗಡಣ ಮಾಡಿ, ಏಪಾರ್ಫ ಮಾಡಿದರೆ ಈಗ ಬರುತ್ತಿರುವ ಗೋಧಿ, ರಾಗಿ ಘಸಲುಗಳಿಗೆ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದರಿಂದ ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೂ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭಾರ ಮಾಡಬೇಕು:

ಈಗ ಸಾಗುವಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಉಳ್ಳಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಬಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಭಾರ ನಡೆಯದೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವ ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಿ.ಟಿ.2 ಬೀಜ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುವವರೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕಷ್ಟ ಪಡುವಂತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವವರ ಕಡೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸುಧಾರಣೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಸರಕಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಧಾರವಾಡಚಿಲ್ಲೆಯ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಚರ್ಚೆ, 1961-62

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಕೆಲಸಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೊಳೆಂಬಲೂರು ಹತ್ತಿರ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಸೇತುವೆ ಕೆಲಸಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ತಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನವನ್ನು ಸೇಳಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1961-62ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಾದ ಸೇತುವೆಗಳು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ): ಸರಕಾರವು ದಯವಿಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು:

- (ಎ) 1961-62 ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಸೇತುವೆಗಳಿಷ್ಟು ?
- (ಬಿ) ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿದ ಎಲ್ಲ ಸೇತುವೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳೇನು?
- (ಸಿ) 1961-62ರಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಸೇತುವೆಗಳಿಷ್ಟು?
- (ಡಿ) 1961-62ರಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸೇತುವೆಗಳ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಮೂಡನೆ ನೀಡಿದ್ದು ನಿಜವೇ?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್ (ಯೋಚೋಪಯೋಗಿ ಸಚಿವರು):

- (ಎ) 3.
- (ಬಿ) ಹೊಳೆಂಬಲೂರು ಹತ್ತಿರ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗೆ ಸಬ್ ಮಸ್ಸಿಂಬಲ್ ಸೇತುವೆ.
- (ಸಿ) 2.
- (ಡಿ) ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ (ಇ)ಕ್ಕೆ 1961–62ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನದಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗೆ ಸೇತುವೆಗಳ ಮಂಜೂರಿ 3 ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ನಿಜವಾಗಿ ಇದು 26. ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಕ್ಕೆ ಸರಿ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಏರೋಂಡ್ ಪಾಟೀಲ್ : ನಾನು ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. 1961–62ರ ಅವಧಿಗೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ನದಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗೆ ಸೇತುವೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ 3.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ತಮಗೆ 26 ಎಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೇ?

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಇದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : 26 ಸೇತುವೆಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ಬಿ) ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕಾಗಿ ಹಾಕಿದ ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 2 ಎಂಬುದು ಸಹ ಸರಿಯಾದುದು ಅಲ್ಲ. ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು 26.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವು ಸರಿಯಾದುದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಮಾನ್ಯರೇ, ಯಾರು ಉತ್ತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು?

ಶ್ರೀ ಚಿ. ವೆಂಕಟೇಗೌಡ: ಪ್ರಶ್ನೆಯು 1961–62ಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಯಾವುದೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿರಲೆ, ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ, ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣದ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಉತ್ತರವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ನಿಮಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಪ್ರಶ್ನೆ ತರಹ ಕನಿಷ್ಠ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಇದು ತಮ್ಮ ಅಂತಾ ಹೇಳಬಾರದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಯಾವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 26 ಸೇತುವೆಗಳ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಲಾಯಿತು?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೆ 26 ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸೇತುವೆಗಳು ಯಾವವು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಹಂಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಆ ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 4 ಅಥವಾ 5 ಸಾರೆ ಟೆಂಡರ್ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗುತ್ತಿದಾರರು ಸದರ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರವು ಸದರ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕ್ಷೇಳಿದಿದೆ?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್ : ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೇತುವೆ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೇತುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದ ಹೊತ್ತು, ನನಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಸಭೆಗೆ ಮೂರ್ಕೆಸುವುದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಸದರಿ ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುತ್ತಿದಾರರು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಅವರು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೇತುವೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ತಯಾರು ಆಗುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಸೊಲ್ಲಾಪುರ-ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯ ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳದ ಸೇತುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಂಜೂರಾತಿ ವೇರೆಗೆ ಓಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. 1960ರ ಫೆಬ್ರುವರಿ 17 ರಂದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಓಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

* * * * *

ಶ್ರೀಕೃಷ್�

ದಿನಾಂಕ 26.07.1962

**ಮುಡಿಕಲ್‌ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಜೇಷನ್‌ನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವನ್ನು
ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ..**

ಶ್ರೀ ಕೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಆಜ್ಞೆ : ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೆಂಪ್ರು ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಜೇಷನ್ ಇದೆ. ಒಂದು “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಟ್ಟ” ಎಂಬುದು ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ವರಾನ್ಯರೇ, ಸಾವಾನ್ಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪರಿಷತ್ ನಿಂದ ಯು.ಕೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳ ಮೇಲೆ ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಜೇಷನ್ ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ?

ಶ್ರೀ ಕೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಆಜ್ಞೆ : ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕೆಲವೊಂದು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಷರತ್ತುಗಳು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು “ಘುಲ್ ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಜೇಷನ್” ಎಂಬುದು ಇದೆಯೋ ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಘುಲ್ ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಜೇಷನ್‌ದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ಬ್ರೋಗೆಡ್ : ನಮ್ಮ ಮುಡಿಕಲ್‌ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 30 ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ರೆಕ್‌ಗ್ರೈಷನ್ ಕೊಡೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವೇನಿದೆ?

ಶಭಾಪತಿಗಳು : ಮಾನ್ಯ ಗೌರವ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಾಪಸ್ ಪಡೆಯಲು ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಾಪಸ್ ಪಡೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎ.ಜೆ. ದೂಡ್‌ಮೇಟಿಯರು ಸಹ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ತಂದು, ಅವರೂ ಸಹ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಭೆಯು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ ವಾಪಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ.

* * * * *

ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳದ ಸೇತುವೆ ಮತ್ತು ಶಿರೋಳ-ಹೊಳೆಅಲೂರು
ರಸ್ತೆಯನ್ನು ತೀವ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು.

26-7-62

ಬಾಕಿ ಉಳಿದ ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳದ ಸೇತುವೆ ಮತ್ತು ಶಿರೋಳ-ಹೊಳೆಅಲೂರು ರಸ್ತೆಯನ್ನು
ತೀವ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಬಾಕಿ ಉಳಿದ ಸೇತುವೆ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಯು
ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಇದೊಂದು ಬಹಳ ಉದ್ದ್ವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ.
ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸ್ವೇಚ್ಛಮೆಂಟನ್ನು ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು
ಬ್ರಿಜ್‌ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈಗಳೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು
ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ವೇಚ್ಛ
ಫಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಪೇಜ್ ಮೌಗ್ರಾಮ್” ಎಂದು
ಮಾಡಿದೆ. ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.
ದುಡ್ಡಿ ಬಂದಾಗೆ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಶಿರೋಳ-ಹೊಳೆಅಲೂರು ರಸ್ತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ
ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಉಳಿದವೆ.

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಾನು ವಿವರಗಳನ್ನು
ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಅನುದಾನ ನಿರ್ಧಿಯ ಕೆಳಗೆ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಿ.ಡಿ.ಯನ್ನು ಹೊರ್ನ್‌ಪಡಿಸಿ, ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು
ಎಂ.ಡಿ.ಆರ್. ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಕ್ಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು
ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲಸವನ್ನು ರೂ. 3.50 ಲಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದೆ.
ರಸ್ತೆ ಹೊರ್ನ್ ಉದ್ದ್ದದ ರಚನೆಯು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ
ತುಂಡುಗಳನ್ನು, ಜಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು, ಮೊರಮ್, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯು
ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮೈನರ್ ಸಿ.ಡಿ. ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಕ್ಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ವಚ್ಚೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ಅಭಿಯಂತರರಿಗೆ ನ್ಯಾನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ವಾಪಸ್ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿವೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಾಲ್ಯನ್ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟಿಮೇಶನ್‌ಗಳು ಮಂಜೂರಾದ ತಕ್ಷಣವೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳಿ ಸೇತುವೆಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಶರಾದೋಂದಿಗೆ ವಾಪಸ್ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ವಚ್ಚೆಗಳು ಮಂಜೂರಾದ ತಕ್ಷಣವೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಸೇತುವೆ ಕೆಲಸವು ಏನಾಯಿತು?

ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳಿ ಸೇತುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೆ ರೂ.4.05 ಲಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನಕ್ಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ವಚ್ಚೆದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಈಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ನಾವು ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಇದು ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷಗಳ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

* * * * *

ವ್ಯವಸಾಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ,
21-3-1963

ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ರೈತರು ಸಾಹುಕಾರರ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲ ಪಡೆಯುವದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕದಂತಾಯಿತು. ಅನೇಕ ತಾಲುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿದೆ. ರೈತರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ವಸೂಲಾಡಿದ ನಂತರ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟು ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಹಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ) : ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಹೊಡುತ್ತಾ, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

1904 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಗದಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೇ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಸಹಕಾರ ಚಳ್ಳವಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದೆ. 15,000 ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 10,000 ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಒಕ್ಕುಲುತನದ ಬಗ್ಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಒಕ್ಕುಲುತನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕುಲಿಗನಿಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿವೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೈ ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ರೈತರು ಸಾಹುಕಾರರ ಕಡೆ ಹೋಗುವ ರೂಢಿಯಿದ್ದಿತು. ಸಾಲ ದೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕದಂತಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ವಸೂಲಾಡಿದ ನಂತರ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು, ಬರಗಾಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ವಸೂಲಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾರಾಟು ಪಡಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕದಂತಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಸಾಲ ಕೊಡದಂತಾಗಿವೆ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಉಳಿದಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ನೇರೆ ಹಾವಳಿಯ ದೇಸೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ತಂಬ ನಷ್ಟಪುಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಇಲಾಖೆಯವರು ಆ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಡಬೇಕು. ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರೂರಲ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸರ್ವೇಯವರು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ “ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ” ಎನ್ನವಂಥಾ ಒಂದು ನಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೃಷಿ ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ನೇರೆಹಾವಳಿಯ ತ್ರಾಸಿಗೆ ಒಳಪಡತಕ್ಕ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿಧಿ ಎಂದು ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ರಿಜವ್ರ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು 10 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರೂ ಸಹ “ಕೃಷಿ ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ” ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯ ಇದೆ. ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ನೇರೆಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರತಕ್ಕ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈಗ ನಾಲ್ಕುವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ನೇರೆಹಾವಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನಾನು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಆಶೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ವರಡನೆಯದಾಗಿ ಬರಗಾಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಕಾವಿ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏನಿದೆಯೋ ಅದು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೇಕಾದರೆ ಅದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ರೈತರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಾಲ ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಪವಧಿ ಸಾಲಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಹಳ ಜರೂರಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೀಡಿಯಮ್ ಟಮ್‌ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೊಬಿಲಿಗನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೀಡಿಯಮ್ ಟಮ್‌ ಸಾಲವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಒಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಪಂಪು ಸೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ. ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಣವಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮೀಡಿಯಮ್ ಟಮ್‌ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಲಾಂಗ್ ಟಮ್‌ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಂಜ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಫಾಗಳು ಸುಮಾರು 120 ರಷ್ಟು ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಸಾಫಿತ್‌ವಾಗಿವೆ. ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ದೀಘಾರ್‌ವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿದ ಹೊಸ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಿಯಮದ ಕೂರತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರಿಗೆ 10 ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗಳ ದೀಘಾರ್‌ವಧಿಯ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಹೊಸ ಮೈಸೂರಿಗೆ 10 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಈ ವಿಜಾರದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಇಂಟರ್‌ಎಚ್‌ಡೆ ಏರಿಯಾದ ಜನರಿಗೆ ದೀಘಾರ್‌ವಧಿ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕದೆ ಅವರು ಹಿಂದಿನ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಮಾತ್ರ. 5 ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಯಾವ ಸಾಲವೂ ರೈತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಂತಾಗಿದೆ. ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಡಿಬೆಂಚರ್ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಸರಿಹೊಗಬಹುದು. ಈಗ ದೀಘಾರ್‌ವಧಿ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೋಟಿ ಡಿಬೆಂಚರ್ ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಡಿಬೆಂಚರ್

పురుషుడిదరే రిజవ్స్ బ్యాంకినపురు 20 పసెంట్ మాణివాగి కోట్లరే డిబెంజర్ కాంట్రిబ్యూషన్స్ బరుత్తదే. ఇల్లదే హోదరే దీఫాఫావధియ సాలద వ్యవస్థ నిల్లువంతహ ప్రసంగ బరుత్తదే.

30 లక్ష రూపాయి స్వాంశ్శన్ ఆద సాలద హణవన్న కొడదే అదు హాగెయే ఉళిదిదే. నియమగళు సమన్వయ ఆగదే అప్ప హాగెయే ఉళిదివే. బెళగావి, హైదరాబాద్ భాగద అనేక సహకార సంఘగళు 50 సావిర రూపాయిగళ వ్యవహారవన్న మాడిద్దరూ కొడ సిబ్బంది ఖిచుఁ సహ కొడదే అప్పగళన్న ముచ్చువంథ పరిస్థితి ఉంటాగిదే.

ఆద్దరింద అవరిగే యోగ్యవాద సాలద హణ సిక్కువంథా వ్యవస్థేయన్న మాడబేకు. డిబెంజర్ ఒందు కోటి రూ. కొడబేకు. 60 లక్షరూపాయిగళన్న కొట్టరే అదరింద ఏనూ ఆగువుదిల్ల. కంటిన్యూయింగ్ గ్యారంటీ డిబెంజర్ మేల్ఎట్ మాడువుదు 5-6 తింగళు సాలవన్న కొడద ప్రసంగ బరుత్తదే. 10 కోటి, 5 కోటి గ్యారంటీ కొడబేకు తీవ్రవాగి హణద వ్యవస్థ ముట్టువుదక్కే ఘోనాన్న డిపాట్స్ మేంట్ వూత్తు కో-ఆపరేటివ్ డిపాట్స్ మేంట్ వ్యవస్థ మాడబేకేందు నాను వినంతి మాడికోళుత్తేనే.

సహకార సంఘగళ విషయదల్లి ఒందేరడు విషయగళన్న నాను హేతుత్తేనే. ఈగ మ్యాసిలు రాజ్యదల్లి సహకార కాయిదేయన్న ఏను మాడిద్దారేయో అదరల్లి ముంబాయి, మదరాసు కాయిదేయల్లిరతక్క కేలవు ముఖ్యాంతగళన్న తేగేదుకోండు ఒందు కాయిదేయన్న మాడిద్దారే. ఇదరోళగే ఒందు మహాత్ముద మాతు ఇదే, అదేనేందరే కేలవు అపేక్ష బ్యాంకుగళగే నామినేషన్ పద్ధతి ఇదే. సాధారణవాగి హోద వషట్ 1962 నే ఇసపియల్లి ఫేబ్రవరి తింగళనల్లి కేంద్రద బ్యాంకుగళగే ప్రైసిడెంటరనల్లు ఒళగొండు ఆరు మందియన్న నామినేషన్ మాడిద్దారే.

ಕರ್ಮಚಿಗೆ ಸರಕಾರದ ನಾಮನೇಶನ್‌:-

ಅದಕ್ಕೆ ಕೊ-ಆಪರೇಟೀವ್ ಕಾನ್‌ಫರೆನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಶೇಷ ಸಾಧಾರಣ ಸಭೆ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ವಿಶೇಷ ಸಾಧಾರಣ ಸಭೆ ಕರೆಯುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಜನ ಸದಸ್ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/3 ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಕಡಿಮೆಯೋ ಅಥವ್ಯಾ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕುಂಟು, ಅಂತ ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಕನ್‌ 30 ರಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೇ ಉಪಪ್ರಕರಣ (1) ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಗೆ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಯು ಇಷ್ಟ ಪದುವಷ್ಟು ಅವಧಿಗೆ ಆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು ಅಂತ ಅದರ ಕೆಳಗೇ ಇದೆ. ಗವರ್ನರ್‌ಮೆಂಟಿಗೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ನಾಮನೇಂಬ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಸಾಧರಣ ಸಭೆ ಕರೆಮತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂಸ್ಥರವೇ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಧಿ ವಂತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು:

ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಲು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡ್ಡಾಯ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಧಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂಬಾಯಿ ಆರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಕಡ್ಡಾಯ ತೆರಿಗೆ ಏಪಾಡು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಈದೇರಿಸಲು ನಮ್ಮ ಸೊಸ್ಯೆಟಿ ಆರ್ಕಿನ ಸೆಕ್ಕನ್‌ 57 ಕ್ಕೆ ಅಮೆಂಡ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಆದಷ್ಟು ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಮುಂಬಾಯಿನವರು ಶಿಕ್ಷಣದ ನೀತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಬಾಯಿ ಆರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

“ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 4 ರ ದರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಾಂಶವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವಂತಹದು ಮುಂಬಾಯಿ ಪ್ರಾಂತದ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದಾದ ದರದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ಧಿಯ ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕುದ್ದು.”

ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಬಾಯಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ವಿನಾಯಿತಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಮುಂತಾದುದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಳಿವು ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೀರೆಂದು ನಂಬಿ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

21-03-1963

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಸಿಗುವದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ಒಂದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರೈತರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ತರಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್-(ನರಗುಂದ):- ಸ್ವಾಮೀ, ಮಾನ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಂಡಿಸಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೃತ್ಯಾವರ್ವಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಸಹಕಾರ ಖಾತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೋಂದು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇಡಲು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಹಕಾರದ ಕಾಯಿದೆ, ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು 1904ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಇದು ಕಾಯಿದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವ ರೈತರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕು, ರೈತನಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಮಿತಿಗಳ ವರದಿಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ಎರಡನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಒಹಳ ಕರಿಣವಾಗಿ, ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಬೇಳೆಯುವ ರೈತನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಲ ದೂರಯಿದೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಅವನ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಜನರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜವೇ. ಆದರೆ, ಆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದಂತಹ ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನನ್ನು ರೈತನಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು

ಆ ಸಮಿತಿಯವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು 1954ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ರೈತರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ತರಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಸಹಕಾರ ಸಂಪರ್ಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು, ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ನೌಕರರು ಇರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಈ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ಏನು ಏರಾದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದಂಥ ಸಹಕಾರ ಸಂಪರ್ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣಕಾಸನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಾಲದ ರಿಕವರಿ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಬರಗಾಲ ಶೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ವಸೂಲಿ ಎಂದರೆ ಮಣಿಕಾಗಿ ಸಾಲದ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ತತ್ವವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾಲದ ಹಣ ವಸೂಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಇಪ್ಪತ್ತರಪ್ಪು ಅಥವಾ ಮೂವತ್ತರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವಸೂಲು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಇದರ ಒಂದು ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಈ ಸಭೆಯ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು, ಇದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸರಕಾರದವರು ಇನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಸಮಿತಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ “ಕೃಷಿ ಪತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಖಾತ್ರಿ ನಿಧಿ” ಎನ್ನುವಂತಹ ಒಂದು ನಿಧಿಯನ್ನು ಏರಾದು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಎಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ದುಷ್ಪಾಲ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ನಿಧಿಯಿಂದ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಈ ನಿಧಿಯಿಂದ

ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ರೈತರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಹೊಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 1960-61ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮಾನ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ತರಹದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಇಡಬೇಕು ಎಂದು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸರಕಾರ ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ.

* * * * *

ಪಂಚಾಯತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮೂಸೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ,

10.7.1964

ಪಂಚಾಯತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮೂಸೂದೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ತಾಲೂಕು ಬೋಡುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾಲೂಕಾ ಕೃಷಿ ಹುಟ್ಟಿವೆಳಿ ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದೆನೆಂಬೆಂದಿರು. ಇದು ಈಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆಯಾ ಉರಿನ ಹಣ ಅದಕ್ಕೇ ಬಳಸಬೇಕು. 34 ನಯಾ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ತಾಲೂಕು ಬೋಡೀಗೆ, 31 ನಯಾ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಇರುವದು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಗನುಗೂಣವಾಗಿ ಪಂಡಿತರೆ ಒಳ್ಳಿಯದಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ):— ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಾಯತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮೂಸೂದೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಇದರೊಳಗೆ ಏನಾದರೂ ಸ್ಥಿತೀಂತರ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆಯೇ ಅಂದರೆ, ಅದು ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡ್‌ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ ಅಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು ಅನ್ನುವುದು. ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳವರು ಕೆಲವು ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮರ್ಪಡಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಅವು ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ್ವಾಗಿ ಉಂಟು.

ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲ:

ಈ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡೀಗೆ ಆಯ್ದುಯಾದಂಥ ಮೆಂಬರುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ (ಡ್ಯೂರ್ಕ್ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ನಿಂದ) ಆರಿಸಿ ಬಂದವರು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ಈಗ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡುಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣೆ ಮಾಡಿ, ಪಂಚಾಯಿತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ

ಅಯ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಬಡವರಾದವರನ್ನು ಜೋರು ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಾಫ್ಲೂಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಕೆಲವು ಜನರು ಅವರ ಓಟನ್ನು ಘ್ರಾಣ ಗಳಿಸಬಹುದು.

ಈ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಖಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದನ್ನು ನೀವು ತರಬಾರದು. ಜನರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಅವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆಯ್ಯಾಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ಇರಬಾರದು ಎಂಬ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಸಭೆಯೋಳಿಗೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ.

ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಚೇಮನ್‌ನು ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೋಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಮುಖ್ಯಮಾಡುವುದು ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಪ್ರೋಡಕ್ಟ್ಸನ್‌ಗೋಸ್ಕರ, ಪ್ರೋಡಕ್ಟ್ಸನ್ ಸಮಿತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದು. ಅಂದರೆ ವ್ಯವಸಾಯದ ಹುಟ್ಟಿವಳಿ ಬಗ್ಗೆ ಇದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಮಿತಿ ಎಂಬ ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ, ಇದು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಚೇಮನ್‌ನು, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಕ್ಸ್-ಆಫಿಷಿಯೋ ಮೆಂಬರಾಗಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಿಗಿದೆ, ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಚೇಮನ್‌ನು ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗ ಬೀಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅವರು ಒಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ಹುಳಿತರೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಸಮ ಸಮ ಇರುವ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಬೇರೆ ಸಮಿತಿ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಈ ಎರಡು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಪ್ರೋಡಕ್ಟ್ಸನ್ ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೋರತು, ಬರಿಗೆ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿಂತೆ ಒಂದು ಸಮಿತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಉಪಯೋಗವಾಗಲಾರದು. ಸಹಕಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯದ ಸರ್ವಿಸ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟೇಷನ್‌ ವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದು, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜನರ ವಾಯ್ಸು

ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಸಮಿತಿ ನಡೆಯುವದಾದರೆ, ಅದು ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏನೂ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಚೆಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕು:

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಎಂದರೆ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣವಾಗಿ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರ ಸಿಸ್ಟೆಮ್ ಇದರೆ, ಅದರೆ, ಅದು ಮನುಬಂದಂತೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ, ಅವಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸರಿಯಾದ ಚೆಕ್ಕ ಈ ಕಾನೂನಿನೊಳಗೇ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ್ನು ಮೊತ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಹಣ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು:

ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೊಡಬಾರದು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅವಗಳ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಡೆ ಹೋದಹಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್‌ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. 11 ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದೆ. ಇದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸರ್ಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದರ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ಅನ್ನುಪ್ರದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಿತಿಗೆ ಏನು ಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಏನು ಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಅದರೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಭೆ ಸಹಿತ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಂಥ 1959ನೇ ಇಸವಿ ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಹೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಿರಿ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹಣ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆಯಾ ಉಂಟಿನ ಹಣ ಅದಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ 34 ನಯೇ ಪ್ರೇಸ್ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ, 31 ನಯೇ ಪ್ರೇಸ್ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಎಂದು ಏಕ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ?

ಇದು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಹಂಚಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲಿ:

ಕ್ಲಾಜು 110, 194, 260 ರಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌
ಮತ್ತು ಜೆಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್, ಈ ಮೂರರೊಳಗೆ ಗ್ರಾಂಟುಗಳನ್ನು ಹಂಚಿದ್ದೀರಿ.
ಇದರೊಳಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಇದು
ನ್ಯಾಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಜನರು ಕೊಟ್ಟಿಂಥ ದುಡ್ಡ ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದುದಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದುಸಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ
ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ತರಹ ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ,
ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಕರ್ಮಾನ್ವಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಾಗಿದೆ. ಅದರ
ಸುಳಿವು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ತತ್ವದಂತ ಹಂಚಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

* * * * *

ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತನ್ನ ಇರತಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನ ದೋಷಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು

[10.7.1964]

ಮನಸಿಪಾಲಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತಹ ಉತ್ತನ್ನವನ್ನ ಹಂಚಿ ಹಾಕುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 5 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಂಚಿದರೆ 2ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾಸ್ತಿ ಹಣ ಇರುವ ಕಡೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಕೊಡುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏನಿದೆಯೋ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ತನ್ನ ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತನ್ನ ಇರತಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನ ದೋಷಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕು:

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ 100ಕ್ಕೆ 100 ರವರೆಗೂ ಸ್ನಾ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಚಾಯತಿಯವರಿಗೆ ಶೇಕಡ 20, ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋಡಿನವರಿಗೆ ಶೇಕಡ 20 ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋಡಿನವರಿಗೆ 20, ಸರಕಾರದವರು 40, ಈ ರೀತಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ತೆರಿಗೆಯ ಭಾರ ಬೇಳುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಎಕರೆಗೆ 2 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಕಡೆ, ಎಕರೆಗೆ 10 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಎಷ್ಟು ತೆರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿಕಾರ ಮಾಡಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ, ಜನರ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಯ ಭಾರ ವಿವರೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಬೇರೆ ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಜನರು ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಪಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಯಾವ ರೀತಿ ಎಂಬುದನ್ನ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಸೋಸಿಯೇಷ್ಣ ಮೆಂಬರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಡ:

ಜಿಲ್ಲಾ ಲೆವಲ್‌ನಲ್ಲಿ 5 ಮಂದಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷ್ಣ ಮೆಂಬರ್‌ ಇರಬೇಕೆಂದು ಈ ಬಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದೀರಿ, ಇದು ಬಹಳ ತಮ್ಮ ಎಂದು ನನ್ನ

ಕಲ್ಪನೆ. ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಮೆಂಬರ್ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇದ್ದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿನವರು ಆದರೆ, ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಹೇಳಲಿ ಎಂದು ಅನ್ನತಾರೆ. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಬರುವುದು ಒದರಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಮೆಂಬರ್ ಯಾರಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಬಿಲ್ನೋಳಗೆ ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಮೆಂಬರ್ ಮಾಡಿದರು, ಅವರಿಗೆ ಓಟಿಂಗ್ ಪವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಓಟಿಂಗ್ ಪವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಕರ್ಮಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇದರಲ್ಲಿ ಚೀಫ್ ಎಕ್ಸೈಕ್ಯೂಟಿವ್ ಆಫೀಸರ್ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ನಿರ್ವಾಣ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅವರಿಗೆ ದೆಮ್ಪೂಟಿ ಕರ್ಮಿಷನರಿಗಿಂತ ಹಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯನ್ನು ಅಪಾಯಿಂಟ್ ಮಾಡುವವರು ಅವರೇ, ಅವರನ್ನು ರಿಮೂವ್ ಮಾಡುವವರೂ ಅವರೇ. ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಕರ್ಮಿಷನರ್ ಆಗಿರತಕ್ಕ ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಇಷ್ಟೋಂದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕರ್ಮಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ, ಪಂಚಾಯತಿ ಒಳಗೆ ಕೆಲವು ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್ ತಕರಾರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸಿಪಾಲ್ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿ ತೀವ್ರಾನ ಪ್ರೇನಲ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅಪ್ಪುಲೇಟ್ ಅಥಾರಿಟಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಏಕ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೋ ತೀಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಪಂಚಾಯತಿಯೋಳಗೆ ಬಹಳ ಲಿಟಗೇಷನ್ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಕ್ಲಾಬ್ ಆಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಅಪ್ಪುಲೇಟ್ ಅಥಾರಿಟಿಗೆ ಪ್ರಾವಿಜನ್ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರೈಮರಿ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ ಮತ್ತು ಸೆಕಿಂಡರಿ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಮೊಣಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಟೋಚರ್ಸ್‌ನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಮೋಷನ್ ಕೊಡುವುದು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಯಾವ ಏಪಾರಣನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಿರಿ? ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಪ್ರೈಮರಿ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ ಬಾಬಿಗಾಗಿ 6-7 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ನೋಡಿದರೆ ಅದು 10 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇಡೀ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೈಮರಿ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ನಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಡೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಿ.

ಮೊದಲು ಮುಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಈಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕಲ್ ಅಧಾರಿಟೇಜ್ ಯಾವವು ಇವೆಯೋ ಅಪ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಅದರೊಳಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮೀಳಾರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆಮಿಟಿ ಮಾಡಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋಡಿಂಗ್‌ನ ಆಡಳಿತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದವರು ಬರಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚೆಟಿನ ಗುರುತು ಹಾಕುವವರೂ ಬರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಒಂದು ಕಲಂ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರು : - ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲುಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : - ನಾನು ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ತಜ್ಜರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕು. ಇದು ಈಗ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ : - ತಮ್ಮ ಸಲಹೆ ಹೇಳಿ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್ : - ನನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈಗ ಒಂದು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಪ್ರೆವಲಪ್ರೆಂಟ್ ಕೋನ್ಸಿಲ್ ಇರುವಂತೆ ತಜ್ಞರನ್ನೂ ಖಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಖಗೊಂಡ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ರಮ ಶುಂಬಾ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೂಲಂಕುಪ್ಪವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ. ಸುಮಾರು 15 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮೋಡುಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ತಾಲೂಕು ಮೋಡುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೂಲಂಕುಪ್ಪವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರೆಯ ಮಾಡಿ, ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬರುವಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೋ-ಆಪರೇಷನ್ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರ ಕಡೆಗೆ ಅದು ಹೋಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ನೋಳಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. [10.7.1964]

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ್ : ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಟಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ : ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

* * * * *

ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭ

25-03-1964

ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ವಸೂಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರಗಾಲ ಬರುತ್ತಲಿದೆ, ರ್ಯಾತರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾಲದ ಹಣ ವಸೂಲು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ “ಕೃಷಿ ಪತ್ತು ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಫಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಈಗ ನಾನು ಹೊದಲನೆಯಾದಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಒಕ್ಕಲೀಗಿರಿಗೆ ಏನು ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವಯೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ಪತ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವು ಫಲದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು 3 ತರಹದ ಅಂತಸ್ತುನೋಳಗೆ ಶ್ರೀ ಟೈರ್ ಸಿಸ್ಟಂನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ.

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಅಥವಾ ಸವೀಕ್ಸೆಕ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಅಂತ ಇದೆ. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟನಲ್ಲಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ ಸಂಟ್ರಲ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಂತ ಇದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಂತ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಸಹಿತ ಯಾವ ಒಂದು ವಿಶರಣೆಯೂ ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ. ರ್ಯಾತರು ಪತ್ತನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ಒಂದು ತೀವ್ರವಾದ ವರದಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 7-8 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ರ್ಯಾತರ ವರಮಾನ ಸರಾಸರಿ 50 ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರೆ, 117 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ಅವರ ಸಾಲದ ಹೊರೆ ಏರಿಯವುದು

ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ 3 ಅಥವಾ 4ನೇಯ ನಂಬಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕು:

1956ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರೈತರಿಗೆ ಪಾವತಿಯಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಸಾಲ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ಆಗುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ, ಈಗ 15 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ಆಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿ, ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾದಪ್ಪು ದೀರ್ಘಾರವಧಿ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಇವ್ವಾದರೂ ಸಹಿತ ರೈತನ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಏನಿದೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಪತ್ತು, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಫ್ ನಿವಾರಣೆ ಕೊಡಲು ಆಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಖಚಿತ ಯಾವ ರೀತಿ ನೀಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕು ಪತ್ತು ವಿತರಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯಬೇಕು:

ಇದಕ್ಕೆ ವೊದಲನೆಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಖಚಿತನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಸ್ಟ್ರೋ ಪ್ಲಾನ್ ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೂ, ಬೇಕಾದ ಹಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ತಪ್ಪಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಂಬ ಧೋರಣೆ ಇದೆ.

ಈಗ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬರಗಾಲಿವಿದೆ. ಮಳೆಯಾಗದೆ, ಹೀಕು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರದೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮನೆತನದ ಅವಶ್ಯಕ ಖಚಿತಗಳಿಗೆ ಸಹ ಹಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಹಂಟಿಯಾದ ರಿಲೀಫ್‌ಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಸರ್ಕಾರ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನಾದರೂ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹಚ್ಚಿ ಬೆಳೆಸಿ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದೆ 4 ಲಕ್ಷ

ರೂಪಾಯಿ ರಿಲೀಫ್ ಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ
ಬರ್ಧಿಸಿದರೆ ರೈತರಿಗಿರುವ ಅನೇಕ ಕಣ್ಣಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿದಿಚ್ಛರೆ
ಸಾಲದ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪದೆ ವಾಪಸ್ತು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರಿಂದ ಪ್ರಸಾಲಿಯರಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮುಕ್ತೀ ಮಾಡಿ
ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು :

ಈಗ ತೇರ್ಕಡ ಸೂರಣಪ್ಪು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇರುವುದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ
ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸೀಲಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜಿ
ಮಾಡಿದರೂ ಬಾಕಿ ಇರುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಪಸೂಲು ಪೂಡುವುದಕ್ಕೂ
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಬರಗಾಲದ ಪ್ರವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ
ಪಸೂಲಿ ಕ್ರಮ ಜೋರಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಒಂದೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 15
ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಪಸೂಲಾಗದೆ ಬಾಕಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅಬಿಂಬಂಡ್‌ನೇ ಸಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.
ಖಂಫಾಗಳಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾದವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಏನಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ
ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ವಿಮುಕ್ತ ಮಾಡಿ
ಯಾವ ರೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ: ಒಂದರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಿದ್ದು
ಬಂದು ಸೊಸ್ಯೆಟಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯೆಂಟಾಗಿದೆಯೆಂಬಾಗಿ ನಮಗೆ
ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇಂಥ ವೇಸ್ಟೆಂಡ್ ಇಂಟರ್ಸ್ ಪಾಟ್‌ಗಳು
ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅರ್ಹರಾದ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕಬಾರದೆಂದು ತೊಂದರೆ
ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾವ ಸೊಸ್ಯೆಟಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅದು ಪಡೆದಿರತಕ್ಕೂ
ಸಾಲದ ಮೊಬಲಗನ್ನು ಶೇ. 75ರಷ್ಟು ಹಣ ತಿರಿಸದ ಹೊರತು ಅದು
ಮುಂದುವರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಲ
ಸರಿಯಾಗಿ ವಾಪಸ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ಸೊಸ್ಯೆಟಿಗಳು ಯಾವ ತರಹ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಮತ್ತೆ ಸಾಲ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಅಂಗಡಿ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪೆ:- ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬರದಂತೆ
ಮಾಡಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ತಕ್ಕ ಏಪಾಡು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ):- ಈಗ ಸೊಸ್ಯೆಟಿಗಳು
ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಶೇರ್ಕಡಾ 75 ರಷ್ಟನ್ನು

ವಾಪನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಸಾಂಕೀತ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಹಳ ತೋಂದರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂಗೆ ಕಾನೂನು ಸಡಿಲ ಮಾಡಿದ್ದ ಸಾಲ ಕೊಡತಕ್ಕವರೂ ಸಹ ಕೊಡಲು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಯಾರು ಸಲೀಸಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲ ಶಿಗುವಂತೆ ಏಪಾರ್ಕದು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ: ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ಇದೆ. ಸರಕಾರ ಏಕೆ ನಿಜಾಯಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ಯಾರು ಮುದ್ದತ್ತ ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಾರರು ಇದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮರು ಸಾಲ ಸಿಗಬಾರದು ಮತ್ತು ಸೊಸ್ಯೆಟಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 25 ರಪ್ಪು ಮುದ್ದತ್ತ ಮೀರಿದರೂ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಲವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಬೇಕು:

ಎರಡನೇ ಮಾತು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಳನದಲ್ಲಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಜೋಡಣಣಯಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂಥ ಬಿಂದು ಚಳುವಳಿ ಇದೆ. ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಬೆಳೆ ಬಂದ ಕೊಡಲೇ ಸಾಲ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಬೇಕು. ಈಗ ಹೊ-ಅಪರೇಟಿವ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 260 ಮಾರಾಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಹಣ ದೋಳಿಕೊಂಡು ತಿಂದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆಂದು ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಉಂಟು. ಆ ವಿಜಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಡಿಟ್ ಮಾಡುವಾಗ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಷ್ಟು ನ್ಯಾನೆಟೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಲಾರದು.

ಆದರೆ, ನ್ಯಾನೆಟೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಖಾತೆಯನ್ನೇ ಬಿಂದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆ ನ್ಯಾನೆಟೆ ಇದೆ, ಯಾವ ರೀತಿ ಅದನ್ನು ನಿರಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನವರೇ ಕೆಲವರು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇತರರೂ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ

ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ತಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾನತೆಯಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಖಾತೆ ಇರುವುದೇ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಖಾತೆಯಿಂದ ಸಾಕಾಗುವಪ್ಪು ಸಾಲ, ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಮುಂತಾದ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ. ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಒಂದು ತೀವ್ರಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ವರಾಕೇರ್ಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ.

ರ್ಯಾತರ ಬೆಳೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ತಜ್ಞರಾದ ಮಾಕೇರ್ಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರನೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರಿ, 11 ಹೋಲ್‌ಸೇಲ್‌ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿವೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಬೆಳೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೇರ್ತಾಪ ಕೊಡುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೇರ್ತಾಪ ಕೊಡಿದ್ದರೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಬೆಳೆಗೆ ದೊರೆಯದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ದಳಾಳಿಗಳು ಮುಂತಾದವರು ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಘಾಯಿದೆ ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಇನ್ನೂರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೇರ್ತಾಪ ಕೊಟ್ಟ ಅವು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಎಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ವೀಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರೆಯೋ ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇಪ್ಪು ಮಾತನಾಡಲು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು :

ಹಳ್ಳಿಯ ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೂಡ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಗದಂತೆಯಾಗಿ, ಇದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಮಾನ್ಯ ಬಸನಗೌಡರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಒಂದೇ ವರ್ಷದೊಳಗೇನೇ ಸೆಂಟ್ ಪರ್ಸಿಂಟು ರಿಕವರಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಟೇಟ್ ಅಪೆಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಅಲ್ಪವರ್ತಿ ಸಾಲವನ್ನು, ಒಮ್ಮೆಯೇ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡುವ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಬತ್ತರಪ್ಪು ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಸಿಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕೆಲುತನ ಮಾಡುವ ಜನಕ್ಕೆ ಸಾಲ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಕ್ಕ ಫಲ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುವ ಜನಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಲ ದೊರೆಯದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರದವರು ತೀವ್ರಾಸ್ತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಳೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಾಲ ತಿರುಗಿಕೊಡಲು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಬೇಕು. ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿ ಒಕ್ಕೆಲುತನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂಧ ಒಂದು ಚಳುವಳಿ ಇದೆ. ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ ಮಾಡಬೇಕು:

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ರ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯವರ ಒಂದು “ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ” ಎನ್ನು ವಂತಹ ಸ್ತೋಮೋಂದು ಇದೆ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರಕಾರದವರೂ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆ ರೀತಿಯಾದ ಒಂದು ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ ಒಂದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದವರು ಇನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರ ಸಂಖಗಳಿಂದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಬೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೂಲಕವೂ ಹಣ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ ಅಂತಹ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗಿರುವ ಅಲ್ಪವಧಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮಾಪಾಡು ಮಾಡಿ, ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅಧವಾ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ
ಸಂಘಟನೆಯಾಗಬೇಕು, ಒಂದೇ

23-03-1964

1883ರಲ್ಲಿ ಇಂಪ್ರೋವ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಕ್ಷಣ ಅಂತ ಆಯಿತು.

1884ರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆಕ್ಷಣ ಆಯಿತು.

ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಣ ಪರಿಹಾರ ಆಕ್ಷಣ ಕೂಡಾ ಆಯಿತು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕೂಡಾ ರೈತರ ಹಿತಾಧನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರೈತರು ಕಂಗಾಲು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದರು.

ಇದನ್ನಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುಂದಾದುದನ್ನು
ಸಭೆಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: (ನರಗುಂದ) ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳವರೇ,
ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸೊಸ್ಯೆಟಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕೆ
ನಾನು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು
ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಹಕಾರ
ಜಳುವಳಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವ ರೈತರು
ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸಾಲದಿಂದ ನರಖತ್ವ ಇದ್ದರು. ಸುಮಾರು 1874ನೇ
ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ “ಡೆಕ್ಕನ್” ಎಂದರೆ, ಪುಣೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ
ಎಂದರೆ ಪುರಂದರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ದೊಂಬಿ ಎದ್ದರು. ರೈತರಿಗೆ
ಸೇರಿದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಜಮೀನ್ಯಾರರು ಒತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು ಮತ್ತು
ಅವರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೇ, ಅವರ
ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ದಂಗೆ ಆಯಿತು. ರ್ಯಾತರ ಬವಣೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಸಾಲದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಗಳು ಸಹಿತ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವು.

1883ರಲ್ಲಿ ಇಂಪ್ರೈವ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಕ್ಸ್ ಅಂತ ಆಯಿತು. ಆನಂತರ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆಕ್ಸ್ ಆಯಿತು. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಖೂಣ ಪರಿಹಾರ ಆಕ್ಸ್ ಕೂಡಾ ಆಯಿತು. ಇವ್ವಾದರೂ ಕೂಡಾ ರ್ಯಾತರ ಹಿತಸಾಧನೆಯಾಗದೇ ಅವರು ಕಂಗಾಲು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದರು. ಆ ನಂತರ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ವಾಶ್ವಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆಯೋ, ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಸಹಕಾರ ಕಾಯಿದೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ

[6.7.1964]

ಮೂಲ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಸೇರ್ವಡ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ತ್ರಿಖ್ಯಾನಲ್ ನ್ನು ಸೇರಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ (ನರಗುಂದ):- ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈಗ ಸಹಕಾರದ ಬಗೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಮೂಲ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಸೇರ್ವಡ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ತ್ರಿಖ್ಯಾನಲ್ ನ್ನು ಸೇರಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅದೇ ರೀತಿ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯೋಳಗೆ ಇರುವ ಯಾವತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಏನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ವೈಕಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಚಳುವಳಿಯ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಂಥ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಹೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗಿವೆ. ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಪ್ರಮುರಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಟ್‌ಗೇಜ್‌ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೊಡಲಿಕ್ಕೆ

ಹತ್ತಿದೆ. ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಎರಡು ಮೂರು ಪಞ್ಚಾಙ್ಗಾನ್ತಿಕೆ ಎಂದು ಅನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದರು, ಅವರು ಹಿಂದಿನ ತಾಳಿಯ ಕಡೆಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈಚೆಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಪಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೋಡದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರಹದ ಸುಭಾರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸುಭಾರಣೆಗಳು ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ಚಾಲುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ರೈತ, ತನ್ನ ಮಾಲಿಕನಿಂದ ಹೊಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆ ಜಮಿನಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಎಕನಾಮಿಕ್ ಹೋಲ್‌ಟ್ರಿಂಗ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಭವಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗೆ ವಿಚಾರ ಚಿನು ಬಂದಿದೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಂಸನೀಯವಾದ ಕಲಮುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಂಸ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಓರ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇರಬಾರದು.

ನಾನ್ ಅಭಿಷಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಂಬರ್ ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು:

ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ತ್ರೀಂಬಿನಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ವೆಲ್ಕೇಟ್‌ರನ್ನು ಏಕ ಸೇಮಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಾದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದೆ. ನಾನ್ ಅಭಿಷಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಂಬರ್ ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಅವರು ಇದ್ದರೆ ಸುಗಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಹೂರಿಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಯಾವುವೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಭಿಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವರು ಅದೇ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ವರಿಂದ ಹೂರಿನವರು ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಉತ್ಮವಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರು ಮಹತ್ವದ ಕಾಯಿದೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಲವಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಅಜೆಂಟ್‌ನ್ನು ಕೊಟ್ಟ

ಮೇಲೆ ಜಮಿನಿನ ಪಕ್ಕಾಂಶದ್ವಾರೆ ವಿನಿದಿ, ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೀಡಿಯ ಮಾಡುವುದು ಕಿಲೋ. ಕೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲಿಟರ್‌ಷನ್‌ನು ಆಗುವಂಥೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕ್ಲಾಬ್‌ 32ಬಿ. ಪ್ರಕಾರ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ನೋಟ್‌ಎ ಕೊಟ್ಟಿ ಟೈಪ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ ಇದ್ದವರು ತಕರಾರು ಹಾಕಬೇಕು. ಒಂದು ಹೇಳೆ ತಕರಾರು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ಆದು ಕನ್‌ಕ್ಲಾಬ್‌ ಎನ್ನುವಂಥ ಮಹತ್ವದ ತಿಂಡ್ಯುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇದೆ.

ಉಂಟೆ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭದ್ರತೆಯು ಬೇಕೋ ಅಪ್ಪು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರದ ಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜನರಲ್‌ಲೈ ಸಹಿತ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರ ಕೂಡ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಡಿಬೆಂಚರ್‌ ಹಣ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಷ್ಟಿಕರಣ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ತಿಂಡ್ಯುಪಡಿ ವಿಧೇಯಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡಬೇಕಂದು ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜಿ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ (ಸಿರಾ):- ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಅಧಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ತಿಂಡ್ಯುಪಡಿಯನ್ನು ತಂದಿರತಕ್ಕಂತಹ ಸಮಂಜಸ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸರಕಾರ, ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಕ್ಕೆ ಭಾವನೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವೇಂಡರಾದ ಕೊಂಡಜ್ಞ ಬಸಪ್ಪನವರೂ ಮತ್ತು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹಂಡಿಯವರೂ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಸಗನಿಸಿತ್ತು, ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂಥ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಡವನಿಗೆ ಕಾಮಧೇನುವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ, ಕಳೆದ ಎರಡು ಕಾಲು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕಂಟಕಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದಾರೆಯೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರತಕ್ಕಂಥ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗದ ಸಂಗತಿ ದುರ್ದ್ವವದ ಸಂಗತಿ. ಅವರು ತಮ್ಮ ನೀತಿ-ನಿಯಮ ಧೋರಣೆ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಬಡವರಿಗೋಸ್ಕರ ಹಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಗೆ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಇವತ್ತು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ 120 ಹೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವ್ಯವಹಾರ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ : ಇನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಗುಂಪು ರಾಜಕೀಯದಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ರೋಗ ಇರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ನಾಕಷ್ಟು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು ಕಾರಣ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಮರಿಯಬಾರದು. ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಮೇಲೆ ಮನಃ ಮನಃ ಆಕ್ಷೇಪಣಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಕಳೆದ ಸಲ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವುದೇ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ತರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು:

ಶ್ರೀ ಎನ್.ರಾಚಯ್ಯ:- ಸಹಕಾರ ಖಾತೆಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀವಾನ್ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಇರತಕ್ಕ ಸಹಕಾರ ಖಾತೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೊಡತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸಂಪರ್ಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂಸ್ಥರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಎರಡೆರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾದರೂ ತರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

* * * * *

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಇದರ ಬೇಡಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ,

29-3-1964

ಇವರ ಪ್ರಯೋಜನ ಫಲವಾಗಿ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಪೆಂಟರಿ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲೇ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ಪ್ರಸಂಗಪೂರ್ವಿಕಾತ್ಮಕ. ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟನ್ನು ಮೂರಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ 3 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗೆ ನೀರಾಗತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಈಗ ಇದರ ವೆಚ್ಚ 22 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು, ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಬೇಕಂಡರು.

ಮುಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಇದರಂಥ ಸೋವಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ, ಇದರಲ್ಲಿ 25 ಸಾವಿರ ಎಕರೆ ಮುಖುಗಡೆ ಪ್ರದೇಶ ಇದೆ. 3 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ, 12 ಪಟ್ಟು ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ):- ವರಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ನೀರಾವರಿ, ವಿದ್ಯುತ್ಸರ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ, ಇವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಾ ನಮ್ಮೆ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥ ಮುಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಮುಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಪೆಂಟರಿ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲೇ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ಪ್ರಸಂಗಪೂರ್ವಿಕಾತ್ಮಕ. ಅದಾದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಈಗಿರತಕ್ಕ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಿಜಲೀಂಗಪ್ಪನವರು ಇದನ್ನು

ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ ಈ ಹಂದೆ ಘೋತೇವಾಡಿ ಎಂತೆ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟನ್ನು ಮೊರ್ನಿಂಗ್‌ವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ 3 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗೆ ನೀರಾಗಕ್ಕೆಂಥ ಒಂದು ದೂಡ್‌ಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಿ ಇದನ್ನು ಪರಿದರ್ಶನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಬಹಳ ಮಾವ್ಯಾಪ್ತಪೂರಿತವಾದ ವಿಜಾರ. ಈಗ ಇದು ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ 500 ರೂಪಾಯಿಗಳ ತನಕ ವಿಚಾರಗತಕ್ಕೆಂಥ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆನೇಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಸಿಗೆದೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಬಹುತ್ವ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ವಿಜಾರ ಎಲ್ಲಿರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರತಕ್ಕಿಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಈ ಯೋಜನೆ ಏನೇನೂ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡಿಂಗ್ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಗ್ನಿಕಿಣಿಂಗ್ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳೂ ಮತ್ತು ಇನ್ವಿಟರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವೆಲ್ಲಾ ಸುಮುನೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ. ಇಲ್ಲವೇ ಅತ್ಯಿಕೃತ ಅಡ್ಡಾಡಿಕ್ಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ಧಾರಿಸಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರು ಮೇಲಿನಿಂದ ಹಣ ಬರುವ ರಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಮೂರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿರತಕ್ಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತೆ ಅಂತರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 3 ಕೊಟ್ಟಿ ರೂಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. 22 ಕೊಟ್ಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದ ಬಾಬಿಗೆ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಹೊಟ್ಟಿ, ಒಂದೂವರೆ ಹೊಟ್ಟಿ ಒದಗಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಇಂಥ 10 ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಾದರೂ ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಈ ವರ್ಷ 50 ಲಕ್ಷ ರೂಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ 10 ಲಕ್ಷ ಹೋಗುತ್ತದೆ. 50 ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ 10 ಲಕ್ಷ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ, 40 ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದಿದೆ. ಇತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವಂಥ ಜನರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಇದು ಯಾವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ, ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು

ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಏನೋಂದು ಆಶಾಕೀರಣವಿತ್ತೋ, ಈ ಯೋಜನೆ ಒಂದರಿಂದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಮುಗಿದು ಅವರೆಲ್ಲಿರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಆ ಆಶಾಭಾವನೆ ಇಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಾಗಿದೆ.

1963ನೇ ಜುಲೈ 3ನೇ ತಾರಿಖಿನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅದರ ಅಡಿಗಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಇದರ ಅಧಿಕೃತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ರಸಾದರು ಪಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿರತಕ್ಕ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಆ ಒಂದು ಅಡಿಗಲ್ಲು ಇಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಕೆಲಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೂ ಹಾಗೇ ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ 2-3 ಮ್ಯಾಲಿಗಳ ಒಂದು ಟಿನಲ್ ಕೆಲಸ ಸಹಿತ ಆಗದೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕು.

ಇವತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ 6-8 ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತ್ವರಿತ ಗಡಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಇತ್ತೆ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮಲಪೆಭಾ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಚ್ಚು ಮಾಲುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೂದಿಗಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಸಹಿತ ಭದ್ರಾಜಲಾಶಯದ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದಮೇಲೆ ಇದು ಮುಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಶಯಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಮಲಪೆಭಾ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಕಾರ್ಯ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಭರವಸೆ ಹೊಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತ್ಯಾಪ್ತಿಯಂತಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನವಿಲು ತೀರ್ಥದ ಹತ್ತಿರ ಈ ಯೋಜನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇದೆ. ಈಗ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಕರೆ, ರಸ್ತೆಗಳ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಶುರು ಮಾಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಶುರು ಮಾಡಿದರೆ ಬಡವರಿಗೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ವ್ಯವಸಾಯ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

26-3-1965

ರೈತರು ಪತ್ತನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ರೈತರ ಪತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಣ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಆಗಿಲ್ಲಾ. ಸರಕಾರದವರು ಪತ್ತು ವಿತರಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸಾಲ ವರ್ಷಾಲಾಗಲೇಬೇಕಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ, ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ) – ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತಾ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದ ಶುರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸಹಕಾರ ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಎಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕ್, ರಾಜ್ಯದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಟ್ರಿಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸೋಸೈಟಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿನಿವೆ ಇವು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆ ನಡೆದದ್ದು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರಾಜ್ಯ ಮನವಿರಂಗದಣೆಯಾದಾಗ್ಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದು ರೈತರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣದ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವಿತರಣೆಯಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಮೂರು ತರಹ ಸಾಲಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಅಲ್ಲಾವಧಿ

ಸಾಲ, ಇನ್ನೊಂದು ಮುಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲ, ಮತ್ತೊಂದು ದೀಪಾರ್ಥಕವಧಿ ಸಾಲ. ಅಲ್ಲಾವಧಿ ಸಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಸಿಕ್ಕುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಕೆಲವು ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸೆಂಟ್‌ಪರ್ಸನ್‌ಎಂಟ್ ರಿಕವರಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ತರಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ರೈತರು ಸಾಲವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಅವರು ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗುತ್ತಾರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಬರಗಾಲ ದುಸ್ಥಿಗೊಳಗಾದವರು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೇಡಾಗಿರುವವರು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಕೊಡದೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಲ್ಲಾವಧಿ ಸಾಲದ ವಿಶರಣೆ ಅಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮ್ಮೆ ಅಂತಿ-ಅಂಶಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಆಹಾರೋತ್ಪನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರು ಎಲ್ಲರೂ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತನಿಗೆ ಸಾಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಅವನು ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಎಲ್ಲಾ ಜಿಷ್ಣಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನೆಯಾಗಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಬೇಕು.

ರೈತನ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ:

ರೈತನ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಏನಿದೆಯೋ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ಈಗಿನ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಕಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೊನು ಇದೆ. ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನೋಡಿದರೆ 1904ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಅನಂತರ 20 ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರ ಹತ್ತಿರ ಬಡ್ಡಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಗಿದೆ. ಅದು ಈಗಲೂ ಇದ್ದರೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಆದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಈಗ ನಿಂತುಹೋಗಿವೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವವರು ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡ 85 ರಷ್ಟು ಅಥವಾ 90ರಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ಶೇಕಡ 60 ಅಥವಾ 70 ರಷ್ಟು ಜನರು ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ಸಾಮುಕಾರರ ಹತ್ತಿರ ಸಾಲ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಕಡ 80 ರಷ್ಟು ಜನರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕುಲುತನ ಉತ್ತಾದನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಖಚಿತಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗದೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದವರ ಕರ್ತವ್ಯ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಬಡ ರೈತನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಾಲ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ. ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈಗ ಏನು ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲ ಸಿಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲದ ವಿಷಯ ಇದನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಡುವುದು 3 ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು 5 ಎಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ರೈತರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಅಪೆಕ್ಷ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೆಚ್ಚಿ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲದ ರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತಾದನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಆಗುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಾಲದ ಮೊಬಲಗು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ರೈತರಿಗೆ ಈ ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ರುಲ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು 165-170 ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ವಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ

ಬಂದರೆ ಮುಂಬೈ ಕನಾರ್ಕಕದ ಅನೇಕ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುರಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಜ್‌ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಧ್ಯಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಅವು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ಮ್ಯಾಸೂರು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಸಿಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಆದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತೊಂದರೆಗಳಿವೆ. ಆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಡಿಬೆಂಚರುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರು ಸಾಲವನ್ನು ಮ್ಲೋಟ್ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದಂಥ ಸಾಲ, ಹೇರುಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಕೊಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ ಮೊಬಿಲಿನಿಂದಲೇ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಡಿಬೆಂಚರನ್ನು ಮ್ಲೋಟ್ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಬ್ಸ್ಕ್ರಿಬರ್‌ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂರ್ನ್ ಕಾಮೋರ್‌ರೇಷನ್‌ನವರು ಶೇಕಡ 30 ರಪ್ಪು ಮತ್ತು 20 ರಪ್ಪು ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು, ಇನ್ನೂಲ್ಲಿದ ಶೇಕಡ 50 ರಪ್ಪನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಇದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಕೊಡಿಸುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಒಮ್ಮತವಾಗುತ್ತದೆ. ಡಿಬೆಂಚರ್ ಮ್ಲೋಟ್ ಮಾಡಿದಾಗ 4.00 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪ್ರೇಮ್ಲಾಳ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಇಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೋ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿನಂತಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇನ್ನೂ ಡೆಫಿಸಿಟ್ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ, ಇತರೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಲಿ, ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರೇ ಆಗಲಿ, ಡೆಫಿಸಿಟ್ ಏನು ಬರುತ್ತದೋ ಇದನ್ನು ಸಬ್ಸ್ಕ್ರಿಬ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಡಿಬೆಂಚರ್ ಮ್ಲೋಟ್ ಮಾಡುವಾಗ ಅದಿನ್ನೂ ಸುಗಮ ಕಾಂಟ್ರಿಬ್ಯೂಷನ್ ಆಗದೆ ಆ ರೀತಿ ಉಳಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಹುದು. ಆ ತರಹ ಸನ್ವೀಕ್ರಿಯೆ ಒದಗಬಹುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಸಾಲದ ಬೇಡಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಡ್

ಮಾಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಪೆನೆಯಾಗಿ ಸಾಲದ ವಿತರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದೆ 2-3 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದರ್ದು, ಈ ವರ್ಷ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾದುದು 4 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ. ಡಿಬೆಂಚರ್‌ಗಳಿಂದ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ 4 ರಪ್ಪು ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಸರಕಾರದವರು ಮೂರು ವರ್ಷ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಕೊಡಬೇಕು;

ಇದಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಸೈಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು 40 ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಒಂದು ಗ್ಯಾರಂಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಈ ರೀತಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಗ್ಯಾರಂಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ 3-4 ತಿಂಗಳು ವಿಳಂಬವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ದಸೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು 3 ವರ್ಷದ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅಲ್ಲಾವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲೀ, ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲೀ, ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲೀ, ಸಾಲದ ವಿತರಣೆ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆದು ರೈತರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 3 ವರ್ಷದ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೊಟ್ಟರೆ, ರೈತರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಹಂಚುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಲ ದೊರಕಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ:

ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯ ಇದೆ. ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಒಂದು ಮಾರಾಟದ ಪದ್ಧತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ರೈತರು ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರ ಸಂಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದಂತಹ ಮಾಲಿನಲ್ಲಿ

ಎಪ್ಪು ಸರ್ಪಾಷ್ಟಸ್ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ವಿರಳ ಇದೆ. ರೈತರು ಬೆಳೆದಂತಹ ಧಾನ್ಯ, ಮಾಲು ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ರೈತರು ಒಂದು ತಾತ್ಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಹಾರಧಾನ್ಯವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಎಪ್ಪು ಜನರು ಆಹಾರಧಾನ್ಯವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೋ ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಜನರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸರಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು:

ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಇನ್‌ಸೆಕ್ರೆಸ್ಯೆಡ್ಸ್ ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು ನಮಗೆ ಯಾವುದೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಡೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ರೈತ ತಾನು ಬೆಳೆದಂತಹ ಮಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಾಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆ ಬರುವಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡಬೇಕು. ರೈತ ತಾನು ಬೆಳೆದಂತಹ ಮಾಲನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅದು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ವಾರಾಟವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆ ದೊರೆಯುವಂತಾದರೆ, ರೈತನಿಗೆ ಒಂದು ತರಹ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಸಾಫನೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಸಂಘ ಎಂದು ಸಾಫನೆ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು “ಪ್ಲಕ್ಕುಯೇಷನ್ ಫಂಡ್” ಎಂದು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರೈತರು ಆ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತರತಕ್ಕಂಥ ಮಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ರೈತರಿಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮಿಶ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ.ಆರ್. ಪಾಟೀಲ್

ಅವರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರಾಟಗಾರರ ಫೆಡರೇಷನ್ ಎಂದು ಸಾಫ್ತಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ರೈತರು ತರತಕ್ಕಂಥ ಮಾಲಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಸಂಘವನ್ನು ಸಾಫ್ತಾಪನೆ ಮಾಡಿ ರೈತರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತರತಕ್ಕಂಥಹ ಮಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆ ಸಿಕ್ಕುಪುದಾದರೆ ರೈತರಿಗೂ ಒಂದು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ದಳಾಳಿಗಳ ಪೈಮೋಟಿಯೂ ಸಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದಂತಹ ಮಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಘಾಯಿದೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಶವನ್ನು ಆ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಅಂಶವನ್ನು ಆ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಕೊಡುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಜೋಡಣೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕು:

ಇಂಥಾ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹತ್ತಿ, ಗೋಧಿ, ಶೇಂಗಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯತಕ್ಕ ರೈತರಿಗೂ ಸಹ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದಂತಹ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕುದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಬೈಲಾ ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಾಪನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ರೈತರು ಆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತರತಕ್ಕಂಥ ಮಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಜೋಡಣೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಜೋಡಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂಸ್ಕರ ಆದಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತಾಗ, ರೈತ ಬೆಳೆಯಂತಹ ಮಾಲಿನಲ್ಲಿ 100ಕ್ಕೆ 10ರಷ್ಟು ಸಹ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನವರು ಕೇಂದ್ರದ

ಬ್ಯಾಂಕನವರು ಪತ್ತು ಜೋಡಣೆ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಂದು ಬೇಕಾದಪ್ಪು ಹಣವನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಅದರ ವಿನಿಯೋಗ ಈ ದೇಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯದೆ, ಅದರ ವಿನಿಯೋಗ ದಳ್ಳಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೈತ ಬೆಳೆದಂತಹ ಮಾಲಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಧಾರಣೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರಕಾರ ರೂಪಾಂತರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು:

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ, ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌಸೆಸಿಂಗ್ ಯೂನಿಟ್‌ನ ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಏನಿವೆಯೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 3 ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 48 ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 3-4 ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈಗ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರತಕ್ಕ ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಗೂತ್ತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮೌಸೆಸಿಂಗ್ ಯೂನಿಟ್‌ ಸಕ್ಷರೆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳು ಏನಿವೆಯೋ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳವರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ತೊಂದರೆಗಳು ಏನು ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಮೌಸೆಸಿಂಗ್ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸರಕಾರ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು:

ಈಗ, ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 42 ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರದವರು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯ ತುರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ಏನು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುತ್ತಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯ ಇದೆ. ಈ ದೇಸೆಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಗಿರಣೆಗಳಿಗೆ

ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಿಷನರಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ತರಹ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುಪುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಬ್ಜಿ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುಪುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೇಟ್ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬಾರದು:

ಈಗ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಹತ್ವದ್ದು, ಮೊನ್ಯೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೇಟನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಪಸೆಂಟ್ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 5 ಇಧ್ದದ್ದನ್ನು 6 ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಒಕ್ಕಲುತನದವರು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಬಡ್ಡಿದರ 5 ಇಧ್ದದ್ದು 6 ಆಯಿತು, ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತನಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ದರ 10 ಪಸೆಂಟ್ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅದು ಶೇಕಡ 11ರವರೆಗೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಎಲ್ಲಲ್ಲಿ 9 ಪಸೆಂಟ್ ಇತ್ತೋ, ಅದು ಈಗ 10 ಪಸೆಂಟ್ ವರೆಗೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಕೆಲವು ಸಬ್ಸಿಡಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರದವರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಏನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೇಟನ್ನು ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ಹೊಡುವ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆಯೋ ಆ ಒಂದು ಪಸೆಂಟನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬಾರದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡ್ಡಿ ದರದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸಬೇಕು:

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಹೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಿಗೆ, ಅಲ್ಲಾವಧಿ, ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರಿಗೆ, ಬಡ್ಡಿ ದರ ಬಹಳವಾಗುತ್ತದೆ; ಇಷ್ಟ ವಿವರೀತ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡ ಹೊಡುವುದೆಂದರೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗಬೇಕು. ಅದು 5 ಪಸೆಂಟ್, 6 ಪಸೆಂಟ್ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಭಾರಿ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹದರಲ್ಲಿ 10 ಪಸೆಂಟ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಹಣಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯಾದರೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯಂದಲೂ ಗವನರ್ಮೆಂಟಿನಿಂದ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕರಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚೀನ ಬಾಬು ಇವೆ. ಕೂಲಿ ಹೊಡುವುದು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ದನ ಹೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಂತ್ರ ಹೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ತಾವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡ್ಡಿದರದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗಾ

ವಹಿಸಬೇಕು. 10 ಪಸೆಂಟ್ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಸಭ್ಯರಿಯಿಂದಲೋ, ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂಂದು ತರಹದಿಂದಲೋ ಸಿಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಡ್ಡಿ ದರದ ಬಗ್ಗೆ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು:

ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೆ 9–10 ಪಸೆಂಟ್ ಇದೆ ಅನ್ನಬಹುದು. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಟ್‌ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕೆನವರು ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ಈ ಹೊಸ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ದೀಘಾರವಧಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ 9 ಪಸೆಂಟ್ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ? ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಕಷ್ಟವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪು ದರ ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಖಚು, ಮತ್ತಿತರ ಖಚಿಗೆ ಸಾಕಾಗದಂತಾಗಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಡ್ಡಿ ದರದ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು :

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ, ಹೆಚ್ಚು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 5 ಸಹಕಾರಿ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ. 80 ರಂತೆ ಕೆಲವು ಲೋಕಲ್ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಶನ್‌ಗಳಿಂದ ನೌಕರರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತರಬೇತಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೇಟ್ ಕಾಲೇಜ್ ಸೆಂಟರ್ ಅಂತ ಮಾಡಿ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಜ್ಯೂಯೇಟ್ ಆಗಿದ್ದವರೂ ಸಹ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು, ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಲೆಕ್ಕೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಇಡುವುದು, ಜಮಾ-ಖಚು ಮಾಡಿದಂತಹ ಲೆಕ್ಕೆ

ಇಡುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದದೆ, ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಶ್ವವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿ. ಆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಂಟು.

ಆದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಳಗೆ ಈ ತರಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾವು ತೆರೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 4-5 ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ಇದೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನಾರ್ಟಕದೊಳಗೆ ಒಂದಿದೆ; ಮೈಸೂರಿನೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ 7 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಕೂಡಿ ಒಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಾಟರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇದೆ. ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಒಂದು ಬೇಕು; ಇನ್ನೂ 3-4 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆರೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಮಾತಿಂದರೆ, ನಾವು ಸಹಕಾರದೊಳಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೇವೆಯೋ, ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ರೈತರು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರದೊಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ದಿವಸ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ ಮತ್ತು ಮೊಪಗಂಡಾ ಈ ಬಾಬುಗಳಿಗೆ, ಈ ವರ್ಷ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ಏನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್ ಮತ್ತು ಮೊಪಗಂಡಾ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ನಾನು ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ,

19.3.1965

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಗುಂದ):— ಸ್ವಾಮೀ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವಾರು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಆಡಳಿತವೇನಿದೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ಅವರು ನೇಮಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕಮಿಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರಿಪೋರ್ಟುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇವೊತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಆಡಳಿತ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದ ಕಮಿಷನ್‌ಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹಾಕುವಂತಹ ಒಂದು ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು:

ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಅವಕ್ಷವಿದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿಳಂಬವಾದ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾವು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ಹೃಕೋಟೆನವರು, ಅವರು ಕೊಡುವ ತೀರ್ಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬಹಳ ವಿಳಂಬವಾಗಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಲು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

1935 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು “ಲಾ ಕಮಿಷನ್” ಎಂದು ನೇಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮಾನ್ಯ ಮೋತಿಲಾಲ್‌ರವರ ನೇತ್ಯಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದ ಲಾ ಕಮಿಷನ್. ಅದು ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಂತಿಂತಹ ಕೋಟುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಅವಧಿಯೋಳಿಗೆ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಆಗಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಇತ್ತು. ಈಗ

ನೋಡಿದರೆ ಹೈಕೋಟಿನಲ್ಲಿ ಇದಾರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಣಾಯವಾಗಬೇಕಾದಂತಹ ತೀಮಾರ್ಚನಗಳು, ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆಯಾದರೂ ತೀಮಾರ್ಚನವಾಗದೆ, ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಕೇಸುಗಳು ಪೆಂಡಿಂಗ್ ಆಗಿ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀಮಾರ್ಚನವಾಗುವವೋ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿವೆ.

ಇದರಂತೆ ಸಕೆಂಡ್ ಅಪೀಲುಗಳ ಕೇಸುಗಳು ಕೂಡ 2-3 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಾಗೇ ಇವೆ. ಇನ್ನು ಫ್ರ್ಯಾ ಅಪೀಲು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ರಿವಿಜನ್ ಅಪೀಲುಗಳು, ಸಿವಿಲ್ ಕೇಸುಗಳು ತೀಮಾರ್ಚನವಾಗದೇ ಹಾಗೇ ಇವೆ. ಹೈಕೋಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗ 12 ಮಂದಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಇದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಎಂದು ಇದ್ದರೂ ಸಹ, ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇನ್ನು, ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ನ್ಯಾಗಳು ಅನೇಕ ತಕರಾರು ಹಾಕಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದುದು ಉಂಟು. ಇವು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ನ್ಯಾಗಳು ತೀಮಾರ್ಚನವಾಗದೆ ಹಾಗೆ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಲು ‘ಮ್ಯಾನ್’ ಜಜ್ ಎನ್ನುವ ಒಬ್ಬರೋ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ಪರಿಹಾರವೂ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೈಕೋಟಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನಮಗೋಂಸ್ಕರ ಇದೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿರುವ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸರಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಆರ್ಡರನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜನ ಹೈಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗಲು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ

ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ಅವು ತೀವರಾನವಾಗಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಟರ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿದಂತಹವರು ಹೃಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದ ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ಗಳ ತೀವರಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ರಿಟ್‌ಪಿಟಿಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ಸಾಂಕ್ಷಿಕ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದವ್ಯು ವಿಳಿಂಬ ಮಾಡಿ ತೀವರಾನ ಹೊಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ?

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು: ಸಭೆಯನ್ನು ಈಗ ಮುಂದೂಡೋಣ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯ ತಾಸಿನ ನಂತರ ಕೂಡೋಣ.

* * * * *

ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

(19-3-1965)

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ :— ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ವಿಳಂಬದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನು. ಒಂದು ಕೇಸು ತೀಮಾರ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಳಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು. Justice is Justice denied ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬವಾಗದ ಹಾಗೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ಸಿವಿಲ್ ಜಡ್ಜ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಹೋದವರು ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಹಣ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಐದಾರು ವರ್ಷ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಕಳ್ಳಿದಾರರು ಸಾಲ ಮಾಡಿ ತಂದ ಹಣ ವಿಚರ ಮಾಡಿ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ತೀವ್ರವೇ ತೀಮಾರ್ನಿಸಬಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಪೀಲ್ ಬುರಿಸ್ಡಿಕ್ಕನ್ನು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಿವಿಲ್ ಜ್ಯುರಿಸ್ಡಿಕ್ಕನ್ನು ಇದ್ದ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಸಿವಿಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಬಯಿ ಕನಾರಟಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮರೆತಂತೆ ಕಾಲುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯ ಅಡಿಷನಲ್ ಸೆರ್ನೆಜಡ್ಜ ಬಹಳ ದಿವಸದಿಂದ ತೆಗೆದದ್ದು ಆಯಿತು. ಆದು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ 1,600 ಸಿವಿಲ್ ಅಪೀಲ್ಸ್ ಇವೆ. ನಾಲ್ಕೆಂಟು ವರ್ಷದಿಂದ ಅವು ಹಾಗೇ ಇದ್ದು, ನಿಕಾಲಿ ಆಗುವುದು ತಡವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನವಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಜ್ಯುಡಿಸಿಯರಿ ಸೆಪರೇಶನ್ ಆದ ಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿಲ್ಲ. 107ರ ಪ್ರಕಾರ ಇದ್ದ ಚಾಪ್ಪರ್ ಕೇಸಸ್ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ

ಜ್ಯೋತಿರ್ಯಲ್ ಮ್ಯಾಚೆಸ್ಟೇಟ್ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಯಲ್ ಮ್ಯಾಚೆಸ್ಟೇಟ್ ಇರುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ರೆವೆನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆ ಓದುವ ಅನುಕೂಲತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ವೇಳೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಜನರು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ನ್ಯಾಯ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಏಪಾರ್ಕು ಮಾಡಬೇಕು.

ಇನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಜಡ್ಡಾರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪೇ ಸ್ಕೇಲ್ಸ್ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಪೇ ಸ್ಕೇಲ್ಸ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಏಪಾರ್ಕು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಕೆಲಕರ್, ದೆಮ್ಮಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಇವರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಾಗಳು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಜಡ್ಡಾರಿಗೆ ಸಮಾನ ಇವೆ. ಈ ಹುದ್ದೆಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿವೆ. ಪೇ ಸ್ಕೇಲ್ಸ್ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕು. ಬಿ.ಎ.ಎಸ್. ಸ್ಕೇಲ್ 1,800 ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಇದ್ದು, ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಇವರು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಘೃತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೆಲವು ಕೋರ್ಟುಗಳಿಗೆ ಬಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಇಲ್ಲ. ಟಿಂಪರರಿ ಟಿಂಪರರಿ ಎಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಟಿಂಪರರಿಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಟಿಂಪರರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಎಂದು ಹೋಗುತ್ತದೆ? ನಾಲ್ಕು ಶಾಲ್ಲುಕು ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಕೋರ್ಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು ಆಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿವಿಲ್ ಜಡ್ಡಾರಿಗೆ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾಚೆಸ್ಟೇಟ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಬಯಿ ಕನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ? ಕೆಲವು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿವಿಲ್ ಅಪೀಲ್ಸ್ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಳಿಗೆ ಕೂಡ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಜಡ್ಡಾರ್ಸ್ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ 300 ಅಪೀಲ್ಸ್ ಇದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೇಸ್ ತೀವ್ರ ತೀವ್ರಾನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದ್ದು ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಮೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಏಕರೂಪತೆಯ ಕಾಯಿದೆ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಬಯಿ ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ 29 (ಜಿ) ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ . ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನನಗ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ.ಎಂ.ವೀರಾಮರಾಘ್ಯಾ:- (ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಶಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು):

ಇದು ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪಾಲಿಸಿ ಅಂತಾ ಹೇಳಿತ್ತು.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಬಾಬಿನ ಹೇಳೆ ಪರಿಮಿತಿಂರುನ್ನು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತರ್ವದ ಬಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ, ಜಮೀನಿನ ಉತ್ತರ್ವ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಬೇಕಂಬ ಕಾಯಿದೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದರು.

ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ.

ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾಗಬಾರದು. ‘ಮ್ಯಾನ್’ ‘ಜಡ್ಡ್’ ಎನ್ನುವ ಒಬ್ಬರೋ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದವರು ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಹಣ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ತೀವ್ರವೇ ತೀವ್ರಾನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಏಪಾಡು ಮಾಡುವುದು

ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಕೆಲವು ಕೋಟುಗಳಿಗೆ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಇಲ್ಲ. ಟೆಂಪರರಿ ಟೆಂಪರರಿ ಎಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಟೆಂಪರರಿಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಟೆಂಪರರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಎಂದು ಹೋಗುತ್ತದೆ? ಇದು ಆಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

* * * * *

ಬೀಜತಲಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ

(26.3.1965)

ಒಕ್ಕಲುತನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಬೇಕು:

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಒಕ್ಕಲುತನದ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜದ ರಿಸರ್ಚ್‌ಗಾಗಿ ಸೀಡ್ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳು ಏನಿವೆಯೋ, ಅವುಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಬೀಜ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. 70-72 ಸೀಡ್ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳು ಇದ್ದರೂ, ಸಾಕಷ್ಟು ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀಜ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೀಜದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಥ ಘಟಕಗಳಿಲ್ಲ. 15-20 ಎಕರೆಯ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳಿವೆ. ಅವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಬೀಜದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಫೀಸರುಗಳಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಎಕ್ಕಿಕ್ಕೊಟಿವ್ ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಹಾಕುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಂಟು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಟೀಕೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಈ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಖಾತೆಯ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಲೆನೋಪು ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಅವರು ತಮಗೆ ಸೀನಿಯಾರಿಟಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಕಟ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಸೀಡ್ ಫಾರ್ಮ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರದು ರಿಸರ್ಚ್ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಎವಾಲ್ಜಿ ಮಾಡುವ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಭಾಗದೊಳಗೆ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ಇವುಗಳ ಬೀಜ ಮಾರ್ಜನಾವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಅದರ ಕಡೆ ಏನೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಮನರ್ವಿಂಗಡಣೆಯಾದಾಗಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನ ಖಾತೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ

ಬೇಕಾದಂಥ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ಬೀಜಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಿಶೆಯಿಂದ ಎವಾಲ್ಯು ಮಾಡುವ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ, ಹೋದರೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಗೋಧಿ ಬೀಜದ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಮೊದಲು ಮಹಾಬಳೇಶ್ವರದಿಂದ ಸೀಡ್ಲಿಂಗ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯವಸಾಯ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೊಡ, ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಎವಾಲ್ಯು ಮಾಡಬೇಕನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಿದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ “ಅಮೃತ” ಬೀಜ ಎನ್ನುವುದು ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕೊಡ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಸ್ಸು ಡಿಸೀಸ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಬೆಳೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಲು ತಕ್ಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಎವಾಲ್ಯು ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೊಲಸು ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮತ್ತೆಯಾಯಿತು. ಬೆಳೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು. ಹವೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಈ ರೋಗದಿಂದ ಬೆಳೆಗಳು ಹಾಳಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉದ್ದಮವೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಲು, ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬೀಜದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಹತ್ತಿಬೀಜದ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಜಯಧರ್ಮ ಹತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತಿ ಎಂದು ಎರಡು ತರಹದ ಬೀಜಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ತರಿಸಿ ಜನರು

ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಜಯಧರ ಹತ್ತಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇರುವ ಹವಾಗುಣದಿಂದಾಗಿ, ಘಸಲು ಬಾರದೆ ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾದ ಹತ್ತಿಬೀಜವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿರುವ ದೈರ್ಕರು ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆ ಕೊಡದೇ, ಲಷ್ಟೀ ಹತ್ತಿ ಬೀಜವೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳೆ ಬಾರದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಎಪ್ಪು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾಟನ್ ಸಾಯಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ, ಲಷ್ಟೀಹತ್ತಿ ಬೀಜವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರಿಂದಾಗಿ ಅದು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎವಾಲ್ಫ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸೀನಿಯಾರಿಟಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು:

ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಇದನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೂ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಅವರ ಯಾವ ಧೋರಣೆಯೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜನತೆಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಒಂದು ಮನೋಭಾವವೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸೀನಿಯಾರಿಟಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇತ್ಯಧ್ರವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಮೇಲಿನ ಕನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತಹ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವರು ಲೈಸೆನ್ಸ್‌ನಿಯೇಟ್ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ನಾವು ಗ್ರಾಹಿಯೇಷುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಳಮಣಿದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವಂತಹ ಮನೋಭಾವನೆ ಮೂಡಿ, ಅವರು ಎಪ್ಪು ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ನಿರುತ್ತಾಹದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ.

ಕ್ಷಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಬ ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಬೇಕು:

ನನ್ನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೈಕೋರ್ಟಿಗೆ ಕೆಲವರು ಹೋಗಿರುವುದೂ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನಾದರೂ ನೇಮಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಂದು ಸೂಚನೆ, ಒಕ್ಕುಲುತನದ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟು. ಇದರಿಂದಲೇ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಷ್ಟು ಉತ್ತನ್ನ ಬರುವುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು “ಕ್ಷಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಬ ಕಮಿಟಿ” ಎಂದು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ ಕಾಣುವದು. ಅದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಈ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೇಶದ ಕೃಷಿ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬುನಾದಿ.

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ - ಈಗಲೂ ಕ್ಷಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಬ ಕಮಿಟಿ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ - ಕ್ಷಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಬ ಕಮಿಟಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೋ ಅದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ರಾಚಯ್ಯ (ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಏನುಗಾರಿಕೆ ಶಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು) ಕ್ಷಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಬ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಮಾಡುತ್ತೇವೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಅವರೇನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಅದರಿಂದ, ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಏದು ಜನರಿಂದ ಕೊಡಿದ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ಕನ್ನಪ್ರೇಟಿವ್ ಕಮಿಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಕ್ಕುಲುತನದ ತಜ್ಞರು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಆಕ್ರೋವ್ ಕನ್ನಪ್ರೇಟಿವ್ ಕಮಿಟಿಗಳನ್ನು ಏಪಾರ್ಫು ಮಾಡಬೇಕು.

ಕನ್ನಡೀಟಿವ್ ಕಮಿಟಿಗಳ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಈಕ್ಕೆಷನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಕೆಲವು ಲೋಪಗಳಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಜೆಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಟರ್ ಆಫ್ಝೆಸರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು 50 ನಂಬರು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಲಿಸ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರು, ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಇಲಾಖೆಯವರು ಕೆಳಗೆ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಇಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಸಹ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಆ ನಂತರ ಅದು ಸರಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ಜಾಗಗಳು ಸಲ್ಲಬೇಕೋ ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ತು ಖಾತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇಕೆ ಇಷ್ಟ್ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕೆಲುತನ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂದರೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ಲಾನ್ ನುಗಳಂತೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಂದು ಇರುತ್ತಾರೋ ಅದರಂತೆ ಮಾಡದೇ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಕಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಒಕ್ಕೆಲುತನದ ಇಲಾಖೆಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕ್ರೊಸ್‌ಲೈಟ್‌ಟಿವ್ ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯಿರುತ್ತದೆ.

ಜನರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕು:

ಇವತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯೂ ಗೋಧಿಬೀಜ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಹತ್ತಿಬೀಜ ವುತ್ತು ಇತರೆ ಯಾವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಜನರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸೆಂಟ್ರು ಸ್ವಾನ್ಸದರ್ಕ್ ಸ್ಕ್ರೋನ್‌ಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಚು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೆ ಒಕ್ಕೆಲುತನದ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಾದ ರೀಸಚ್‌ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಕ್ಕೆಲುತನದ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸರಕಾರದವರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅದು ಜನರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ, ನೆರವು ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರತಕ್ಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರತ್ನಪ್ಪು (ಗುಂಡ್ಲಪೇಟೆ) : ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಹಕಾರ, ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇವುಗಳ ಡಿಮ್ಯಾಂಡುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಹೋಸದಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಗೋಧಿಬೀಜದ ಯೀಲ್ಡ್ ಕಡಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರ ತಕರಾರು ಇದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಹೋಸ ಗೋಧಿಬೀಜ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರೇನು?

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ: ಅದರ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿ: ನಾನು ಈಗ ಸಭೆಯ ಮತಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಡುವೇನು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಲ್: ಜಯಂತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತಿ ಬೀಜಗಳ ಮನ: ಮನ: ಹೋಸದನ್ನು ಎವಾಲ್ಫ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಖಾತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ? [26-3-1965]

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ: ಧರಾವುದಾದರೂ ಹೋಸಬೀಜ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ 10 ವರ್ಷವಾಗುತ್ತೇ, ಎವಾಲ್ಫ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇವೆ.

ಶ್ರೀ ಟಿ.ಡಿ. ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ: ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಚಿವರು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಒಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ತುಂಬಾ ಸಂಶೋಧ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಜಯಂತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮುಂತಾದ ಬೆಳಗೆ, ಪೆಟ್ಟಸ್ಯೇಡುಗಳಿಗೆ ಸಭ್ಯಿಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೆ?

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ – ಪೆಟ್ಟಸ್ಯೇಡುಗಳಿಗೆ ಸಭ್ಯಿಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೆ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಭ್ಯಿಡಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋದ ವರ್ಷ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಟನ್ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರೀಯಾಗಿ ತರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್.— ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೇವಲ ಬೈರೇಗೌಡರ ಒಬ್ಬರ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಾನು ಸೀನಿಯಾರಿಟಿ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ— ಎಲ್ಲ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಸೀನಿಯಾರಿಟಿ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಿ, ಅದರಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ದಿವಸ ಏದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಸ್ವೇಲುಗಳು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈಕ್ಕೇಟ್ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಡರುಗಳಿವೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವರು ಕೋಟ್ಯುಗಳಿಗೂ ಹೊಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೀಗ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉತ್ತಮ ಬಿತ್ತನೆ ರಾಗಿಯನ್ನು ರಿಸರ್ವ್ ಮಾಡಬೇಕಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು “ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ರಾಗಿ” ಎಂಬ ಜಾತಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ಟ್ರಿಯಲ್ ಬಗ್ಗೆ ಕಾವೇರಿ ಡೆಲ್‌ಡಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ಟ್ರಿಯಲ್ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಇನ್ನು ಅನೇಕರು ಜಯಧರ ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹತ್ತಿ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಿ, ಈ ಬೆಳಿಗಳು ಕೆಡುತ್ತಿವೆ, ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತಮ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಗಾವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬರಾದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬರುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದರ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಈಗ ಸಿಲೋನಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಡಿ ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಮೈಸೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಹುಬ್ಬಳಿ ಹಾಗೂ ರಾಯಚೂರು ಇತ್ಯಾದಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಲೇಟೆಡ್ ವ್ಯಾನು ಮೂಲಕ ಹಣ್ಣ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಈ ಹಣ್ಣ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯತಕ್ಕವರಿಗೂ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿ ಉಭಯತರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ನಾನು ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಾನುಮತ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನನಗಿಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲ್.- ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಏರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಡ್ ಘಾರ್ಮ್‌ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಆಗದೇ ಸೀಡ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ರ್ಯಾತರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಜರ್ಯು:- ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸಲರೆಂಜಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳು : ನಾನು ಯಾವುದೇ ಕಾಲಮಿತಿಯನ್ನು ಇಡುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲ್.- ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗೋಧಿ ಬೀಜ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಗೋಧಿಬೀಜ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿದ್ದೀರಿ? ನಾನು ಎಸ್ಟಿಮೇಟ್ ಕಮಿಟಿ ಚೇರ್‌ಮನ್ ಇದ್ದಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಗೋಧಿಬೀಜ ಕೆಟ್ಟ ಹೋಗಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅನುಭವವಿದ್ದ ನಮ್ಮಂಥವರು ಇದು ಉತ್ತಮ ಬೀಜ ಎಂದು ನಂಬಿವುದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ:- ನಾವು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. 94,837 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಾವು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಬಗೆಗೆ ಚಚ್ಚೆ, 19.3.1960

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ):- ಸರಕಾರವು ದಯವಿಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು:

(ಎ) ಸರಕಾರವು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹ ಕೃಷಿಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯು ಪರ್ಯಕ್ಷಮಾದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತೀರ್ಯ ಬೇಸಾಯು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ?

(ಬಿ) ಈ ಪಠ್ಯನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಲು ಇಚ್ಛೆ ಹೊಂದಿರುವ ರೈತರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಧಾರವಾಡ ವಾತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದಲ್ಲಿರುವ ವಾಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುವದೇ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ರಾಚಯ್ಯ (ಕೃಷಿ, ಅಬಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸವಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವರು):

(ಎ) ಇಲ್ಲ.

(ಬಿ) ಹೌದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಸರಕಾರದಿಂದ ಇಂತಹ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ರಾಚಯ್ಯ: ಹೌದು. ಸರಕಾರದಿಂದ ಏರಡನೇ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 19 ಕೃಷಿಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಆ ಪಠ್ಯನುಕ್ರಮದ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?

ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಚಯ್ಯ : ಅದರ ಅವಧಿ ಒಂದು ವರ್ಷ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ : ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತರೆಯಲಾಗುವದು?

ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಚಯ್ಯ : ಅದನ್ನು ಪರಿಕ್ಷೇಸಲಾಗುವದು.

ಒಕ್ಕುಲಿಗನಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಬೇಕು:

ಒಕ್ಕುಲಿಗನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತ್ರಾ ಇದೆ. ಆದರೆ, ನಾನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕುಲಿಗನಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿ, ಜೋಳಿ, ಗೋಧಿಯ ಬೆಳ್ಗಳಲ್ಲಿ ಫಸಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಯೋಜನೆಯಾದರೂ ಈಡ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ನಮ್ಮ ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಏನು ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಬೇಕೋ, ಯಾವ ವೇಳೆಗೆ ಸಿಗಬೇಕೋ, ಅದು ಸಿಗದಂತಾಗಿ ಒಕ್ಕುಲಿಗನಾದವನು ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾನೆ.

ನಮ್ಮ ಮುಂಬ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ರಿಸಚೋ ಮಾಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ರಸ್ವ ಘೋಂಡೆಷನ್ನನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈಚೆಗೆ ಈ ಮುಂಬಯಿ ಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಗೋಧಿಯನ್ನು ರಿಸಚೋ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಕ್ಕುಲುತನ ಮಾಡುವವರ ಕಡೆಗೆ ಈ ಸರಕಾರದವರು ಏನೂ ದೃಷ್ಟಿಯಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ರಿಸಚೆನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ

ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯವ ಉತ್ತಮವಾದ ಬ್ಲೌಕ್ ಕಾಟನ್‌ಎಂತಹ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹುಳ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡುದರ ಕಾರಣ ಒಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೊಣ ಹತ್ತಿಬೆಳೆ ಕೂಡ ನಾಶವಾದುದು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್. ಮೂಡಲಗಿರಿ ಗೌಡ - ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್‌ರವರು, ನಮ್ಮ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಂಶೋಧನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಥವಾ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾರಿ ಶೇಕಡ 50ರಪ್ಪು ರಾಗಿಬೆಳೆಯೂ ಹೋಗಿರುವುದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

* * * * *

ಸಹಕಾರ ಚೆಳುವಳಿಯಿಂದ ದೀನ-ದಲಿತರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ-ಚರ್ಚೆ,

25.3.1966

ಇದು ಸಹಕಾರ ಚೆಳುವಳಿ.

ಇದು ದೀನ-ದಲಿತರ ಚೆಳುವಳಿ.

ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ, ಬಡ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ
ಹುಟ್ಟಿದಂಥ ಚೆಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲ (ನರಸುಂದ):— ಸನ್ನಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಸಹಕಾರ ಚೆಳುವಳಿಯ ದೀನ-ದಲಿತರ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ, ಬಡ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿ ಅವರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಂಥ ಚೆಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳು ಇರಬಹುದು. ಇಂಥ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಅಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿ, ಈ ಸಹಕಾರ ಚೆಳುವಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟಿ ಹೆಸರು ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪ್ರಸಾದರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಇದು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟಿ ಹೆಸರು ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾವ ರೀತಿ ಈ ಸಹಕಾರಿ ಚೆಳುವಳಿಯು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ, ಅಂಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಒಂದರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಹಿಡಿದು, ಸಹಕಾರ ಚೆಳುವಳಿಯೇ ಕೆಟ್ಟಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಪತ್ತು ಬೇಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ಏವತ್ತರಪ್ಪು ಆದಾಯ ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ಇದೆ. ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮನವಿಂಗಡಣೆಯ ಮೊದಲು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ.

ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಪ್ಪು ನಡೆದದ್ದು ಉಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ, ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಿಸುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲ, ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲ, ದೀಪಾಂಕರಾವಧಿ ಸಾಲ ಹೀಗೆ ಎಪ್ಪು ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಮೂರನೇ ಪಂಚವಾಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ರಿಜವ್‌ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು, ಒಂದು ಯೋಜನೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿ ರೈತನಿಗೆ ಸಾಲ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಉಂಟು ಮಾಡಿ, ರೈತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಫಲ ದೊರೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು. ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೈವಾಡ ನಡೆಸಬಾರದು. ಇದು ಮುಖ್ಯ ಈ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

“ಸಹಕಾರವು ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಾದಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಾದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದೋ! ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ

ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದರೆ ಸಹಕಾರ ಸಾಮನ್ಯಪ್ರಿಯದಂತೆ. ಸರಕಾರವು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಂತೆ ನಿಧಿಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದನ್ನು ಹೊರ್ತುಪಡಿಸಿ, ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿಯ ತನ್ನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವು ನನಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸೇವಾ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅದರ ಅಭಿರುಚಿಯ ಕಲಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರ ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿದೆ:

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ರೈತನಿಗೆ ಹಣದ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದಂತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಗತಿ ಪರವಾಗಿದೆ.

ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಶೇರ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಸರಾಸರಿ 4,885 ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ 7,656 ಶೇರ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಇದೆ. ಡಿಪಾಜಿಟ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಎವರೇಜು 1,529 ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 1,890 ಇದೆ. ನಮ್ಮದು ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಮಂ ಡಿಪಾಜಿಟ್ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಲೋನ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಪರ್ ಸೋಸೈಟಿ 15,660, ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎವರೇಜು ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮದು 18,954 ಇದೆ. ಮೆಂಬರ್ಸಿಪ್‌ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೋಸೈಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎವರೇಜು 125 ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮದು 178 ಇದೆ.

ಈ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೌಕರ್ಯ ದೊರಕಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ:

ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಶೇರ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಪರ್ ಮೆಂಬರ್ 29

ನಮ್ಮದು 43.1

ಅಲ್ಲಾ ಇಂಡಿಯಾ ಡಿಪಾರ್ಟ್ಮೆಂಟ್ ಎವರೇಜ್ ಪರ್ ಮೆಂಬರ್	12.3
ನಮ್ಮದು	10.6
ಶೋನ್ನ ಅಡ್ಡನ್ನಿಂದ ಪರ್ ಬಾರೋಯಿಂಗ್ ಮೆಂಬರ್	262
ಹೋದ ವರ್ಷ ನಮ್ಮದು	240
ಶೋಟಲ್ ಸೊಸೈಟೀಜ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ	9.000
ಅಲ್ಲಾ ಇಂಡಿಯಾ ಎವರೇಜ್	18.000

ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ:

ಹೀಗೆ 34 ಲಕ್ಷ ಜನರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ಮೆಂಬರರಾದವರು 16 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ

ಇನ್ನು ಶೋನ್ನ ಕೊಡುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು 18 ಶೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಲಕರಕೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೂರ್ಕೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಕಾಂಪೋನೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಈಗಾಗಲೇ ಕ್ಯೂಗೂಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೃಷೀಕ್ರಿಯೆಬೀಜಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಡುವದರಿಂದ ಜೋಳದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ 30-40 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹಿತ, 200 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ವರಮಾನ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಈ 3 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ.

ಅಪ್ಕ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ 1956ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ 5 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ 16 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ಮಾಡಿದೆ. ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಿಂದುಳಿದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಮುಂದುವರೆದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿದೆ. ತಾವು ಈ

ಅಂಕೆ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಜ್ಯುಬಿಲಿಯನ್ನು ಅಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನವರು, ಮೌನ್ಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಕೆಲವು ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಜ್ಞ ಕೊಟ್ಟಿ 2 ವರ್ಷವಾದರೂ ಸಹ ಸಾಲ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿಕಾರಿವೂ ಏಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗಿದೆ.

ತಾಲ್ಲೂಕು ಲೆವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸೋಸೈಟಿಗಳು 5 ಸಾವಿರದವರೆಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇನ್ನು 4 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣದ ಸಾಲ, ತುರು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗಳ ಜಗತ್ವನನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದಿರುವುದು. ಇನ್ನಾದರೂ ಸಹ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಆಸರೆಯಿಂದ ಸೋಲಭ್ಯು ದೋರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈಗ ವೆಲ್‌ಸ್ಕ್ರೀವರ್ ಏನು ಇದೆ, ರೆವೆನ್ಯೂ ವಾರಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಏನು ಇದೆ, ಅದರ ಏರಾಕ್ಯಾಡು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಪಿ. ಪಾಟೀಲ್ ಅವರ ರಿಮೋಟ್‌ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವೆಲ್‌ಸ್ಕ್ರೀಮನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ 3.002 ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿ, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಿಲ್ಲೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಏರಾಕ್ಯಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಡುವಳಿ ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಗ್ಯವಾದಂತಹ ಚಳುವಳಿಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪ

ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಹ ಜನರಿಗೆ, ಚಳುವಳಿ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ, ಒಂದು ನೋವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ಸ್ಪೇಚ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ 3.002 ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು 5-6 ದಿವಸಗಳೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ಟಾರ್ಗೆಟ್ ಮುಟ್ಟಕ್ಕಂಥ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಬಡ ರೈತನಿಗೆ, ವ್ಯವಸಾಯಗಾರನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಾವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲಿ, ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲಿ, ದೀಘಾರವಧಿ ಸಾಲವಾಗಲಿ ಕೊಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಈಗ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಾಬಿಗಾಗಿ 400 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ 326 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿಚ್ಯಾಮಾಡಿ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ಈಗ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ಪಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬಡ ರೈತನ ವಿಚ್ಯಾಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಫುಲ್ ಪೈನಾನ್ಸ್ ಸ್ಕ್ರೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ ರೈತನಿಗೆ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಕಾಳು, ಕಡಿ ಎಲ್ಲಾವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಏರಾಡು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಫುಲ್ ಪೈನಾನ್ಸ್ ಸ್ಕ್ರೋಮ್:

ನಾಲ್ಕನೇ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಉಳುವವನಿಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. “ಫುಲ್ ಪೈನಾನ್ಸ್ ಸ್ಕ್ರೋಮ್” ಎಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಳಗೆ ರೈತನಿಗೆ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಕಾಳುಕಡಿ, ಎಲ್ಲಾವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಏರಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯ ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಾಲ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಾಬಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೋಸೈಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ಪೇಚ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸೋಸೈಟಿಯವರು ಗೊಬ್ಬರ, ಬೀಜವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸೋಸೈಟಿಯವರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

ఈ సోస్యేటియవరు సరియాగి హంచువుద్దిల్ల, సరియాగి లేక్కపిడువుద్దిల్ల, హణవన్న తిందు బిడుతారే ఎందు హేళుతారే. ఇదు బహాల తమ్మ. హణవన్న తిందిద్దరే, తమ్మ మాడిద్దు నిజవిద్దరే, అడిటరుగళు తనిఖే మాడుతారే, మోలీస్ ఖాతేయవరు తనిఖే మాడుతారే. సరకారదవరు సరియాద క్రుమ తగేదు కొళ్ళుతారే. అల్లుదే, మంత్రిగళు ఇద్దారే, అవర బాధ దూరు హోదరే అవరు సహ మోలీస్ ఖాతేయ మూలక తనిఖే నడెసలు ఏపాఫదు మాడుతారే.

ఆద్దరింద అంసి-అంతగళన్న సరియాగి నోడదే 2 లక్ష రూ. హణ తిందిద్దారే రూ. 3 లక్ష తిందిద్దారే ఎందు టీచే మాడువుదు సరియల్ల. నమ్మ ఉత్తర కనాఫటకచోళగే మారాట సంఘగళు హోద వషట మాడిదంతహ కేలస కార్యగళన్న నోడిదరే, అవరు ఏను లాభ మాడిద్దారేంబుదు గొత్తాగుత్తదే. గదగనల్లిరువ కో-ఆపరేటింగ్ మాకెటింగ్ సోస్యేటియవరు 3 లక్ష రూపాయిగళవరేగే లాభ మాడిశోండిద్దారే. సణ్ణ సణ్ణ తాల్లూకో సోస్యేటిగళు 50 సావిరదవరేగే లాభ మాడివే. ఒట్టినల్లి స్టేట్ మాకెటింగ్ సోస్యేటియవరు మత్తు తాల్లూకో సోస్యేటియవరు, ఉత్తమ రీతియల్లి కేలస మాడిద్దారే. యశస్వియాగి నడెసిశోండు హోగువుదకై ప్రయత్న పదుత్తిద్దారే. ఛీగిద్దొ, కేలవరు అవహేళన మాడిద్దు సరియల్ల.

నమ్మ రాజ్యదల్లి సిగదిద్ద బీజ, గొబ్బరగళన్న పంజాబ్ మత్తు ఓరిస్సాగళింద తరిసి వితరణ మాడుత్తిద్దారే. ర్యూతరిగే ఎల్లు రీతియ ఉత్తేజనవన్న శోచుత్తిద్దారే. ఫెడరల్ సోస్యేటియవరు సహ ఉత్తమ రీతియింద కేలస మాడి, 6-7 లక్ష రూపాయిగళవరేగే లాభ మాడిశోండిద్దారే. నావు టీచే మాడిదరే సరియాగి కేలస మాడువవరిగే ఉత్తేజన శోట్టు హాగే ఆగువుదిల్ల.

గృహ నిమాణా సహకార సంఘగళు:

గృహ నిమాణాద బగ్గ ఒందేరచు మాతుగళన్న హేళబయసుతేనే. గృహ నిమాణా సహకార సంఘగళన్న ఇన్నూ కేచ్చు కేచ్చుగి మాడబేచు. మృసూరు స్టేట్ కో-ఆపరేటింగ్ హైసింగ్ కామోరేశన్ అవరిగే

ಒಂದರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈಗ ಒಂದು ಸ್ವಡಿ ಟೀಮ್ ಮಾಡಿ ಹೋಸಿಂಗ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟೀವ್ ಸೋಸೈಟಿ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪನಃ ಶಿಥಾರಸುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದವರು ತರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದವರು ಹೋಸಿಂಗ್‌ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅದರೊಳಗೆ 25 ಪ್ರೇಸ್‌ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊತ್ತವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಮೋರೇಷನ್‌ಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನೇಕ ಕಡೆ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಲೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಕಾರದೊಳಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಜಳುವಳಿ ಸುಭದ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದೊಳಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ-ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :

ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೋಪರ್‌ಗಂಡಾ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಎಜ್ಯೂಕೇಷನ್‌ದೊಳಗೆ ಇಡೀ ದೇಶದೊಳಗೆ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತ್‌ಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳಷ್ಟೇ ಮುನ್ನಡೆದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೀಜನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಇದೆ. ಈ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗೆ ಪರದೇಶದಿಂದ ಟ್ರೇನಿಂಗಿಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರೋಫೆಸರ್‌ ಇದ್ದಾರೆ. ಪರದೇಶ ಎಂದರೆ ಇಧಿಯೋಜಿಯಾ, ಸಿಲೋನ್, ಟಾಂಗಾನಿಕಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶದವರು ಇಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನಿರ್ದೇಶನ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗಿದೆ. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ.

ಆರು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಮುತುವಜ್ಞ ವಹಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಶಾಲೆಗೂ 20 ಸಾವಿರ ರೂ. ಹಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ

ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪನವರೇ ಆಗಲೀ, ಬೇರೆಯವರೇ ಆಗಲೀ, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಬಹುದು. ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿದೆ, ಇನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇಂತಹ ಜನಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆವಂತೆ ಹೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟು ವೇಳೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಲು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡ್ಡಾಯ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣನಿಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ ಬೊಂಬಾಯಿ ಆಗ್ನೇಯನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಕಡ್ಡಾಯ ತೆರಿಗೆ ಏಪಾರಾದು ಮಾಡಬೇಕು.

* * * * *

ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆ ಮೇಲೆ ಚಚೆ,

1966-67

ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ..

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಒಕ್ಕಲುತನ ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಬಹಳ ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದರೆ, ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಹೈಕ್ರಿಡ್ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ರೈತರು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬೀಜ ಸಹ ಸಿಕ್ಕದ ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ಹೈಕ್ರಿಡ್ ಬೀಜವನ್ನು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕ್ರಿಡ್ ಜೋಳವನ್ನು ಹಾಕಿ, ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಅದೆಲ್ಲ ಮೂರಾ ಒಣಿಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಪಂಪಾಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಅದೂ ಕೂಡ ಸಫಲವಾಗದೆ ರೈತರಿಗೆ ಬಹಳ ಲುಕ್ಕಾನಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜಿಗೆ ಆದೃತೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಸರಬರಾಜು ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕಡೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮಾರ್ಪಿಕೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಜಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆದೃತ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ನೀರಾವರಿ ಪಂಪಸೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮೂರ್ಕೆಯಾಗಬೇಕು :

ಇನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಪಂಪಸೆಟ್ಟುಗಳ ವಿಚಾರ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ನೀರಾವರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮೂರ್ಕೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ

ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಲ್ಯಾಕ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಜಿದ್ಯೋಗಿಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು:

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಏನಾದರೂ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿನವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಿದ್ಯೋಗಿಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮೊಲೀಸ್ ರೆಕ್ರೂಟ್‌ಮೆಂಟ್ :

ಇನ್ನು ಮೊಲೀಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ನಾಸಿಕೆದೊಳಗೆ ಮೊಲೀಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲು ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ತರಬೇತು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯೇಟ್ ಕಲಿತವರನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ರಿಕ್ರೂಟ್ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಮೊಲೀಸ್ ಡಿಪಾಟ್‌ಮೆಂಟಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇನ್‌ಪ್ರೈಸ್‌ರೆಷನ್ ಆಗುತ್ತದೆ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಆಶೆ. ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ರಿಕ್ರೂಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಮೊಲೀಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಇಡೀ ಸ್ನೇಚಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್‌ಪ್ರೈಸ್‌ರೆಷನ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಮಂದಿಯನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡು ಎಂದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿರುವವರು, ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವರು ಬೇಕು. ಅವರಿಗಾಗಿ ಇಂಥಾ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಏಪಾರ್ಫ್ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಈ ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

* * * * *

ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ

1966-67

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ ಮುಗಿಯಲಕ್ಕೆ 20-22 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಮೂರುಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೂರನೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟರೆ, ಏಳು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಮುಗಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟು ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಮುಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಮೂರೈಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸುವದು ಅತಿ ಜರೂರಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ) ವಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈ ವರ್ಷದ ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ದೇಶದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಒದಗಿದ್ದರೂ, ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬಿಕ್ಷುಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತ, ಧಾರಣೆಗಳು ಬಹಳ ವಿರಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಂಥ ಉತ್ತಮ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಸಚಿವರನ್ನು ನಾನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದಂಥದ್ದು, ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದು, ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳಂಥ ಒಂದು ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಅವರು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಒಂದು ವಾತನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನಾವು ಮೂರನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಅಷ್ಟೂಂದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಪಕ್ಕ ಯಾವುದಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಿಂದಾಗಲೇ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಲೇ ಹೀಗೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ದೇಶದೊಳಗೆ ಈಗ ಏನು ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ನಾವು ಆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು

ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳುಂಟು.

ಮೊದಲನೆಯದು, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಷ್ಟು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಂಡರೆ 1963ನೇ ಜುಲೈ ಮೂರನೇ ತಾರೀಖು, ಈಗ ಮಹಾಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆದರ ಅಡಿಗಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಇದಾಗಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಣದ ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು. ಮೂರನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯೋಳಿಗೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹಿತ ಆ ಹಣದಿಂದ ಮಾಡದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ತೊಂದರೆಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಅಧ್ಯವಾ ಹಣಕಾಸಿನ ತೊಂದರೆಯೂ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ವಿಚಾರ ಕುರಿತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಣ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಷ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಗೆ 70 ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿವಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಢ್ಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೈಲು ಟನಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಿತ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಬೇಕು. ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತು ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಡ್ಯಾಮ್ ಕೆಲಸ ಏನು ನಡೆದಿದ್ದೋ ಆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದಿದ್ದೆ. ಇದು ಬರಗಾಲ ಹೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಫಲಪ್ರದವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಅಗದಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬ್ಲಾಕ್ ಕಾಟನ್ ಸಾಯಾ ಇದ್ದು, ಅತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ

ಭೂಮಿಯಾಗಿ, ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನೀರಾವರಿ ಸಿಕ್ಕಿದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಲಿನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯಾಗಬಹುದು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ವುಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಇಷ್ಟ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಏನು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತರಾದವರು ಅದೇ ರೀತಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅವರ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಮೂರ್ಕೆಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತಿ ಜರೂರಾಗಿದೆ.

* * * * *

ಹಣಕಾಸಿನ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ, 1966-67

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ವಾಟೀಲ್ - ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಮಿರ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇರಬಹುದು. ಅದರೂ ಅವುಗಳಿಗಲ್ಲ ವಿದ್ಯುತ್ಪಣಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ಸರ್ಕಾರದವರ ಪ್ರಫರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡದ ಹೋರತು, ವ್ಯವಸಾಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗಲಾರದು. ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಾದುದು. ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು:

ಕೆಲವು ಭೂಮಿಯೋಳಿಗೆ ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಏನೋ ಕಮ್ಮೂನಿಟಿ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹಳ್ಳಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅನೇಕ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾಡಿರುವವರು ಶೇಕಡ 20 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಯಾವ ತರಹದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮಹತ್ವದ ಮಾತು.

ಮಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಬೇಕು:

ಮಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಘಲಪ್ರದವಾಗಿ ಭೂಮಿಯೋಳಿಗೆ ಆಗದ ಹೋರತು ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೋಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಈಗ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಶೇಕಡಾ 10 ರಷ್ಟು ಮಣಿನ ಸಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಉತ್ತಮ ಘಲಪ್ರದವಾದ ಮಣಿಲ್ಲವೂ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡಿದೆ. ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನ

ಖಾತೆ ಹಾಗೂ ರವಿನ್ಯಾ ಖಾತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ತೆ, ಮೂರಣವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮಣ್ಣನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರದವರು ವಹಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಆಹಾರೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಈ ತಲೆ ನೋಪು ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಚ್ಚು ಮಣ್ಣನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಕೆಲವು ಭೂಮಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಜರೂರು ಇದೆ.

ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳ ಪೂರ್ವಕೆಯಾಗಬೇಕು:

ಇನ್ನು ಒಕ್ಕಲುತನ ಖಾತೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಳವಳ ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏನೇನೂ ಸಾಲದು. ಘಾರಂ ಗೋಧಿ ಬೀಜವನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಜ ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯ, ಒಕ್ಕಲುತನಖಾತೆಯೋಳಗೆ ಅಪ್ಪಿ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಬಹಳ ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಗೋಧಿ ಬೆಳೆ ಬಗ್ಗೆ ಹಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಬೇಕು:

ನಾನು ಗೋಧಿ ಬೆಳೆ ಬಗ್ಗೆ ಹಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನವಲಗುಂದ, ನರಗುಂದ, ಹುಬಳಿಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೂ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಯಸಬಹುದು. ಒಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೇ ಕೊಡುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಆದರೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗೋಧಿಬೀಜವೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಬೆಳೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಗೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದಂತಹ, ಆ ಬೆಳೆಯೇ ನಾಶವಾಗುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಬೆಳೆಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಇವರ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

ಗೊಬ್ಬರ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬೇಕು :

ಇನ್ನು ಗೊಬ್ಬರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ರ್ಯಾತರಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಸಿಗುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಹೈಟ್ರೋಡ್ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹಾಕದೇ ಹೋದರೆ ವಿಚು ಮಾಡಿದ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು 200-300 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ವಿಚು ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಚು ಮಾಡಿರುವವರನ್ನೂ ಸಹ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸರಿಯಾದ ಜಿಷ್ಟಧಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಡೀ ಬೆಳೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗತಕ್ಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಈಗ ಸರ್ಕಾರವು ಇದರೊಳಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ, ಅದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರೊಳಗೆ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಜಿಪಿಸಿಟ್ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸರಾಪ್ಲಸ್ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಇಟ್ಟಿರ್ಕಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಚಿವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಷಿ ಪತ್ರ ಶಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು: ವ್ಯವಸಾಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ, 21.3.1963

ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಬೆಳೆಗೆ ರೋಗ ತಗುಲಿ, ಹತ್ತಿಬೆಳೆ ನಾಶವಾಗಿ ಜನರು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಆಹತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಜಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ತಾಲ್ವುಕುಗಳು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಬವಡೆ ಹೇಳತೀರದು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಮಳ್ಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ “ಕೃಷ್ಣ ಪತ್ರ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ” ಎಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ರೈತರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಾಲ ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:— ಗೋಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವುದರ ಮೂಲಕ ಗೋಧಿಬೇಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎನ್.ರಾಚಯ್ಯ:—ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋದ ಸಾರಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ, ಗೋಧಿ ಬೀಜ, ಹತ್ತಿಕಾಳು ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿತರಣೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೂಟು ಬೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬೀಜವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಗದಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಅಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಿ.ಟಿ.2.ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು :

ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಳೆಯುವ ಸಿ.ಟಿ.2. ಎಂಬ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಬೀಜ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಗೋಧಿಬೇಳಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಎತ್ತರ ಬೇಳೆದ ಬೇಳಿ ತಕ್ಷಣ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ

ಕೂಡ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲೀ, ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಲೀ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕು, ನಿವಾರಣೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯಹತಿ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ಕಡೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಜಯ್ಯನವರು ಮಾರ್ಖ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವರು ಪ್ರವಾಸ ಬಂದಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಸಂಚಾರ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರಿಯಾದ ಸಂಶೋಧನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು :

ಈಗ ಸೀಡ್ ಘಾರಮ್ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಟನ್ ಸೀಡ್ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಮಳ್ಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಗೋಧಿಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋದಂತೆ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗೋಧಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತಂಕವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಯೀಕಾಟನ್‌ನಿಂದ ಕೂಡ 5-6 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಲುಕ್ಕಾನು ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಿದಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೇ ದುಡ್ಡ ಲುಕ್ಕಾನು ಆಗುತ್ತಿದೆ.

ಸರಿಯಾದ ಸೀಡ್ ಘಾರಮ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು :

ಈ ಸೀಡ್ ಘಾರಮ್ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಸೀಡ್ ಘಾರಂಗಳು ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಅವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಜ್ಞರು ತಿಳಿದಂಥ್ರ, ಅನುಭವಸ್ಥರಾದಂಥ ಅಫೀಸರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ನಿರ್ದೇಶಕ ಅಥವಾ ಸ್ಪೆಷಲ್ ಡೌಟಿ ಅಫೀಸರ್ ಘಾರ್ ಸೀಡ್ ಘಾರಮ್ ಅಥವಾ ರಿಸಚರ್ ಘಾರಮ್ ಹೀಗೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸ್ಪೆಷಲ್ ಡೌಟಿ ಅಫೀಸರರನ್ನು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಖಾತೆಗೆ ನೇಮಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ವಿನಂತಿ ವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಆಹಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಿರಿ, ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ಬಹಳ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಖಿರೆ.

ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಬೇಕು:

ಮೇಲಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಎನೂ ಸಿಕ್ಕದೆ, ನೀರಾವರಿ ಇಲ್ಲದ ರೈತ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಾಗಬೇಕು? ಮೊದಲು ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಿದ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೇ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸರಿ ತೂಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹಳ್ಳಿಜನರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹೊರತು, ಯೋಜನೆಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೀಜ ಕೊಡಬೇಕು, ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದರೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್: ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರೆ ವರ್ಗಾವಳೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾದುದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ?

ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಚಯ್ಯ:- ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವಾದುದಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುವದು ಮತ್ತು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಿಳಿಸಲಾಗುವದು

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ):- ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು, ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ದೋರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್:- ದಯವಿಟ್ಟು ಸರಕಾರವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಬೇಕು.

- (ಎ) 1956 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 1 ರ ಪೊರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಡ್ ಘಾಮ್ರ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?
- (ಬಿ) ಸದ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತಿಯ ಬೀಜದ ಬದಲು, ನ್ಯೆಸರ್‌ಜಿ‌ರ್‌ಕವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ರಸ್ಟ್ ರೋಗದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತಿಯ ಬೆಳೆಯು ನಿಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೇ?
- (ಸಿ) ಮುಂಬಯಿ ಕನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಷ್ಟು ರೋಗದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ರೈತರು ಉತ್ತಮ ಗೋಧಿಜಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುದ್ದುದು ನಿಜವಾಗಿರುತ್ತಿದೆಯೇ?
- (ಡಿ) ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗೋಧಿ ಬೀಜವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಏನು ಕ್ರಮ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂಡಿದ್ದೀರಿ ?
- ಶ್ರೀ ಎನ್ ರಾಚಯ್ : (ಕೃಷಿ, ಅಬಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಂ ಸಚಿವರು)
- (ಎ) ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆ	1956ರ	1956ರ
	ಡಿಸೆಂಬರ್ 1ರ ಮೊದಲು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 1ರ ನಂತರ
ಧಾರವಾಡ	8	13
ಬಿಜಾಪುರ	4	7
ಕಾರವಾರ	4	5
ಬೆಳಗಾವಿ	4	5

- (ಬಿ) ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಆರ್ಕ್ ರೋಗವು ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಆಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಆರ್ಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರೋಗ ನಿರ್ದಾರಿತವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುವದು.

(ಸಿ) ಹೌದು.

(ಡಿ) ರೋಗ ನಿರೋಧಕವ್ಯಳ್ಳ ವಿವಿಧ ಬೀಜಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ (ನರಸುಂದ): ಸಂಶೋಧನೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಗೋಧಿ ಬೀಜಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಕಾರ್ಯ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ? ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆದ ಪ್ರಗತಿ ಎಷ್ಟು?

ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಚಯ್ಯ : ಗೋಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಕನಾಂಟಕದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಟ್ಟು 13.

* * * * *

ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ

ಸೋಮವಾರ, ದಿನಾಂಕ 2ನೇ ಜುಲೈ 1990, ಆಷಾಢ್ 11,1912 ಶಕೆ,

ಸದನವು ವಿಧಾನ ಸೌಧದಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ
11 ಫಂಟೆ 15 ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿತು.

[ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ) ಅವರು ಪೀಠವನ್ನು
ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.]

ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಂತಾಪ

ದಿನಾಂಕ ಮೂರನೇ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗೆ ನವಲಗುಂದ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ
ಆಯ್ದುಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ಸಹಕಾರಿ ಚೆಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ
ಸ್ತ್ರೀಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೃತರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು
ಎದ್ದು ನಿಂತು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

(ಸಭೆಯು, ಮೃತರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಾಲ ಎದ್ದು ನಿಂತು
ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸಿತು)

* * * * *

ಭಾಗ-4

ಗೋರ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳು

ಸಹಕಾರಿ ಭೀಷ್ಮ

ನವಿಲುಗುಂದದಾಚೆ
ನರಗುಂದದೀಚೆ
ಹಜ್ಞರುವ ಅಮರಗೋಳ
ಅಮರವಾಯಿತು ಅಂದು
ಸಹಕಾರ ಶಿಶುವಿತ್ತು

ರ್ಯಾತರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ
ರ್ಯಾತರೊಳೊಂದಾಗಿ ಚೆಂದಾಗಿ
ಸಕಲರ ಹಿತಕಾಗಿ ದುಡಿವ ಪಟ್ಟು
ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು
ಇವರ ಜೀವನದ ಗುಟ್ಟು

ವಕೀಲವೃತ್ತಿಯ ಬಿಟ್ಟು
ಸಹಕಾರ ದೀಕ್ಷೆಯ ತೊಟ್ಟು
ಹಲವು ಸಂಪಂಗಳ ಕಟ್ಟಿ ನಡೆಸಿ
ಹಲವನುಳಿಸಿ ಉದ್ದರಿಸಿ
ಸಹಕಾರ ಸಿಹಿ ನೀರನುಣಿಸಿದವರು
ಸಹಕಾರ ರಂಗಕ್ಕೆ ರಂಗನಿತ್ತವರು

ವರ್ಷಗಳೆಂಬತ್ತಾರಾಗಿದ್ದರೂ
ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದುತ್ತಾಹ
ಎಡೆಬಿಡದೆ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ
ಬೋಳು ನೆತ್ತಿಯ ಕೆಳಗೆ
ಇಳಿಬಿದ್ದ ದಪ್ಪಗನ್ನಡಕ
ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ನೋಟ
ಸಮಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ
ಸರಸ-ಸುಖ-ಸಲ್ಲಾಪ

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಸು ಒರಟಾದರೂ
 ಮಲ್ಲಿಗೆಗೂ ಮೃದು ಹೃದಯ
 ಶಿಸ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿ ನಿಷ್ಪರವಾದಿ
 ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟನು ಬಿಡದ ಭಲದಂಕರಿವರು
 ಭಿಡೆ-ಮುರುವತ್ತುಗಳಿಗೆ
 ಬಗ್ಗದ ಬಗ್ಗದ ವೈಕಿಷ್ಟ
 ಬಡಜನತೆಯ ಕಂಡರೆ
 ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮೃದುತ್ವ

ಸಹಕಾರಿ ತತ್ತ್ವಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರ
 ಸಹಕಾರಿ ಸೇವೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಜಪ-ತಪ
 ಸಹಕಾರಿ ಸಂಖಗಳು ಅವರಿಗೆ ದೇಹಾಲಯ
 ಕಂಡಿರಿ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋದಯ

ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ
 ಸೂತ್ರಧಾರರು ನೀವಾಗಿ
 ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿದಿರಿ ದಣಿದಿರಿ
 ಸಹಕಾರ ಜಾಫನದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ
 ಎಲ್ಲ ಜನ-ಮನ ಮಂದಿರಕೆ
 ಬೆಳಕಾದಿರಿ ಬೆಲ್ಲವಾದಿರಿ

ನೀವು ನಡೆದ ದಾರಿಯಲಿ
 ನಾವಿಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುವೆವು
 ನೀವು ಬಿಟ್ಟ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರ್ಯಾವ ಕಾಣುವೆವು
 ಇದೇ ನಾವಿಂದು ನಿಮಗೆ
 ಅರ್ಥಸುವ “ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ”.

-ಗುರುಶಾಂತ ಕಣವಿ
 ನಿವೃತ್ತ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ,
 ಧಾರವಾಡ

ತಂದೆಯವರು

Life is not only a cup of pleasure to be drained, it is also a measure filled with righteous effort.

ಪಾಲ್ ಬ್ರಂಟನ್‌ನ ಹಾಕೊಂದು ಹೀಗಿದೆ “ಜೀವನ ಎಂಬುದು ಸುಖವನ್ನಷ್ಟೆ ಹೀರುವ ಪಾತ್ರೇಯಾಗಬಾರದು; ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು ಕೂಡ.”

ಇದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಹಾಯ-ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಗರ್ವ ಪಡಬಾರದು. ಸಮಾಜಸೇವೆಗೆ ಅದೊಂದು ಅವಕಾಶ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೌಕರಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಅವರ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ “ನೀನು ಯಾವ ಕ್ಷಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿರುವೆ?” ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊದಲನೇ ಕ್ಷಾಸ್ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ ಸಂತೋಷ. ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮದ್ದೆ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ, ಸಂಬಂಧ, ಜಾತಿ, ಯಾವುದೂ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ, ಶಾಸಕಸ್ಥಾನ, ಸರಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ವರ್ಚನೆಸ್ಸು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವರು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾವು ಓದುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಭ್ರಂಷಾಚಾರ, ಡಿನೋಟಿಫಿಇಂಎನ್, ಸರಕಾರಿ ಬೀಳುಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಂದೆಯವರು ಎಷ್ಟೂಂದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಹಸ್ತದವರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾನು ಏವರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಧಾರವಾಡದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಘಾರ್ಮಿಂಗ್ ಸೋಸೈಟಿಗೆ ಒತ್ತಾಯಿರೂಪಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಸದಾ ಹಾನಿಯಲ್ಲಿರುವ

ಆ ಸಂಸ್ಕೃಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಕಾಯಿದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ವಿರೀದಿ ಮಾಡಲು ಶಾಸಕರಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲೀಜು ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ತಂದೆಯವರು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಯವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಕನಾಂಟಿಕ ಸರಕಾರದ ಅತೀ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಅಧಿಕಾರಿ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಶಾಸಕರಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಆ ಮೇಲೆಯೂ ಇವರನ್ನು ಅತೀವ ಗೌರವ ಹಾಗೂ ಆದರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವಿಭಜಿತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹಾಗೂ ಖಾದಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಜೀವನದ ಅಂಗವಿದ್ದಂತೆ. ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿಭಜನೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಸ್ವಯಂ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ನಾ ಕಂಡಂತೆ ಖಾದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೇರೆ ಬಟ್ಟೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ, ಶಾಸಕರ ಭವನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅವರ ಬೆಡ್‌ಶಿಇಟ್ ಹಾಗೂ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಚಾದರ ಸಹ ಖಾದಿಯದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದು ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಗೂ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನರಗುಂದ-ನವಲಗುಂದ ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲಿಬ್ಬ ಹಾಗೂ ನರಗುಂದ ಚಳುವಳಿಯ ನೇತ್ಯಕ್ಕೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಶ್ರೀ ಶಿವದೇವಗೌಡ ನರಗುಂದ ವಿಧಾನ ಸಭಾಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, 1972ರ ನಂತರದ ರಾಜಕೀಯ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ವರ್ಥಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಿಲ್ಲ.

ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸಹೋದರರ-ಸಹೋದರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ. ತಂದೆಯವರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಮ, ತಮ್ಮ ಅವಿರತ ಕಾರ್ಯ ಭಾಹುಲ್ಯದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಉಟ-ಉಡಿಗೆ, ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಃ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರಿಂದ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಹಳ ಜನ ಅವರ ಹಿತೆಷಿಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಶಾಸಕರು “ಪಕೀಲರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ ತಮಗಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಇಂದು ಅವರು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ,

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದರ ಹಾಗೂ ಮನ್ಯತೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹೋದರ-ಸಹೋದರಿಯರು ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಆದರ್ಶ, ಪ್ರಾಣಾಳಿಕ ಹಾಗೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವನವೇ ಕಾರಣ.

ಓದು ಅವರು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ಹವ್ಯಾಸ. ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದ ವಾರ-ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲುಪ್ರದು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಹವ್ಯಾಸ. 1950ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ “ಲೈಫ್” “ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್” “ಫೀಲ್ಡ್‌ಫೇರ್” “ಬ್ಲಿರ್ಯು” “ಕರಂಟ್” “ಚಂದಮಾಮಾ” ಮುಂತಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮಗಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಮನಿಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಕರ್ಮನಿಸಿಂ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ನೆಹರು-ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗೆ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು.

ಅವರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಪರಿಮಾಣ ಜೀವನ, ನಡೆ-ನುಡಿ, ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಮಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ಅನುದಿನ ಪ್ರಾತಃಸ್ಥರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅ. ಪಾಟೀಲ್

ಧಾರವಾಡ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕುರಿತು

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ನವಲಗುಂದ ಹಾಗೂ ನರಗುಂದ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಮತ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸನ್ 1952 ರಿಂದ 1967ರವರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹಸ್ತರಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಏಳಿಗಾಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು. ಅವರು ಶಾಸಕರಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ ಏಳಿಗಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದವರು. ಇವರು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಾಸನಪಟುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳ ಕುರಿತು ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕುಟುಂಬದವರು ಅನ್ಮೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದ ನವಲಗುಂದ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಮತ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಂದಿರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಕೆ. ಕುಲಕರ್ನಿಯವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಕುಟುಂಬ ವಶ್ವಲರು, ಅವರ ಸಾಮಿಪ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸರಳ ಶ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಇತರರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆದರ್ಥಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುತ್ತವೆ.

ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆಸಿ, ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್, ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋರ್ಡ್, ಕ.ಸಿ.ಸಿ. ಬ್ಯಾಂಕ್, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ (ಅಗಿನ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಹಾಮಂಡಳ ನಿಯಮಿತ, ಬೆಂಗಳೂರು) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು.

ಅವರು ಇಂದು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಆದಶಕ್ತಿಗಳು
ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಎನಯ ಕುಲಕೋಣ
ಗಣಿ ಮತ್ತು ಭೂವಿಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರು,
ಕನಾಂಟಕ ಸ್ಕಾರ್ಟ, ಬೆಂಗಳೂರು

* * * * *

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಧೀಮಂತ ಸಹಕಾರಿ ನಾಯಕರು. ಕನಾಟಕ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಭಿಷ್ಟು’ವಂಬ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದವರು. ಅವರ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವ. ನಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿಯವರು, ಶ್ರೀ ಹಳ್ಳಕ್ಕೇರಿ ಗುಡ್ಲಪ್ಪನವರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯಿರು. ಕನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ನರಗುಂದ, ರೋಣ ಹಾಗೂ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ರೈತರ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಆಗಿನ ನೀರಾವರಿ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಹಚ್ಚೋ. ಎಮ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ತಂದು, ಆಗಿನ ಮಹಾ ಪ್ರಥಾನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಗಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ದಿನಾಂಕ: 03-07-1963 ರಂದು ನವಿಲುತ್ತಿಫ್ರೆದ ಹತ್ತಿರ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗೆ ಆಣಕಟ್ಟಿನ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿಸಿದವರು. ರೈತರ ಬದುಕನ್ನು ಬಂಗಾರ ಮಾಡಿದವರು.

ನನ್ನೂರು ರೋಣ ತಾಲೂಕ. ಶ್ರೀಯುತ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಮತ್ತೆತ್ತಕ್ಕೆ ನನ್ನೂರು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇವರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೂರು ಬಾರಿ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದವರು. ಇದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಮೇಲೆಂದ ಮೇಲೆ ಭೇಟಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರ ಮತ್ತರಾದ ಕೃಷ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ಪಿ. ಎ. ಪಾಟೀಲರು ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೇಳಯರು. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅವರ ಆದರ್ಶಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದ್ದವು.

ನಾನು ಶಾಸಕನಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಲ್.ಪಾಟೀಲರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಅಂದು ನನಗೆ ಘೇಲಿಟ್ ಪೆನ್ನನ್ನು ನೀಡಿ, ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಯುವಶಾಸಕರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯ ಬಗೆಗೆ ವಾಗಿದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರು ರೈತರಾದುದರಿಂದ, ರೈತರ ಹಿತಚಿಂತಕರಾಗಿದ್ದವರು. ರೈತರ ಶೋಷಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕೆಂದವರು. ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ

ರೈತರಿಗೆ ಸರಳ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನೇರವಾದವರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಸಂಪರ್ಕದ ನಂತರ ಅವರೊಬ್ಬ ಸಹಕಾರ ಚಿಂತನಶೀಲ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕರೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಸಹಕಾರ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಹಕಾರದಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಮಾಣ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಮ್ಮ ತನು, ಮನ, ಧನವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದವರು. ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಹಕಾರವೇ ಉಸಿರು, ಸಹಕಾರವೇ ಮುಕ್ತಿ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳು. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್, ಇಂದಿನ ಕನಾರಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಮಹಾಮಂಡಳ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೂಸು. ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾತ್ರಸಂಸ್ಥೆಯಿಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿ ಕೀರ್ತಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಹಗಲಿರುಳಿನ್ನದೇ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದು.

ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಕನಾರಾಟಕದ ಸಹಕಾರಿ ವಲಯಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸ್ಥಾಪನನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತೇ, ಕನಾರಾಟಕದ ಕೂಸು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಂದವರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಉದ್ದಾವು ಓದುಗರು. ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲರು. ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಿಯದೇ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲ. ಶ್ರೀ.ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಪರೂಪದ ಮಾನವತಾವಾದಿ. ತಾವು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದವರು. ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಾಣಿದ್ದರೂ

ಕಷ್ಟದ ಬೇಗಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದವರು. ದೀನರು, ದಲಿತರು, ಬಡವರು, ರೋಗಿಗಳು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಅಭಯಹಸ್ತ ತುಂಬಾ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲು, ಕಾನೂನು ನಂತರ? ಮಾನವನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತೋಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ, ನಿಯಮಪಾಲನೆ ನಾತರ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಎತ್ತರದ ವೃಕ್ಷಿತ್ತ ಅವರದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು “ಭಯ” ವನ್ನು ಅರಿಯದವರು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ. ತಮಗೆ ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಭಯ, ಪ್ರಭಾವ, ಕಪಟತನಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೊಗದೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಜಾತಶತ್ರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. 70ರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಗು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದವರು.

ನಿರಗ್ರಾಮಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ವಾಗ್ಯಾಗಿದ್ದವರು. ಸರಳತೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದವರು. ವೈಭವ, ಅಟ್ಟಹಾಸ ಎಂದೂ ಅವರ ಬಳಿ ಬಂದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಗೆ ದ್ಯುವತ್ತ ತೊಡಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಮಹಿಳೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಟ್ಟವರು. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾධಿಕ, ಎರಡನೇ ಮಗ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಮೂರನೇ ಮಗ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ನಾಲ್ಕನೇ ಮಗ ಮಲಪ್ರಭಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಕ್ರಾರೆ ಕಾರ್ಬಾರನೆಯಲ್ಲಿ ಚೀಪ್ ಕೆಮಿಸ್‌ರಾಗಿ ಸೇವೆ, ಬದನೇ ಮಗ ಕೈಷಿ ಅಧಿಕಾರಿ, ಆರನೇ ಮಗ ಕೆಸ್‌ಸ್‌ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಚರಾಲಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿವೃತ್ತಗೊಂಡವರು. ಎಂಟನೇ ಮಗ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಅಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು ಗದಗ ಜೆ.ಟಿ.ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಇಂದು ನಮೋಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮಗೆ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಏರಣ್ಣ ಮತ್ತಿಕಟ್ಟಿ,
ಮಾಜಿ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸಭಾಪತಿಗಳು,
ಹಾಗೂ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು

* * * * *

ಎಲ್ಲರಂಥವರಲ್ಲ ಈ ಅರ್ಮಾವ್ ಸಹಕಾರಿ,

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವನ ಜನ್ಮ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಅವನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರು ಬಾಳಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಬಸನಗೌಡರ ಮಗನಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದಾಗ, ರಾಜ್ಯವೇ ಮೆಚ್ಚುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರಿ ಆಗುವರೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅವರು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಬಂದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮರಗೋಳದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಇರಬೇಕು. ಆ ಮಣಿನ ವಿಶೇಷ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಶೇಷ ಎರಡೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡು, ಈ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಂಬ ಒಬ್ಬ ಅನುಪಮ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಿತು.

ಮೇ 29, 1904ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಅವರು, ಎ.ಬಿ.ಪಾಟೀಲರು ಅನುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಮತ್ತು ಲಿಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧನಗೌಡರಿಗೆ ದತ್ತಪುತ್ರರಾದಂದಿನಿಂದ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಾದರು. ದತ್ತ ಹೋದ ಅವರು ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದತ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಹುಟ್ಟಹಾಕಿ ಮತ್ತು ಹೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆ ನೀಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಗ್ರಾಮ ಅಮರಗೋಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನರಗುಂದದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ, ಧಾರವಾಡದ ಸರಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾದರು. ಅವರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ ಓದಿ, ಮಣೆಯ ಲಾ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಕಾನೂನು ಪದವಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಓದುವುದಕ್ಕೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದೃವವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಓದು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಅವರು, 1932ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವರ್ಕಾಲತ್ತನ್ನು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವೂ ಇದ್ದಿತು, ರಾಜಕೀಯವೂ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೋಳಿಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಪಾಟೀಲರು

ಜನತೆಯ ವಕ್ಷಿಲರಾದರು. ಅವರ ವಕಾಲತ್ವ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಸ್ತಕೀಯೂ ಬೆಳೆಯತೋಡಿತು. ಆಗ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರೂ, ಸಹಕಾರಿ ಧುರೀಣರೂ ಇದ್ದರು.

ಶ್ರೀಗಳಾದ ಜಿ.ಆರ್.ನಲವಡಿ, ಫಕ್ಕೇರಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ, ವಿ.ಎಸ್. ಬಸವನಾಳ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಮುದರಣ್ಣ ಮೌದಲಾದ ಪ್ರಮುಖ ಸಹಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ಕಂಬಳ ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹುಲಕೋಟಿ ಹೊಸಮನಿಯವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ ಬೇರೆ ದಾರಿಯನ್ನೇ ತುಳಿದಿದ್ದರು.

ರಾಜಕೀಯ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಸಹಕಾರ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಆಗಿನ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗದಗ ತಾಲೂಕಿನ ಕಣಗಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 1905ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾರ್ಥಕನೆಂದಿದ್ದತ್ತೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ, ಸಹಕಾರವು ಅಡಿವೆಷ್ಟೊಡರ ಮೇಲೆ ಮೋಡಿ ಹಾಕಿದ್ದತ್ತೆನ್ನುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ವಕಾಲತ್ತನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಪರ್ ಸೈಸ್‌ಜಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1939ರಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಯಾದರು. ಆ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಅವರು 15 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದರು, ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಬದುಕಿದರು.

ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲದ ಹಿಂದೂದಾಂಪತ್ಯದಂತೆ ಇದಿತು. ಅದು ಮುಂದೆ, ಅವರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಖಿಂಡ ಬವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಸಹಕಾರ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೋ, ಇವರು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೋ, ಹೇಳಲು ಬಾರದಂತೆ ಅದು ಅವರೊಳಗೆ ಬರೆತುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸಹಕಾರ ವರ್ತುಲರು. ಅವರ ಕುಟುಂಬ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕುಟುಂಬ, ಎರಡೂ ದೊಡ್ಡವು. ಅವರಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ಲ ಅವರು

ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಪದವೀಧರರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪತ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಲಿಂಗಬಸಮ್ಮು ಮತ್ತು ಬಸಮ್ಮನವರಿಂದ ಅವರ ಮನೆ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಅವರ ಈ ಕುಟುಂಬ ದೊಡ್ಡದು; ಆದರೆ ಅವರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕುಟುಂಬ ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಅವರು 1940ರಿಂದ 1952ರ ವರೆಗೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜ್ಲೆ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಜನತ್ವಿಯ ಮುಂದಾಳು ಶ್ರೀ ಬಿ.ಆರ್. ತಂಬಾಕದವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜ್ಲೆ ಬೋರ್ಡ್‌ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂಸ್ಥರಣೀಯವೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್‌ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಜೇರಮನ್‌ರಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೋಣಸ್ಕರ್ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿದರು.

ಸಹಕಾರಿ ರಂಗದ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ನೇನೆಡರೆ ಶರಣರ ವಚನವ್ಯೋಂದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. “ಕಾಯಕನಿರತನಾದೋಡೆ ಜಂಗಮವನ್ನಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು, ಗುರುವನ್ನಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು, ಲಿಂಗವನ್ನಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು”. ಸದಾ ಸಹಕಾರಿ ನಿರತರಾದ ಪಾಟೀಲರು ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮರೆತರು. ಮನೆಯನ್ನೂ ಮರೆತರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರಿಯೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ಅವರು ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ಹುಟ್ಟಹಾಕಿದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಇಷ್ಟೋಂದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲನೇ? ಇಷ್ಟೋಂದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲನೇ? ಎನ್ನುವ ಕೌತುಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ఈ ಪಾಟೀಲರು, ಕನಾರ್ಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹಳೆಯದಾದ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಕನಾರ್ಟಕ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ 1947ರಿಂದ 1962 ರವರೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ಗೆ 1950 ರಿಂದ 1977ರ ವರೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಅವರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ನರಗಂಡ - ನವಲಗಂಡ ಮತ್ತೊಂದೆ ಶಾಸಕರಾಗಿ ಆರಿಸಿಬಂದು 1952 ರಿಂದ 1967ರವರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಹಾಗೂ ಕನಾರ್ಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ

ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು 1955 ರಿಂದ 1976ರವರೆಗೆ 21 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಮಹಾಮಂಡಳದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿಯೂ, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿರುವ ಕನಾಟಕ ಹಿಂದಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಅಮೋಫ್ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮನಂತೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ದೀಪದಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿಃಸ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದೇ ಅವರಿಂದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

ಈಗ ಅವರು ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಮಾಡಿ ಹೋದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವರು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. 1962ರಿಂದ 1976ರವರೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷಪದವಿಯ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನಿಗೆ ಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಭವನ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು, ಇಂದು ನಾಳೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಅತುಲ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಮೂಲ್ಯ ಅನ್ನಪುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. “ಅಳವುದು ಕಾಯ, ಉಳಿವುದು ಕೀರ್ತಿ” ಎನ್ನಪುದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುಪೇನಿಸಿದೆ.

ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕಟ್ಟಡ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗ್ರಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೂತನ ಕಟ್ಟಡ

ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ನವಲಗುಂದದ ರೈತಭವನದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವರೇ ನಾಂದಿ ಎನಿಸಿದರು.

ಆಗಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಯ ತಂದು ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಧಾರವಾಡ, ಬಿಜಾಮರ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಜಿಲ್ಲೆಗಳ ರೈತರ ಬದುಕು ಬಂಗಾರವಾಗಲು ನೆರವಾದರು. ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕು, ಹೊರಬ ಮತ್ತು ನರಗುಂದ ತಾಲೂಕನೆ, ಶೀರೋಳದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸೋಮನಕಟ್ಟಿ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ನೇಷನ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿಶ್ರಮ ಅಡಗಿದೆ.

ಅವರು ಕನಾಫಟಕದ ಸಹಕಾರಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇರೆದ ಪ್ರಶ್ನಾತ್ಮಿಯು ದಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನಾಗಿ, ಏರೋಪ್ಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೋಲ್ಯಾಂಡ್ ಹಾಗೂ ಸೋವಿಯತ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಸ್ಥರೂಪ ಹಾಗೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೀಳಿದುಬರಲು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು, ತಮ್ಮ 87 ವರ್ಷಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಸಹಕಾರಕ್ಕೇ ಮೀನಲಿರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಕ್ಕೇತ್ತುಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅನುಪಮವಾದುದು, ಅನ್ಯಾದ್ಯತವಾದುದು. ಸಹಕಾರವು, ಅವರ ಚರ್ಮವು ಅವರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಸಹಕಾರವನ್ನು ಅವರಿಂದ, ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಂಥದೇನೂ ಅನೇಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಆದರೆಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೇನೆಯುವ ಜನರು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿರುವ ಅನೇಕ ಜನರು ಸತ್ತಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ.

– ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲ ಮಟ್ಟಪ್ಪ.

* * * * *

ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಶ್ರೀ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರ ಸಬ್ಯ ಮೂರು ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು. ನಾನು ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತರುಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂಬೈ ಕನಾರ್ಚಿಕದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿದ್ದರು. ಸಹಕಾರ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಜಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ, ಅಜರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಜಲನಿಷ್ಠೆ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರು ಸಾಮೀಪ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಳ್ಳಳಿಯದ ಪ್ರಭಾವ ಜೀರ್ಣತ್ವಿದ್ದರು. ಅವರು ನೇರ ನುಡಿ, ಸ್ವಷ್ಟಿ ನಡವಳಿಕೆ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜೀವನದಿಂದ ಇತರರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದರು.

ಕನಾರ್ಚಿಕದ ಸಹಕಾರಿ ಚರ್ಚುವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡ ಮಹಾನ್ ಮುಖಿಂಡರಲ್ಲಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನೀಸ್ವಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರವರು ಒಬ್ಬರು. ಆದು ಮುಟ್ಟಿದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಸ್ವರ್ತಿಸದ ಸಹಕಾರಿ ವಲಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಹಕಾರಿ ಕೈಗೆ ಪತ್ತು, ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ತ್ವಿಯವಾದ ವಿಷಯಗಳು.

ಮುಂಬೈ ಕನಾರ್ಚಿಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿ ಹೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕನಾರ್ಚಿಕ ಏಕೀಕರಣದ ಮುನ್ನ ಮುಂಬೈ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಿಜ್ಞಪುಮಾತಿನಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದರು. ಕನಾರ್ಚಿಕ ರಚನೆಯ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಮುಂಬೈ ಕನಾರ್ಚಿಕದಲ್ಲಾಗಲೇ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಾಗಲೇ ಅವರು ಸಚಿವರಾಗದೇ ಹೋದದ್ದು ಒಂದು ದುರ್ದ್ವವ. ಅವರು ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಸಹ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದೆ. ನಾವಿಬ್ಬಿರೂ ಒಂದೇ ಪಕ್ಷದವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅವರ ಮಾತು, ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಮೊದಲ “ಪ್ರೀತಿ” ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪಾಗಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡ ಪ್ರಾಧಿಕ ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ, ರಾಜ್ಯ ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಮುತ್ತಿದ್ದಿತನ, ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾಗದಂಥದು.

ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರವರ ನೇರವು ಸ್ವರ್ಚೀಯವಾದುದು.

ಕನಾರಟಕ ಏಕೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಹತಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ದೊರೆಯಂತಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಘನತೆ ಬಂದದ್ದು ಉಂಟು.

ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವೂ ನನಗೆ ದೊರಕಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್‌ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಿಂಬಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರು ಅಜ್ಞರಿ ಪದುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು.

ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸ್ವಂತ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಭ್ಯಾಸಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲಿ, ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲಿ, ಸದಾ ಕ್ಷಯಲ್ಲಿಂದು ಮಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 10 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಹಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ನೇರವಾದರು.

ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಅಭಿರುಚಿ. ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿ ಮೋಷಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಹಕಾರ ಕುರಿತು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರ “ಸಹಕಾರ ದರ್ಶನ” ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನೇರವು ನೀಡಿದರು.

ಧಾರವಾಡದ ಸಹಕಾರಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕೂಸಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಲಾಲಿಸಿ ಮೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ

ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು, ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದರು.

ರೈತರ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಭೂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು ಸಿಗಬೇಕು. ರೈತನಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಸಿಗಬೇಕು ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ವೇದಿಗಳಿಂದ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಸ್ನೇಹಜೀವಿ. ಅವರು ಅಜಾತಶತ್ರು. ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉಪಕಾರ ವಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಕಾನೂನು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪ, ದೀನ-ದಲಿತರ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿ ಇತರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾದುದು. ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದ ಅವರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ವೈಪುಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಜದೇ, ಅಳುಕದೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಿಷ್ಠಿತ ಮನೋಭಾವ ಅವರಿಗೆ ಅಂತಹ ದೃಷ್ಟಿ ನೀಡಿತ್ತು. ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಫಾತವಾದರೂ ಅವರು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಿವಂಗತ ವೈಕುಂಠಲಾಲ್ ಮೆಹತಾ, ಪ್ರೊ. ಗಾಡ್ಲಿಲ್, ಎಸ್. ಕೆ. ಡೇ, ಕಾನಾರ್ಕ ಸದಾಶಿವರಾವ್, ಇವರ ಒಡನಾಟದೊಂದಿಗೆ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಮೃಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತತ್ತ್ವಬದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಆದರ್ಶದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಬಹುದಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ವಾರಕೆ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಸ್ವಜ್ಞ ನಿರ್ಮಲ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವುದೇ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥಸಬಹುದಾದ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ.

ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

* * * * *

ಸಹಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರನ್ನು ನೋಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನನಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಕನಾಟಕ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಖೂತಿಗಳಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವಾರು ಸಹಕಾರಿ ಮುಖಿಂಡರು ನಿಃಸ್ವಾಧ್ಯ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ತನು, ಮನ, ಧನವನ್ನು ಅಪಿಸಿ, ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ವೃತ್ತಿತ್ವ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರದ್ದು.

ಇಂದು ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಹಾಮಂಡಳವು ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾತ್ರಸಂಸ್ಥೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಸಹಕಾರಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿ ಮುನ್ನಡಿಸಿದವರು ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು. ಅವರದು ಬಹುಮುಖ ವೃತ್ತಿತ್ವ ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳ್ಳಿಸಿ, ಮೋಷಿಸಿದವರು. ನಿಃಸ್ವಾಧ್ಯ ಮನೋಭಾವ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಅಬಲರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯಾಖಿಂಡರಾಗಿ, ಶಾಸಕರಾಗಿ, ಜನರ ಕಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪದಾರ್ಥಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಷಟ್ಟ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಅನನ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು. ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಹಾಮಂಡಳ, ಧಾರವಾಡ ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಧಾರವಾಡದ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಸ್ವಾರ್ಥಕರಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಬಹುಮುಖ ವೃತ್ತಿತ್ವದ ಸಹಕಾರಿ ನಿಃಸ್ವಾಧ್ಯ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿ

ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರವರು ಮಾಡಿ
ತೋರಿಸಿದರು. ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಆರಂಭಕ್ಕೆ
ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದವರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಹಕಾರ
ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಸ್ವರಣೀಯರು.

ಸಹಕಾರ ಮಹಾಮಂಡಳ ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ
ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಭಾಪನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ
ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥಸುವ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದೆ.

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ತುಳಿದ ಹಾದಿ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ, ಅವರ
ಆದರ್ಶವೇ ನಮಗೆ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರ

ಜಿ.ಟಿ. ದೇವೇಗೌಡ

ಶಾಸಕರು ಹಾಗೂ ಮಾజಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು,
ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ
ಮಹಾಮಂಡಳ ನಿಯಮಿತ ಬೆಂಗಳೂರು

* * * * *

ಅಮರಗೋಳದ ಅಮರಚೌತಿ - ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್

ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೊಡ ಸಿದ್ಧನಗೊಡ ಪಾಟೀಲರು ಸಹಕಾರಿ ರಂಗದ ಪಿತಾಮಹರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1904ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕ, ಅಮರಗೋಳದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಶ್ರೀ ಬಸನಗೊಡ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಬಾಳಮ್ಮೆ ದಂಪತಿಗಳ ಜೀರಸಮತ್ವಾಗಿ ಜನಿಸಿದವರು.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ನವಲಗುಂದ ಹಾಗೂ ನರಗುಂದವಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಯತರು ನವಲಗುಂದ-ನರಗುಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಂಬ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗೂ ಹಾಗೂ ನರಗುಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕನಾರಟಕ ಶಾಸನಸಭೆಗೂ ಆಯ್ದೆಯಾದರು.

ಅವರು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಪರಿಚಯ ನನಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸೃಂಗಿತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಮನೆತನ ಕೈಗಿ ಮನೆತನ. ಕೈಗಿ ಉಳುಮೆಗಾಗಿ ಟ್ರೌಕೆರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇವಲ 11 “ಜಟರ್ ಟ್ರೌಕೆರು”ಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದವು. ನಮಗೆ ಟ್ರೌಕೆರ್ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿ ಅವರು ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಿರಿ, ನಮಗೆ ಟ್ರೌಕೆರನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ಎಂಬುದನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಶ್ರೀಯತರ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಇವರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಅನುಭವಿಗಳು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು, ಸಾರ್ವಾನ್ಯ ಜನರ ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾಜಸೇವೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಧಾರುಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ

ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಇವರು ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಲು ಮೂಲಕಾರಣೀಭೂತರು ಎಂದು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದು, ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರವರ್ತಕ ರೂಪಾರಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಗಿನ ಟೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್, ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋರ್ಡ್, ಕೆ.ಸಿ.ಸಿ. ಬ್ಯಾಂಕ್, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಮುಂತಾಗಿ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಸಮಧ್ರ್ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡರೂ ಯೋಜನಾಬಧವಾಗಿ, ದ್ವಾತ್ಯಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಗೈದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಶ್ರಮ, ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಬಲ ಇವು ಆದರ್ಶವನ್ನು ತಲುಪುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸೋಪಾನಗಳು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿನ್ನರು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಮಧ್ರ್ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದುದೇ ನಿರ್ದರ್ಶನವು.

ಇವರು “ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ” ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡವರು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಹಳಪ್ಪು ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟವರು.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಕೊಂಡರು. ಅದರ ಅನುಭವದ ಲಾಭವನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಿದವರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದಿಲೆಲ್ಲಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು, ಅದೇ ಬದುಕಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರು, ತಾವು ಬೆಳೆದು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಉದಾತ್ತ ಉದಾರ ಪರೋಪಕಾರಿ ಜೀವಿ. ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಸೇವಾಸ್ತಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಇಂದು ನವೆಂಬರ್‌ನ್ನಿಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಆದರ್ಶಗಳು, ಅವರು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮಗೆ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಸಹಕಾರವೇ ಉಸಿರಾಗಿ, ಸಹಕಾರವೇ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿ, ಸಹಕಾರವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಜೀವಾಳವೆಂದು, ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಸಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ್,
ಮಾಜಿ ಸಚಿವರು,
ನರಗುಂದ.

* * * * *

ಅಪರೂಪದ ಸಹಕಾರಿ ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್

ನನ್ನಾರು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮರಗೋಳ ಗ್ರಾಮ. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ್ ಹುಟ್ಟಾರು ಸಹ ಅವರಗೋಳ. ಅಮರಗೋಳವು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಗಲಿಂಗಪ್ಪಜ್ಞನವರ ಕೃಪೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮ. ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ನನ್ನ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳು. ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ತಾಯಿಯು ನಮ್ಮ ಮನೆನದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ತದನಂತರವೂ ಈ ಮನೆನದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ನಾನು ಇವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬಂದವನು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಇವರ ಎಲ್ಲ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಇವರು ನಡೆದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆದವನು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ನವಲಗುಂದ ಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಅಯ್ಯಿಯಾಗಲೂ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ, ಕೃಪೆ ಹಾಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಹಕಾರದಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಮ್ಮ ತನು, ಮನ, ಧನವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದವರು. ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಹಕಾರವೇ ಉಸಿರು, ಸಹಕಾರವೇ ಮುಕ್ತಿ ಆಗಿದ್ದಿತು. “ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್” ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಿಯಂತೆ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಅಮೃತ ಹಸ್ತ ಸ್ವರ್ವವಿಲ್ಲದ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿ ಸಾಲ, ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ, ಸಹಕಾರಿ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಹಕಾರಿ ಶೀಕ್ಷಣ, ತರబೇತಿ, ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ, ಸಹಕಾರಿ ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ತಮ್ಮ ಅಳ್ಳಣಿಯದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಭಾಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಶೀಕ್ಷಣ, ತರబೇತಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾರ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳು. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್,

---

ಇಂದಿನ ಕನಾರಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಮಹಾಮಂಡಳ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೂಸು. ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾತ್ರಸಂಸ್ಥೆಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿ ಕೀರ್ತಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಹಗಲಿರುಳಿನ್ನದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದು.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಸರಳ ಜೀವಿಗಳು. ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ನಿಃಸ್ವಾಧ್ಯ ಸೇವಾಮನೋಭಾವನೆಯವರು. ಜನಸೇವೆ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದವರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅಪಾರ ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರು. ಉದ್ದಾಮ ಓದುಗರು. ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲರು. ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ದೀರ್ಘ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಿಯದೇ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಪರೂಪದ ಮಾನವತಾವಾದಿ. ತಾವು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದವರು. ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದವರು. ದೀನರು, ದಲಿತರು, ಬಡವರು, ರೋಗಿಗಳು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರ ಅಭಯಹಸ್ತ ತುಂಬಾ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲು, ಕಾನೂನು ನಂತರ, ಮಾನವನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ, ನಿಯಮ ಪಾಲನೆ ನಂತರ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಎತ್ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದು. ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನಂಬಿದವರು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು.

ಸರಳತೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದವರು. ವೈಭವ, ಅಟ್ಟಹಾಸ ಎಂದೂ ಅವರ ಬಳಿ ಬಂದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಗೆ ದೈವತ್ಯ ತೊಡಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಮಹಿಳೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವರು ಸಾಹಿತ,

---

ಕವಿ, ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೇ ಅವರು ರೈತರ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವರು. ರೈತರ ಆಧಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು.

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ದಿವ್ಯ ಜೀತನ ನಮಗೆ ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಲಿ. ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಸದಾ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿರಲಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಪಾಟೀಲ, ಮುನೆನಕೊಪ್ಪ.
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯ ಸಚಿತಕರು
ನವಲಗುಂಡ.

* * * * *

ಸಹಕಾರಿ ಪಿತಾಮಹ - ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್

ಸಹಕಾರ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಕಾಸ ಇದೆಯಂಬುದನ್ನು - ಇತರರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿಸಿ, ಸಹಕಾರವೇ ಉಸಿರು, ಸಹಕಾರವೇ ಜೀವ, ಸಹಕಾರವೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಬಾಳಿ-ಬದುಕಿ, ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದವರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು. ಅಂತಹೇ ಅವರನ್ನು “ಸಹಕಾರಿ ಭೀಷ್ಣ” ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಪಾಟೀಲ ಅವರು 1904ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳ 29 ರಂದು ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಅಮರಗೋಳದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ರ್ಯಾತ್ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದವರು. ಜನ್ಮದಾರಭ್ಯಾದಿಂದಲೂ ವಿನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಗಾಂಧೀಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆದವರು. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿತಮುತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಅಮರರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು.

ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಅಮರಗೋಳದಿಂದ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಧಾರವಾಡವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಂತಹನಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದವರು. ಬಿ.ಎ.ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ ಪದವೀಧರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಆಗಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬರು. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಅಹನಿಕಿ ದುಡಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಸಹಕಾರ ರಂಗದ ಪಿತಾಮಹರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡರು ಸಹಕಾರ ರಂಗದಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಅಪ್ರತಿಮವಾದದ್ದು. ಶ್ರೀಯುತರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ರಂಗ ತನ್ನ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಭವ್ಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೇ ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿದರು. ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿ ಪರಿಮಾಣತೆಯೆಡೆಗೆ ಮುನ್ನಡಿಸಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಾಧಿಕಿಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್,

---

ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್, ಕನಾರಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ ಶಹರ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ ಸಹಕಾರಿ ತರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಿತಿ, ವಿಮಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮಿತಿ, ಮಬ್ಬಳಿಯ ಕನಾರಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ನೂಲಿನ ಗಿರಣಿ, ಮುಂತಾದವರ್ಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ, ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರವಾಸ ಮತ್ತು ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಯೂನಿಯನ್ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ಜೇರಮನ್‌ರಾಗಿ, ಏ.ಎಲ್ ಮೆಹ್ತಾರ ಸಹಕಾರ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯನಾಯ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಭಾರತ ಸರಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕನಾರಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾನೂನಿನ ತಿದ್ದುವಡಿ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕನಾರಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕನಾರಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭಾ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಧಾರವಾಡದ ಗಾಂಧಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಆಡಳಿತ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೀ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಶ್ರೀಯುತರ ಕಾರ್ಯಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಕುಶಲತೆಗಳಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮೂರ್ವ ಯೂರೋಪಿನ ದೇಶಗಳಾದ ಪೋಲೆಂಡ್, ರೆಪ್ಬಿಂಪ್‌ನ್‌ಲ್ಯಾ ವಾಕಿಯಾ, ಅಲ್ಲದೇ ರತ್ನಿಯಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಧೀಮಂತಿಕೆಗೊಂಡು ಉದಾಹರಣೆ. ಸಹಕಾರ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಕ್ತ್ರೇ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಯುತರು ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ನಲ್ಲಿಮೆಯ ಬಾಳು ಸಾಗಿಸಿದವರು. ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯಪ್ರಿಯರು. ನಿವೃತ್ತ ಜಿಲ್ಲೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎ.ಪಾಟೀಲ್ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್જನ್ ಡಾ: ಎಸ್.ಎ. ಪಾಟೀಲ್‌ರಂಥ ಮತ್ತು ರನ್ನು ಪಡೆದವರು.

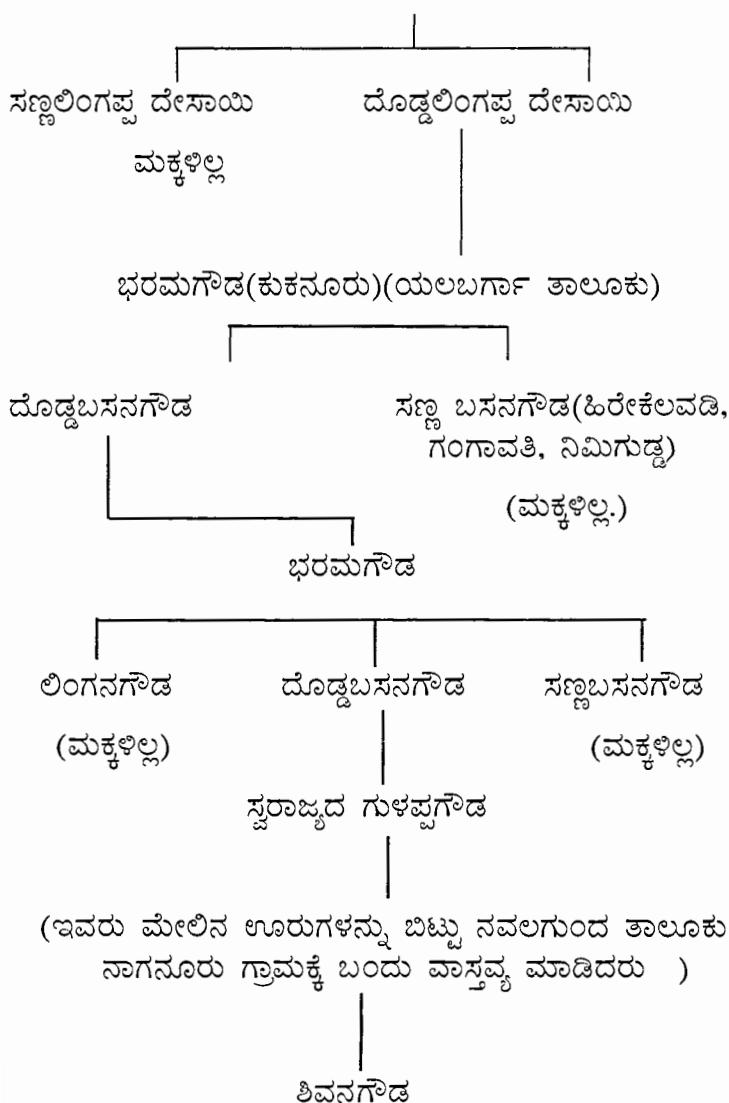

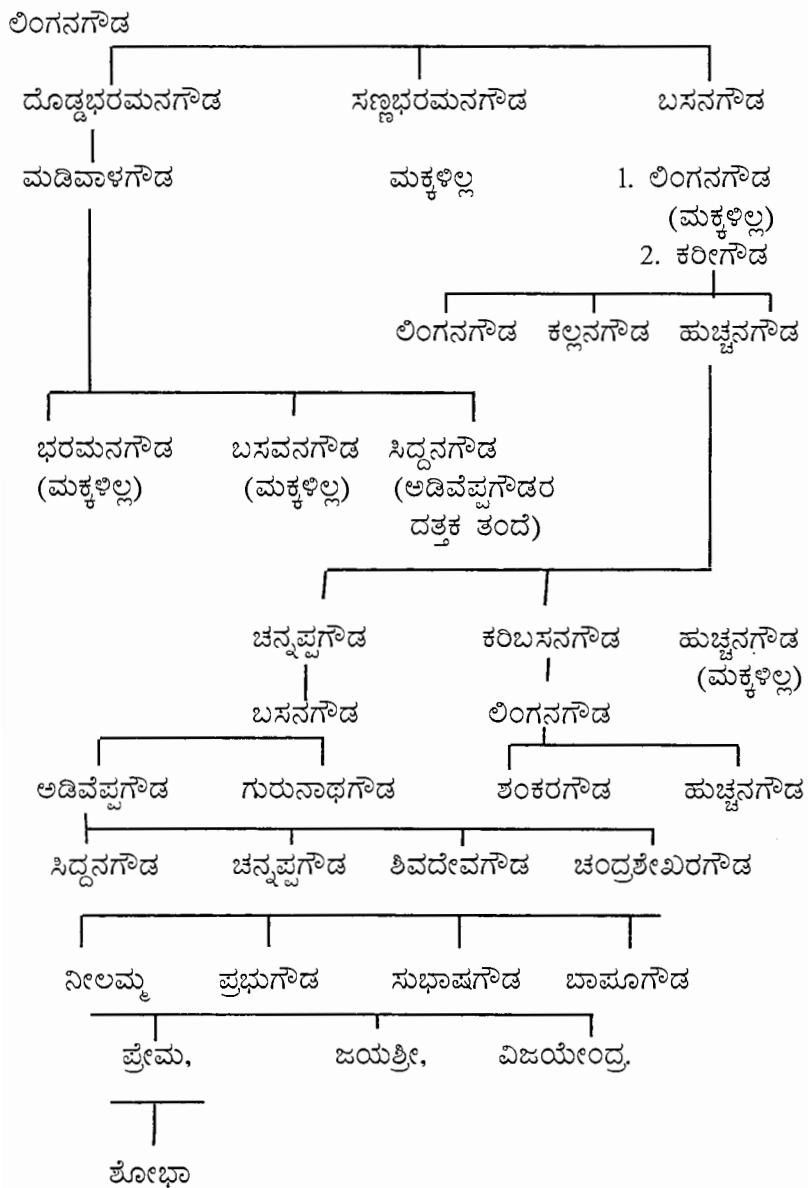
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಉತ್ಪಂಧವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ, ನಿಷ್ಪೂರತೆಯಿಂದ, ನಿಷ್ಪೇಯಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತ ದಿನಾಂಕ 29ನೇ ಜೂನ್ 1990ರಂದು ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾದರು. ಜೀವನವನ್ನೇ ಜನಸೇವೆಗೆ ಏಂಸಲಾಗಿರಿಸಿದ, ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸದಾ ಹೋರಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆದು, ಅವರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಹಕಾರಿ ರಸಿಯಾಗಿ ಅವ್ಯಾಹತ-ಅನುಪಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುವುದರೂಂದಿಗೆ, ಈ ಸಹಕಾರಿ ಭೀಷಣಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ನಮನಗಳು.

ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜಿ. ಹಿರೇಮತ,
ನಿವೃತ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಪ್ರಾ.ಸ.ಕ್ಷ.ಮತ್ತು ಗ್ರಾ.ಅ.ಬ್ಯಾಂಕ್.ನಿ.
ಧಾರವಾಡ.

* * * * *

ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ವಂಶಾವಳಿ

ಭಾಗ-5

ಭಾವಚಿತ್ತಗಳು

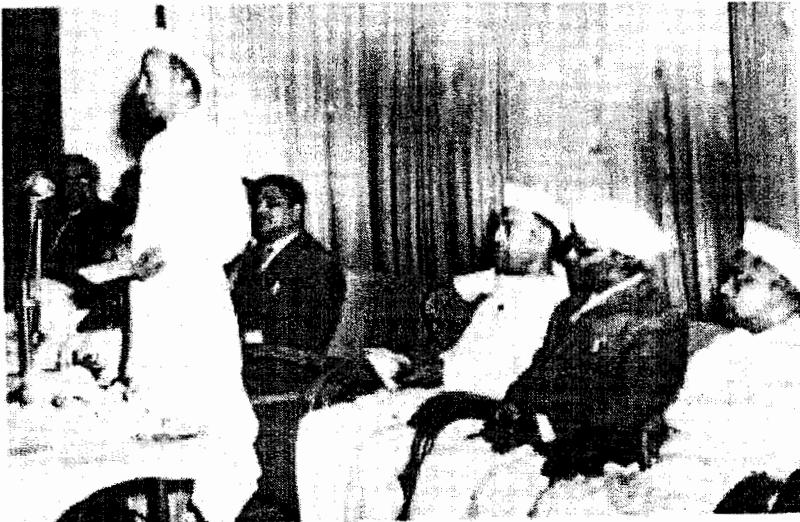
ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಬಸಮ್ಮನವರೋಂದಿಗೆ

ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮಾತನಾಡುವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ. ನಾಡಗೌಡರು
ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬಿ. ರಾಚಯ್ಯನವರು

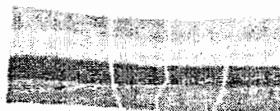
ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ
ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ ಇವರು ಮಾತನಾಡುವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ
ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮಾನ್ಯ ಏರೋಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಅವಿಲ ಭಾರತ
ಸಹಕಾರ ಸಪ್ತಾಹದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಮಾನ್ಯ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡ್, ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ಕರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

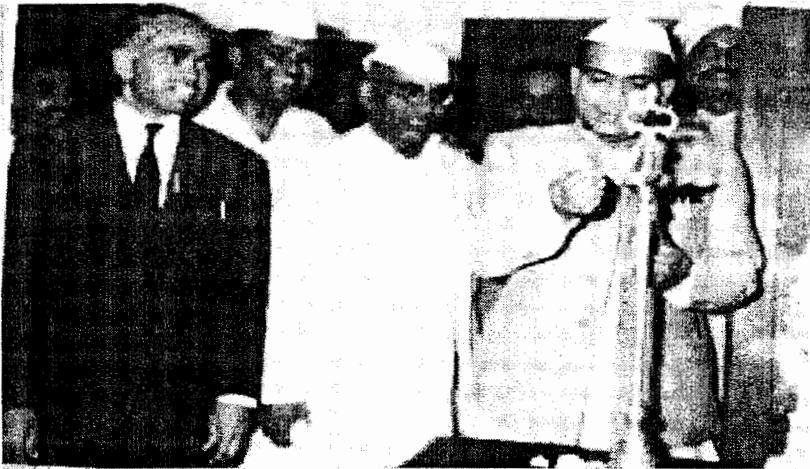
ಸಹಕಾರ ಸಮೂಹದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಸಮೂಳನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಅಧಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಕೃಷ್� ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಹೊವ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಶಾಯ್‌ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಜಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

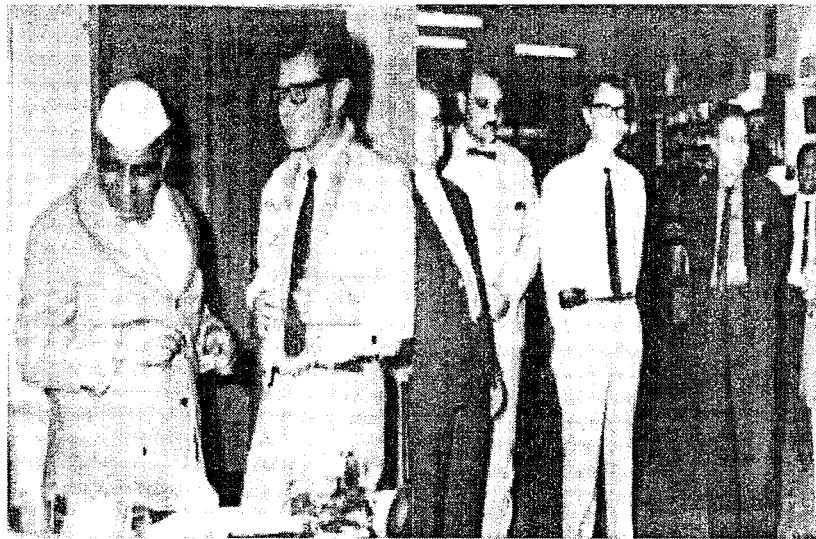
ಸಹಕಾರ ವಿಭಾಗಗೋಪಿ ಶಾಯ್‌ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮಾಜಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಮಾಜಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ. ನಾಡಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಮೂಹನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಅಳ್ಳಾರೋಂದಿಗೆ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಸಹಕಾರ ಸಂಭಾಗಳ ಮಾಡಿ ನಿಬಂಧಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಮೀಲಿಂಡಿ ಮತದವರನ್ನು
ಸನ್ಯಾಸಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಸ್ವೀಡನ್ ಸಹಕಾರಿಗಳು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು
ಅವರನ್ನು ಸಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವವರು

ಸ್ವೀಡನ್ ದೇಶದ ಸಹಕಾರಿಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

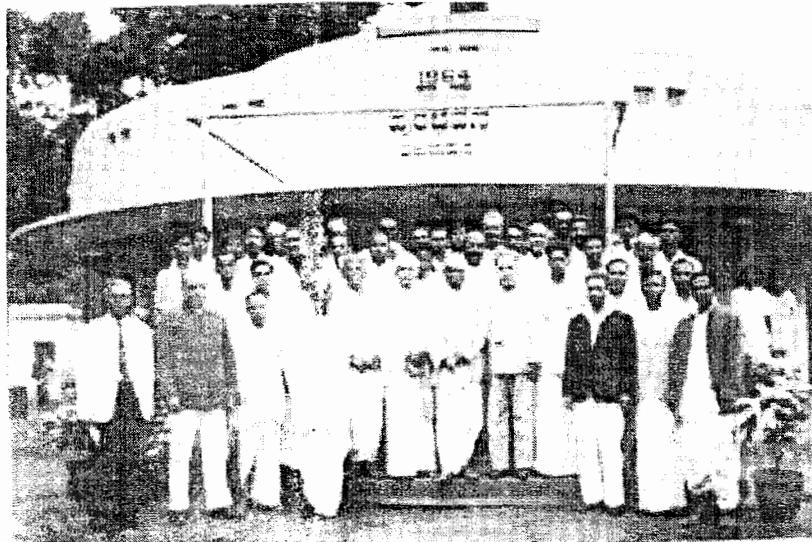
ಕಲ್ಪತರು ಸೂಪರ್ ಬಜಾರ್ ಉದ್ಘಾಟನಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಾಡ್ಲೀಲ್ ಮತ್ತು
ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಮಾಡಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಹಿ.ವಂ. ನಾಡಗೌಡ ಹಾಗೂ
ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವಸಾಧ್ಯೇಂದ್ರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

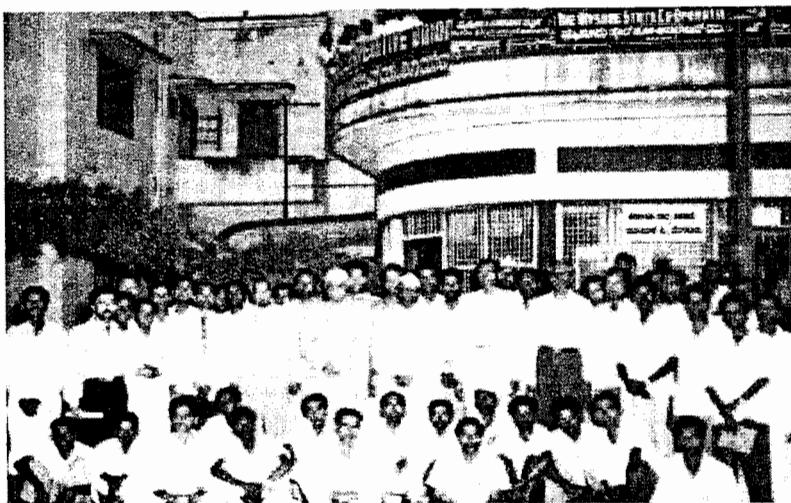
ವಿಜಯಪುರ ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಕೇಂದ್ರ ಮಾಜಿ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಾಷ್ಟಮಿಯವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಹಾಗೂ ವಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

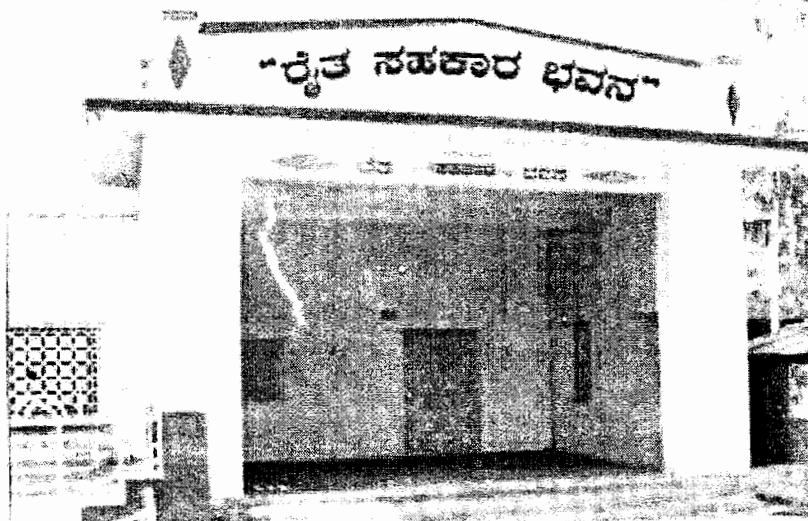

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ನಿಯಮಿತ, ಬೆಂಗಳೂರು,
ಇದರ ಕಛ್ವಡವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದಾಗ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಕೊಂಡಜ್ಞ

ಧಾರವಾಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಹಕಾರಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿಯಮಿತ., ಧಾರವಾಡ. [1954-1977]

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಡಗಳು

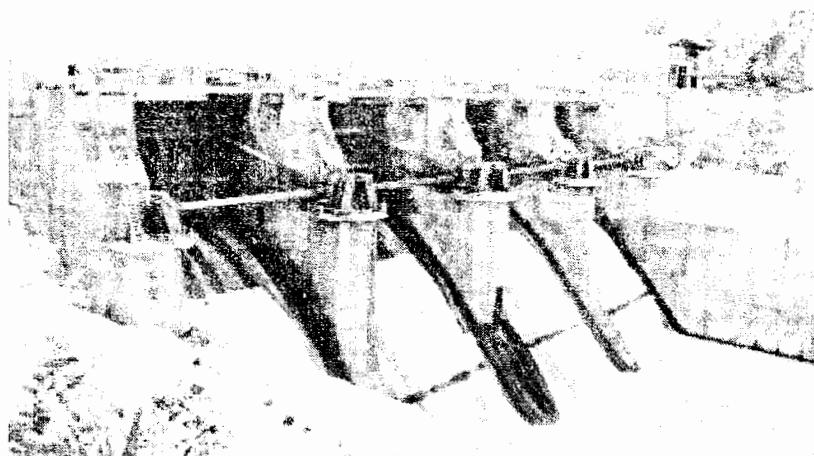
ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕ ಕೋ-ಆಪ್. ಸೂಪರ್ ವೈಜಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್
ನ.[1939-1957]

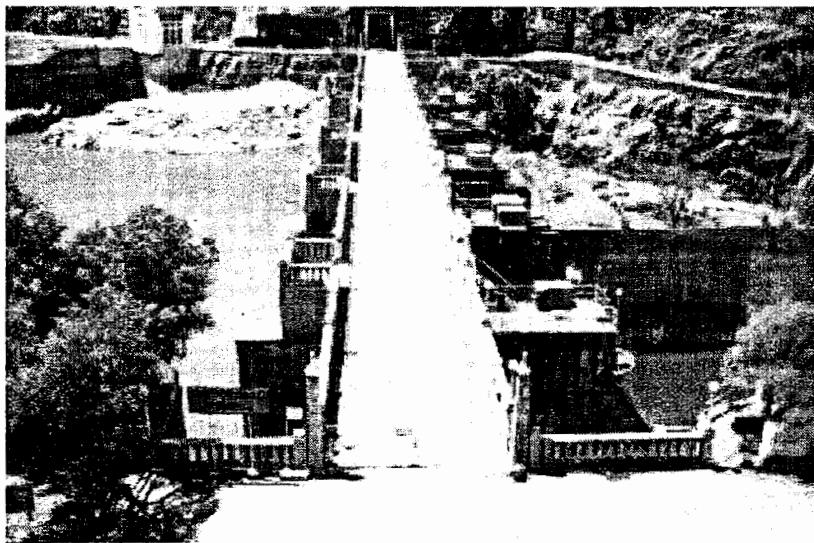
ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಯೂನಿಯನ್ ನಿ., ಧಾರವಾಡ.
[1951-1977]

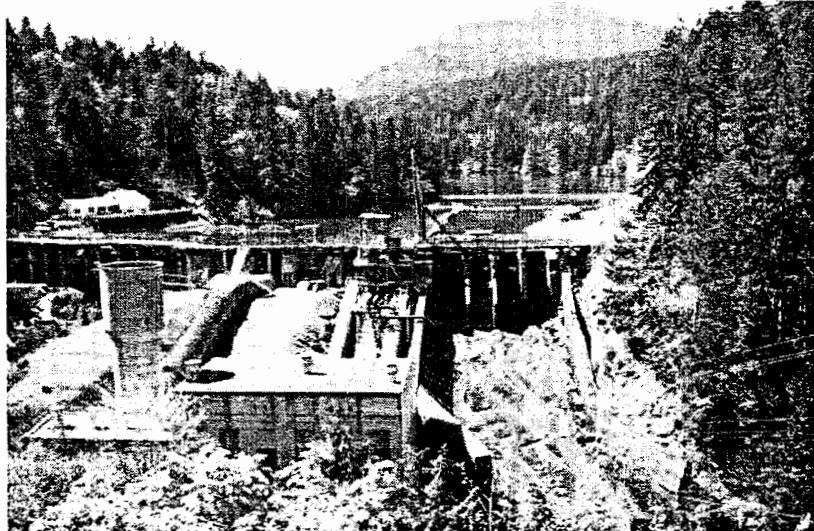
ಮೋಮೇಶ್ವರ ಸಹಕಾರಿ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ.,
ಧಾರವಾಡ. [1965–1976]

ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಫಲ
ಮಲಪ್ರಭಾ ಅಳೆಕಟ್ಟು

ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಅಳಕಟ್ಟಿನ ಒಂದು ಸೋಟ

ಮಲಪ್ರಭಾ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸೋಟ

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮಾತನಾಡುವವರು, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಅವಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರ ಸಮೂಳನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಜಿ.ಆನೆಗುಂದಿ, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಕೆ. ಸಿನ್ನಾ,
ಡಾ. ಅಡಕೆ ಹಾಗೂ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು.

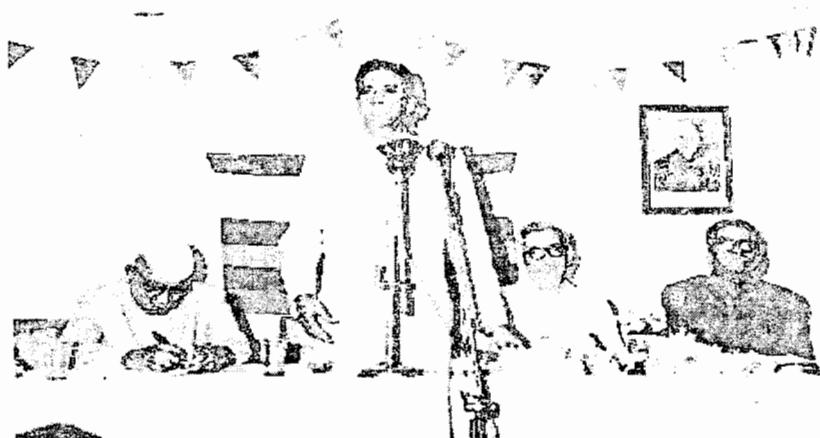
ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಮಬಂಡಿಪುರ, ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಸಿ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಹಾಗೂ
ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು.

ಸಹಕಾರಿ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್. ಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಸಿ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಹಾಗೂ
ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು..

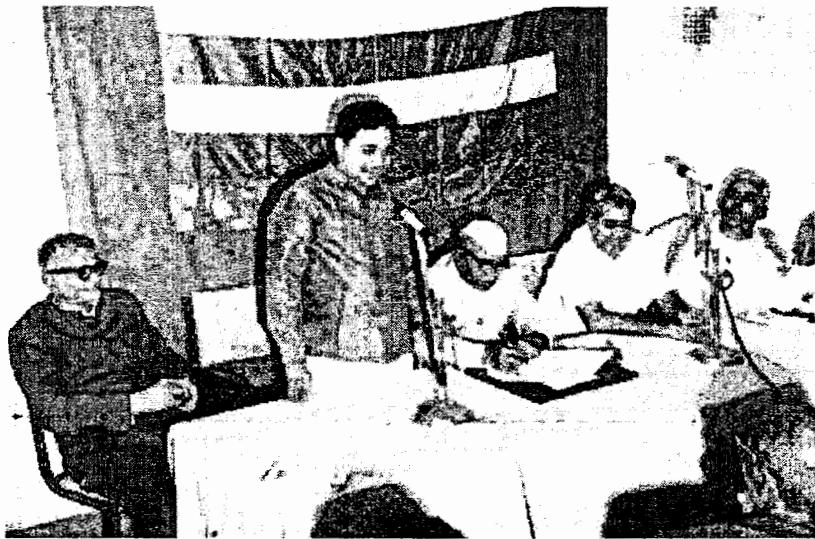
ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ವಿಶ್ವನಾಥ್‌ರಿಂದ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ
ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲರು.

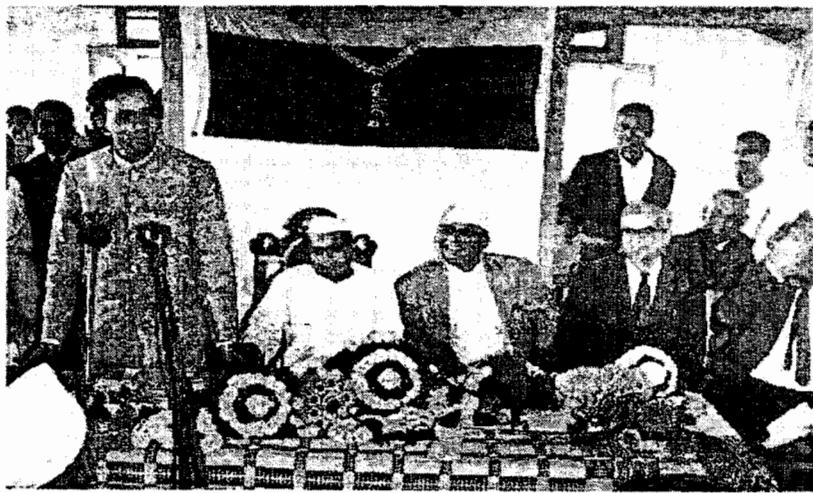
ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಮಾಜಿ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್.ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ
ಚಂಪಾಗಳ ಮಾಜಿ ನಿಬಂಧಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಮ್‌ವಿಂಡಿಪ್ಪರ್, ಕಾನೂನು ತಡ್ಡಿ
ಶ್ರೀ ಎ.ಜಿ. ಅನೆಗುಂದಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲರು.

ಅವಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಸಪ್ತಾಹದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಚಿವ
ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುವಾದಸ್ಯಮಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ
ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು.

ಅವಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಸಪ್ತಾಹದಲ್ಲಿ ಪಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು..

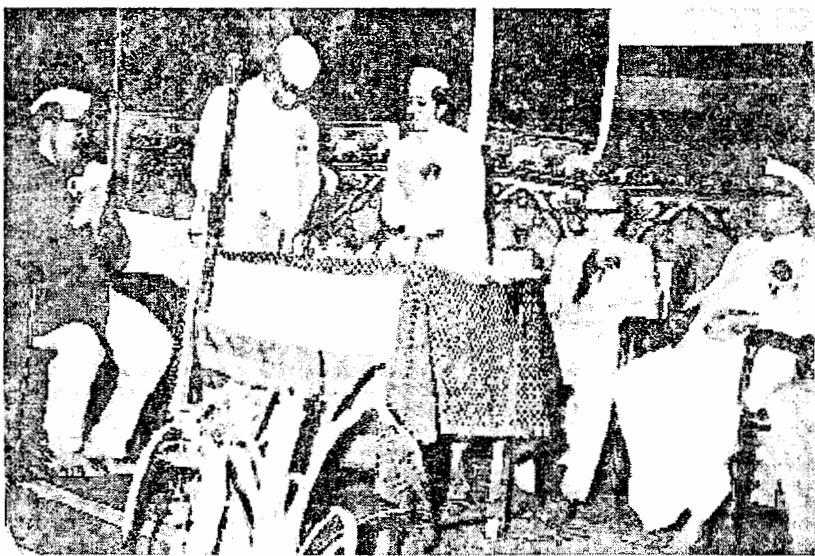
ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಾಟೀಲರು

ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರ ಮಾಜಿ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ.ನಾಡಗೌಡ, ಶಾಸಕ ಶ್ರೀ ಕಾತೀಮತ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ಹಾಗೂ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಹಾಟೀಲರು..

ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರೋಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರ
ವಿಚಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು.

ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿಯವರೋಂದಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯ ಪೇತನ ಶ್ರೇಣಿ
ಮುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು.

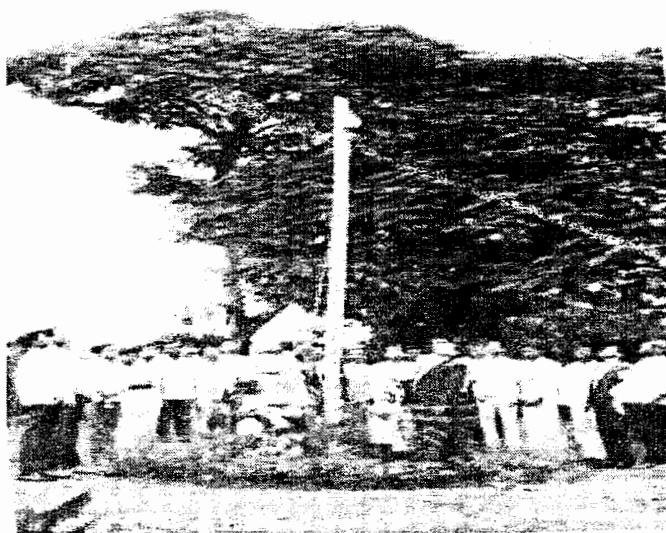
ಮಾಡಿಪ್ಪದಾನಿ ಪಂ.ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರುರವರು ಎನ್.ಎ.ಯು.ಅಯ್. ಸದಸ್ಯರನ್ನು
ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರು ಅಗಸ್ಟ್, 31, 1963.

ಮಾಡಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರಾದ ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯರೊಂದಿಗೆ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

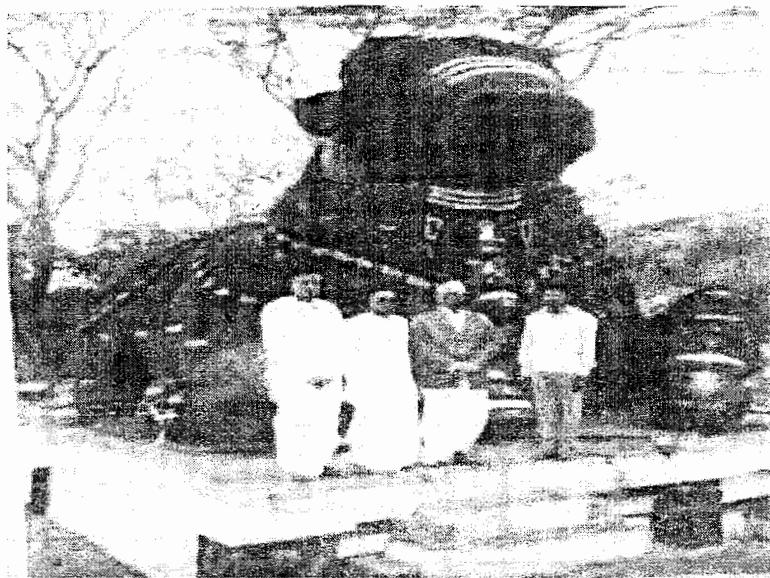
ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರೋಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್

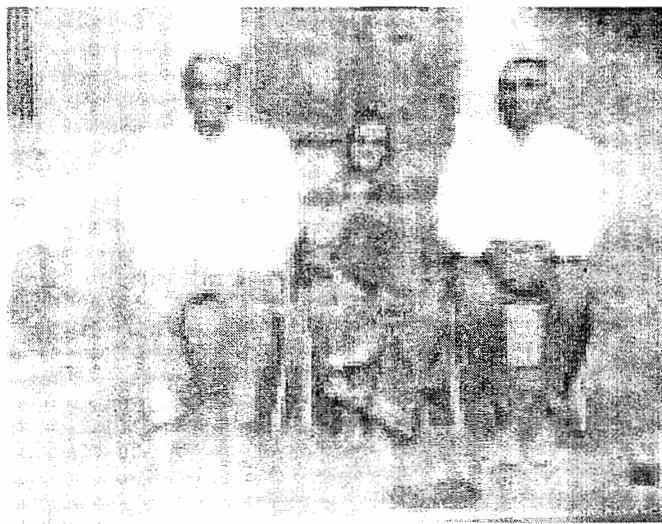
ಸರ್ವಕಾರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಧ್ವಜಾರೋಹಣ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು

ಸಹಕಾರ ವಿಚಾರ ಸಂಕೆರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಮೈಸೂರಿನ ಜಾಮುಂಡಿ ಬೆಣ್ಣದ ನಂದಿತ ದೇವರ ವಿಡಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ತಾಯಿ ಬಾಳಮೃದೋಂದಿಗೆ, ಅವರ ಹಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಸಿ.ವಿ. ಪಾಟೀಲರು

ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಮತ್ತಳಿ ಅನಾವರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಅಭಿನಂದನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಒಂದು ಸೋಟ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಹಾಗೂ ಬಿ.ಎಸ್. ವಿಶ್ವನಾಥರು

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್. ವಶ್ನೊಫರು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ ಒಂದು ಸೋಟೆ

ಥಾರವಾಡಡ ಎ.ಸಿ.ಸಿ. ಭಾಗ್ಯಂಕೌನ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಜಮಂತಿಯವರೊಂದಿಗೆ
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

ಸಹಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

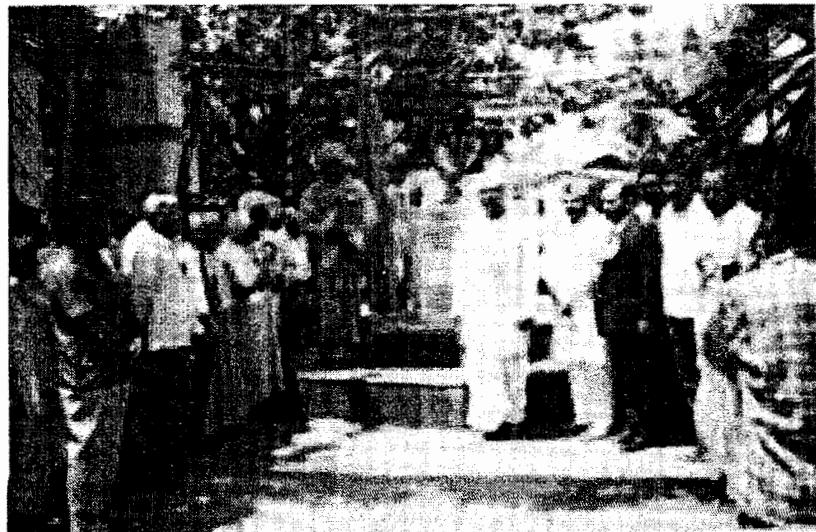
ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು

ಕೇಂದ್ರ ಮಾಜಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ಥಾಮಿ, ರಾಜ್ಯ ಮಾಜಿ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರು

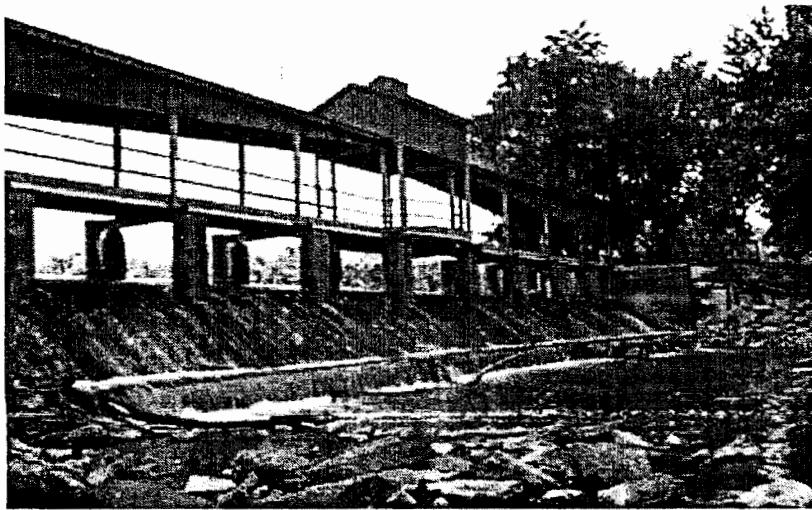
ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಶ್ರೀ ಚಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡ ಹಾಗೂ
ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಕಾಶಿಮತರು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ

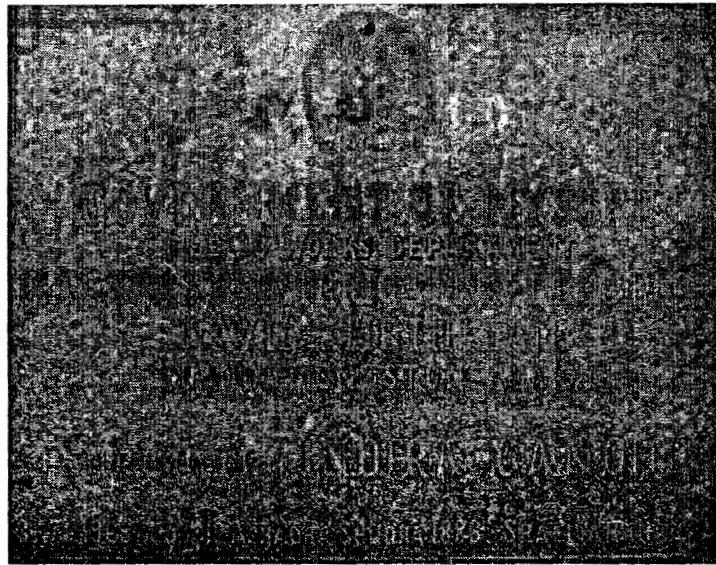
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಮೃತಳಿ ಆನಾವರಣ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರ ಅಭಿನಂದನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

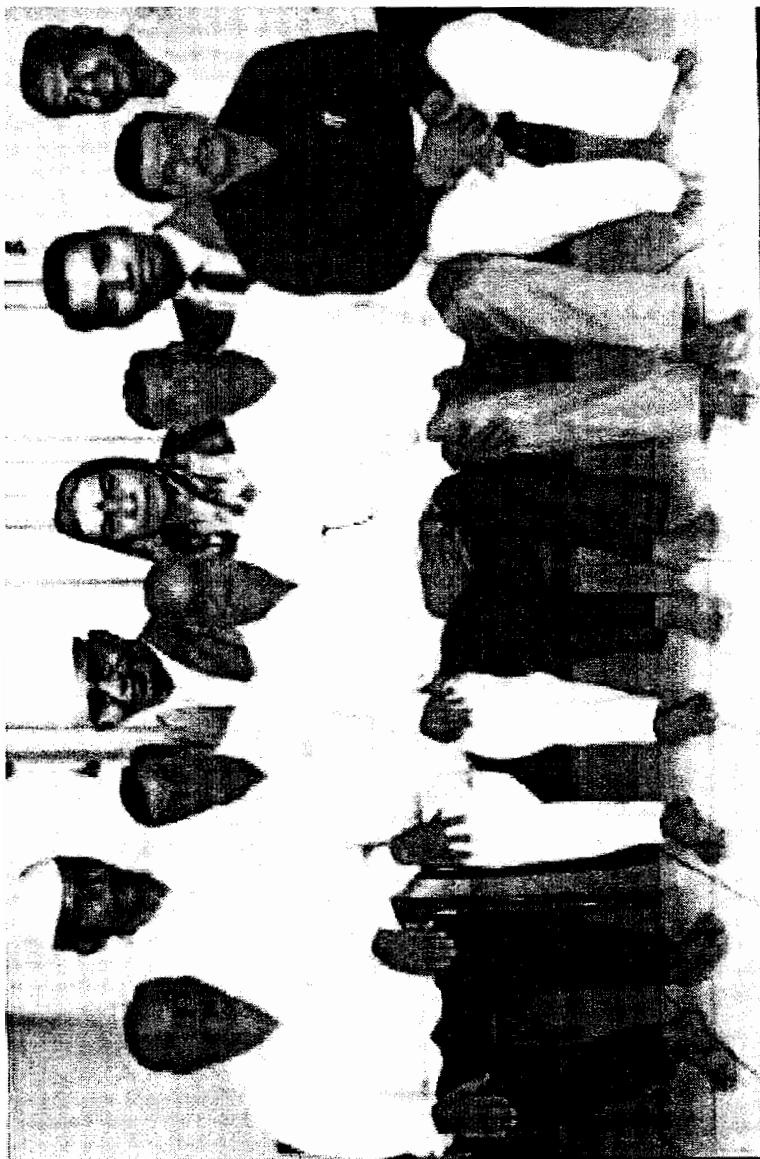
ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೇಲರ ಕನಸು-ಮಲಪ್ರಭಾ ಆರ್ಕೆಚಟ್ಟಿನ ಒಂದು ನೋಟ

ಮಲಪ್ರಭಾ ಆಸೆಕಟ್ಟಿನ ಶಂಕುಸಾಹಿನಿಯ ನೋಟ

ಧಾರವಾಡದ ಕೆ.ಸಿ.ಸಿ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡ

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರ ಕುಟುಂಬಪರಿವಾರ

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟು ಮಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ

ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಮಸ್ತಕಗಳು

ಕ್ರ.ನಂ.	ಮಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ದರ
1.	ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ	ಮೇಲ್ಮಿ. ಎನ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರರು	20-00
2.	ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆ	ಡಾ॥ ಸಂದೀಪ್. ಶಾಸ್ತಿ	15-00
3.	ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ	ಮೇಲ್ಮಿ. ಎನ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ	15-00
4.	ವೈಕುಂಠ ಬಾಳಿಗಾ	ಡಾ॥ ಪಿ. ಜೀವನ್ ಕುಮಾರ್	20-00
5.	ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್	ಡಾ॥ ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಕವಂಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು	20-00
6.	ಕಡಿದಾಳ್ ವುಂಜಪ್ಪೆ	ಡಾ॥ ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಕವಂಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು	15-00
7.	ಜ.ವಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ	ಡಾ. ಆರ್.ಎಂ.ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ್	15-00
8.	ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರತ್ನಮ್ಮೆ	ಮೇಲ್ಮಿ. ಎಸ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರರು	15-00
9.	ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸು	ಜ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ	15-00
10.	ಕೆ.ಟಿ. ಭಾಪ್ಯಂ	ಡಾ. ವಿಷ್ಣುಶೇಶ್ ಎನ್. ಭಟ್	15-00
11.	ಕೆ. ಮಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ	ಜಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ	15-00
12.	ಟಿ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ	ಜಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ	20-00
13.	ಜಗಳೂರು ಇಮಾಂ	ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ	15-00
14.	ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ	ಡಾ. ಸಂಧ್ಯಾ ರೆಡ್ಡಿ	20-00
15.	ಬಿ.ವಿ. ಕಕ್ಷೀಲ್ಲಾಯ	ಎಂ.ಕೆ. ಭಂಡಿ	20-00
16.	ಹೆಚ್.ಎಂ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ	ಮೇಲ್ಮಿ. ಬಿ.ಎನ್. ಚಂದ್ರಯ್ಯ	20-00
17.	ಬಿ. ರಾಚಯ್ಯ	ನಂಜಯ್ಯ ಹೊಂಗನೂರ್	20-00
18.	ಎಂ. ನಾಗಪ್ಪೆ	ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	15-00
19.	ಜಿ.ಬಿ. ಮಲ್ಲುರಾಧ್ಯ	ಡಾ. ಹೆಚ್.ಎಂ.ಪಂಚಾಕ್ಷರಯ್ಯ	15-00
20.	ಗಂಗಾಧರ್ ನಮೋಶಿ	ಡಾ. ಕವಂಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು	15-00
21.	ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ	ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ	15-00

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಮುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಿಕರ ಹೆಸರು	ದರ
22.	ಆರ್. ಗುಂಡೂರಾವ್	ಕೃಷ್ಣರ ಚೈತೋಟಿ	20-00
23.	ಕೆ.ಎಚ್. ಪಾಟೀಲ್	ಎಂ.ಕೆ. ಭಂಡಿ	15-00
24.	ಅಜೀಜ್ ಸೇಲ್	ಹೆಚ್.ಕೆ. ಬಾಲಸೂರಿ	15-00
25.	ಸಿ.ಎಂ. ಅಮುಫ್‌ಗಂ	ಹೆಚ್.ಕೆ. ಬಾಲಸೂರಿ	15-00
26.	ಜೆ.ಹೆಚ್. ಪಟೀಲ್	ಶೇಷಚಂದ್ರಿಕ	30-00
27.	ಬಿ.ಲ್ಲಾ. ಸುಬ್ಬಮ್ಮೆ	ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ	15-00
28.	ಟಿ.ಆರ್. ಶಾಮಣ್ಣ	ಎಲ್.ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾಜ್	20-00
29.	ಎಸ್.ಡಿ. ಗಾಂವರ್ಕ್	ಮೋಹನ್ ವೆಣ್ಣೇಕರ್	20-00
30.	ಎಂ.ಪಿ.ಲ್ಲಾ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಹಾರೋಗಡ್ ಉಪಾ, ರಮೇಶ್ ನಾಯಕ್	20-00
31.	ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪ	ಕೂಡಿಗೆರ ಮಲ್ಲಿಕಾಚುನ	30-00
32.	ಕಾಗೋಡು ಡೆಲ್ವಳಿ	ಕೂಡಿಗೆರ ಮಲ್ಲಿಕಾಚುನ	15-00
33.	ಕೆ.ವಿ. ಶಂಕರಗೌಡ	ಜಗದೀಶ ಕೊಪ್ಪ	20-00
34.	ಟಿ.ಎನ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ	ಕೆ.ಜೆ. ಸುರೇಶ್	25-00
35.	ಎಸ್.ಆರ್. ಕಂತಿ	ಮನು ಬಳಿಗಾರ್	30-00
36.	ಎಸ್.ಸಿ. ಮಲ್ಲಿಯ್	ಡಾ. ಟಿ.ಸಿ. ಮೂರ್ಖೇಮಾ	20-00
37.	ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್	ಮನು ಬಳಿಗಾರ್	30-00
38.	ಪಿ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡ	ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ ಹರೇಮತ	30-00
39.	ಕೆ. ಪಟ್ಟಾಧಿ ರಾಮನ್	ಸಂಜಯ್ ದೊರೆ	20-00
40.	ಎಂ.ಎಸ್.ಕೃಷ್ಣನ್	ಹೆಚ್.ಕೆ. ಬಾಲಸೂರಿ	20-00
41.	ಎಂ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ	ಜೆ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	15-00
42.	ಕೆ.ಎಚ್. ರಂಗನಾಥ್	ಎಲ್.ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾಜ್	20-00
43.	ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ	ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್	20-00
44.	ಸಿ. ಬೈರೇಗೌಡ	ಪ್ರಪಳ್ಳದರಾವ್	20-00
45.	ಎಸ್.ಎಂ. ಯಾಯ್ಯ	ಬಿ.ಎಂ. ಹನೀಫ್	20-00
46.	ಬಾಪುಗೌಡ ದರ್ಶನಾಪುರ	ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ ಹರೇಮತ	20-00
47.	ಡಾ. ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ	ಪೆರ್ಮಾ. ಗಂಗಾಧರ ಮೂರ್ತಿ	20-00
48.	ಕನಾಟಿಕ ಏಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಾಮಕರಣ	ಡಾ. ಸಿ.ಆರ್. ಗೋವಿಂದರಾಜ್	15-00
49.	ಕನಾಟಿಕ ರ್ಯಾತ ಚಳುವಳಿ- ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು, ಸಂಪುಟ-1	ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	15-00

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ದರ
50.	ಕನಾರಟಕ ರ್ಯಾತ ಚಳುವಳಿ-		
	ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು, ಸಂಪಟ-2	ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	25-00
51.	ಕನಾರಟಕ ರ್ಯಾತ ಚಳುವಳಿ-		
	ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು, ಸಂಪಟ-3	ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	25-00
52.	ಬಿ.ಎಂ. ಹೊರಕೇರಿ	ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	20-00
53.	ಕೆ. ಕೆಂಚಪ್ಪ	ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್	20-00
54.	ಕೇಶವರಾವ್ ನಿಟ್ಟ್‌ರಕರ್	ಡಾ. ಜಿ.ಬಿ. ವಿಸಾರ್	20-00
55.	ಸರದಾರ ಶರಣಗೌಡ		
	ಇನಾಂದಾರ	ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಮಲ್ಲಮರ	20-00
56.	ಬಸವರಾಜೇಶ್‌ರಿ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಬೆಟ್‌ಗೇರಿ	20-00
57.	ಕೊಲೂರು ಮಲ್ಲಪ್ಪ	ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ ಹಿರೇಮತ,	
		ಡಾ. ದೇ.ಮಾ. ಪಾಟೀಲ್	20-00
58.	ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ ಘಾಳಪ್ಪ		
	ಜಮಾದಾರ	ಡಾ. ನಾಗಭಾಯಿ ಬಿ.ಬಿಳ್ಳಿ	20-00
59.	ಮಾಹಮೃದ್ಂ ಅಲಿ	ಪ್ರೋ. ಶಿವರಾಜ ಪಾಟೀಲ್	20-00
60.	ಬಿ. ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ್	ಗಂಧವರ ಸೇನಾ	20-00
61.	ಶಂಕರಶೆಟ್ಟಿ ಪಾಟೀಲ್	ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ	
		ಶಿವಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮೀ	20-00
62.	ಸದಾಶಿವ.ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟರ್	ನಾರಾಯಣ ಘಳಗಿ	20-00
63.	ಅಂದಾನಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಚಿ	ಪ್ರೋ. ಸಿ.ವಿ. ಕೆರಿಮನಿ	25-00
64.	ಎಸ್.ಪ್ರೇ. ಪಾಟೀಲ್	ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	20-00
65.	ಪ್ರೇ. ರಾಮಚಂದ್ರ	ಪ್ರೋ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ	20-00
66.	ಕೆ.ಪಿ. ರೇವಣಣಿದ್ದಪ್ಪ	ಸಿದ್ದಗಂಗಯ್ಯ ಕಂಬಾಳ್	20-00
67.	ಪ್ರೇ.ಕೆ. ರಾಮಯ್ಯ	ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಹೋರಲಿಂಗಯ್ಯ	20-00
68.	ಸೋಲೂರು ಸಿದ್ದಪ್ಪ	ಸಿದ್ದಗಂಗಯ್ಯ ಕಂಬಾಳ್	20-00
69.	ಎಂ.ಪ್ರೇ. ಫೋರ್‌ಡೆ	ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಕಾತ್ರಹಳ್ಳಿ	20-00
70.	ಎಂ.ಪಿ. ಪಾಟೀಲ್	ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ	20-00
71.	ಎಚ್.ವಿ. ಕೌಜಲಗಿ	ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ	20-00
72.	ಡಾ॥ ಎಂ.ಆರ್. ತಂಗಾ	ಎಸ್. ಸುರೇಶ್ ಪುಮಾರ್	25-00
73.	ಕೆ.ಎನ್. ನಾಗೇಗೌಡ	ಪ್ರೋ. ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮುದ್ದೇಗೌಡ	20-00

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಮುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ದರ
74.	ಎ.ಆರ್. ಪಂಚಗಾವಿ	ಮೈ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅಕ್ಟ್	20-00
75.	ಡಾ: ಕೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಅಳ್ಳ	ಶ್ರೀ ರಘುಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್	20-00
76.	ಎಚ್. ಸಿದ್ದೇರಪ್ಪ	ಶ್ರೀ ಆರ್.ಜಿ. ಹಳ್ಳಿನಾಗರಾಜ	35-00
77.	ಕೊಂಡಜ್ಞ ಬಸಪ್ಪ	ಡಾ. ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ	20-00
78.	ಟಿ.ಎ. ಪ್ರೇ	ಡಾ: ಶಿವಾನಂದ ಬೇಕಲ್	30-00
79.	ವಿಶ್ವನಾಥ ಕತ್ತಿ	ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ	15-00
80.	ಎನ್. ಹುಜ್ಜಮಾಸ್ತಿಗೌಡ	ಶ್ರೀ ಕವಿತಾ ಕೃಷ್ಣ	20-00
81.	ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ	ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್	20-00
82.	ಕನಾಟಕ ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು ಸಂಪುಟ-4	ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	25-00
83.	ಕನಾಟಕ ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು ಸಂಪುಟ-5	ಡಾ. ಎಂ.ಡಿ. ನಾಗರಾಜ್	20-00
84.	ಕನಾಟಕ ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಸತ್ಯಗ್ರಹಗಳು ಸಂಪುಟ-6	ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್	30-00
85.	ಮಿ.ಎಂ. ಬಾಂಗಿ	ಡಾ: ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	30-00

ಭಾಷಾಂತರ ಮಸ್ತಕಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಮಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ದರ
1.	ಡಾ॥ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	20-00
2.	ಡಾ॥ ರಾಂ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	15-00
3.	ವಿ.ಕೆ. ಕೃಷ್ಣ ಮನ್ನೆ	ರಾಜ್ಯ ಭಾಷಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	20-00
4.	ಡಾ॥ ಶ್ರೀಂಪ್ರಸಾದ್ ಮುವಿಚ್ಚೆ	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	20-00
5.	ಶೇಖ್ ಮಹಮದ್ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	15-00
6.	ಡಾ॥ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	ಆರ್.ಕೆ. ಹುಡಗಿ	20-00
7.	ಭೂಪೇಶ್ ಗುಪ್ತ	ಆರ್.ಕೆ. ಹುಡಗಿ	20-00
8.	ಅನಂತಶಯನಂ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	15-00
9.	ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಮೃತಾಕೀರ್ತ್ರೆ	ಕೆ.ಹೆಚ್. ಸಾವಿತ್ರಿ	20-00
10.	ಡಾ॥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಡಿ. ದೇಶಮುಖ್ ಬೇಲೂರು ಸುದರ್ಶನ್		20-00
11.	ಪನಂಪಿಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಮನ್ನೆ	ಭಾಷಾಂತರ ನಿದೇಶನಾಲಯ	15-00
12.	ಜ್ಯೇ ಸುಖಿಲಾಲ್ ಹಾಡಿ	ಎಸ್. ಸುಮಿತ್ರಾ	15-00
13.	ಎಸ್.ಎಂ. ಜೋಷಿ	ಕೆ.ಹೆಚ್. ಸಾವಿತ್ರಿ	15-00
14.	ಡಾ॥ ಲಂಕಾ ಸುಂದರಂ	ಜವರಯ್	15-00